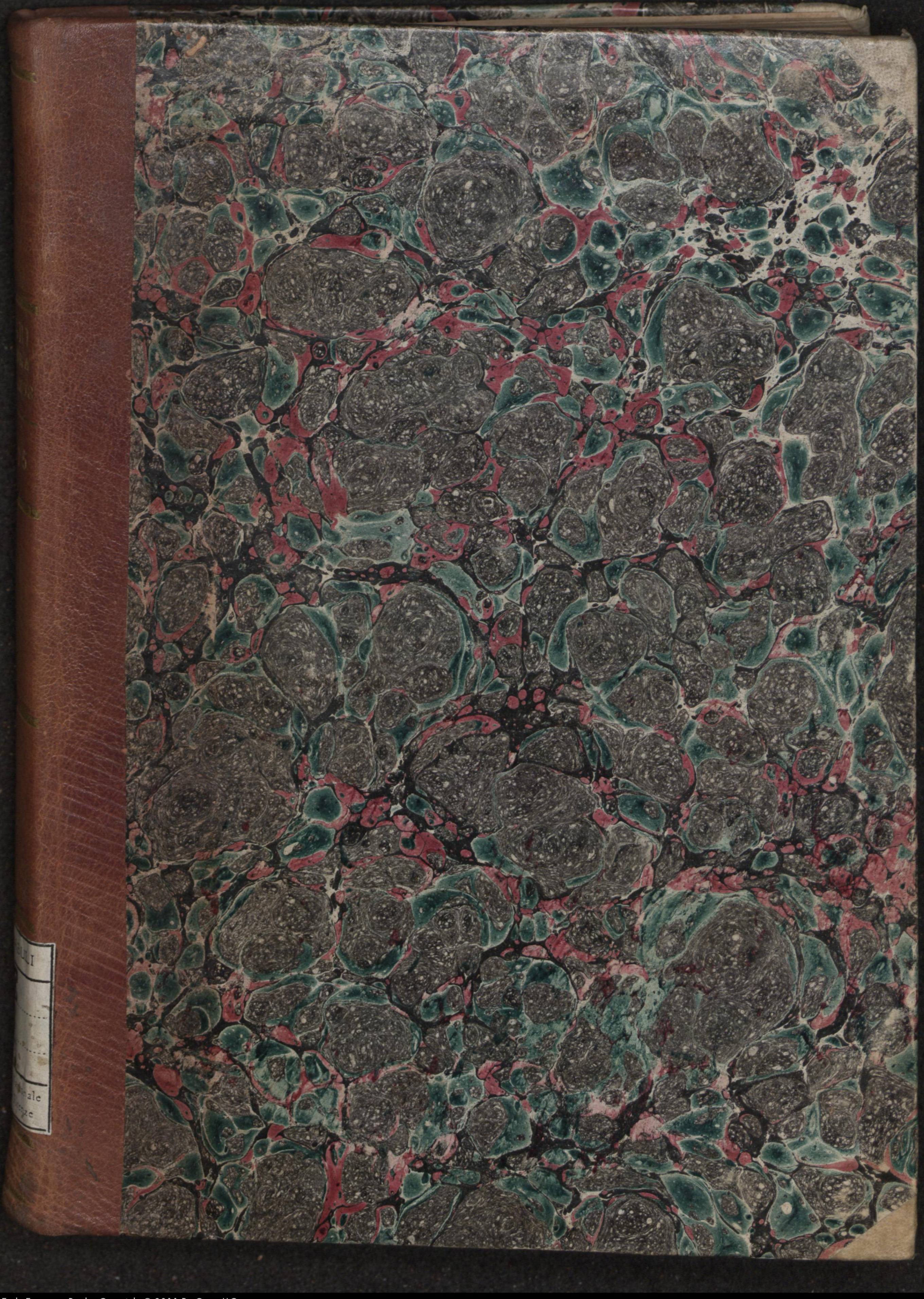

NIGRI
CONTRA
IUDAEOS
1475
INCUNABULI
E
3
25
Biblioteca Nazionale
Centrale - Firenze

Ad Reuerendissimū in xp̄o p̄rem ac dominū · sancte ecclesie Ratispo
nens Episcopū · Prefacio f̄ris petri Nigri · Ordinis p̄dicatoꝝ In
tractatū ꝯtra pfidos Judeos de ꝯdicōibꝫ veri messie .i. xp̄i ut vncti
ex textibus hebraicis · latinoꝝ elementis utcūqꝫ figuratis ꝯfectū feliciter
Incipit

EA que ad honorem sanctissime trini
tatis ac īdiuidue vnitatis · gloriosequꝫ geni
tricis domini nostri Jhesu xp̄i veri messie
ac in Judaice pfidie execracōm In incli
ta tue dyoces ciuitate Ratisponensi · Re
uerendissima tua paternitate assistēte cū
clarissimo prelatoꝝ cetu · prudētissis eius
dē ciuitatis cōsulibꝫ īnūerabilibꝫ vtriusqꝫ
sexꝰ fidelissio pplo · noīatissis demqꝫ tociꝰ
alamānie Judeoꝝ rabinis ac copiosa eiusdē secte oīs statꝰ ⁊ sexꝰ mlti
tudie ex Judeoꝝ volumibꝫ hebraica latina theutonicaqꝫ ligwis tpe pa
schali · sb̄ diuo · ī ambone clare ꝓnūcciauerā · ut calamo pingerē · ppetue
mēorie reseruanda · instanter postulasti optime p̄sul Tametsi tam salubri
peticōm tue · minime contraire michi liceat · minus tn̄ copiose in hac
ligwa obscurissima equiuocacōibꝫ plena eruditū · nō modicū adesiderati
opis incepcōe retrahi rōnabile opineris optet · Quāuis eim ea
que in hispanijs cū puulis iudeoꝝ in latibulis degens · ab eiusdem ligwe
doctis audierā · tenaciter mēorie recondita habeā · nimia tn̄ paup
tate pressus · huic occupacōni saluberrime · pluribꝫ annis dare opam qui
ui mime · q̄ ex re nō mihi · si ad hāc quā postulas rem miꝰ q̄m veli ꝓm
tꝰ michi videar · Jlicet ecīā nō paucū dētes mordēciū vereri debeā · ma
gis tn̄ hoc meo labore dilectōi tue astringi quā ligwis cedere volui detractoꝝ
· Opusculū igit̄ hoc aggredior tuis obtempans mādatis Vt
aūt omi scrupulo semoto · cerciorē lcorē r̄ddideri · singulis dictōibꝫ hebraicis
· nr̄is lr̄is vtcūqꝫ exaratis · pprias latinas sup̄ posui dictōes ne
aliquā dictōm mea fictōne adiectam suspiceris · Nec eim hoc cum
quouis hebreo ꝯtendenti paꝝ ꝓderit · si nihil supflui de nostro · nihilqꝫ
necessarij obmittat̄ de suo · Hoc quoqꝫ suato · ordinem dictionū trans
lacōis diui Jeronimi nōnūquam obmittere pluresqꝫ ⁊ p̄ter necessitatē
ꝯiunctōnes et gerundia ambiguitatem sensuū relinquencia ponē neces
se erit · Si que ecīā repiant̄ latinoꝝ in ꝯgruitates mistica intelligēcia

plene· quib9 ligwa hebraica vndiquaq3 respersa est ne mireris· nō eīm
p̄mā sanctamq3 ligwam ac p̲ infusionē ade datam romanoꝝ regulis de
formari optet· Stridorib9 demq3 ac sibillacōmb9 · mussitacōmb9 dip-
tongisq3 varijs obmissis· que latinis literis figurari nequeūt· essencia
les solū dictionū hebraicaꝝ voces· signatas lector īueniet Ilitera IH
aspiracōm denotans quociens signata repiet pnūcciari habebit J
quoq3 dum duplatū inuenīri ꝯtingat dura reflectione exp̄mi debet Si
eciam J capitale in medio dictōnis notari videat· sequentis sillabe
caput esse ꝯsidera· IHijs igit quib9 excel'entissimā tuam industriā au
satam esse volui signatis· ad thema qd psalmo hebraice dicto· repetitis
vicib9 declarandū assumebam diuino p̄mū implorato auxilio pcedam·

Messia fili altissimi | ꝯfirma tu dicta mea

Messchiah ben helion tamoch attah debarai

Jhesu nazarene | miserere mei festina domīe

Jeschuah hanozri hūnneni maher adonai

custodi me a peccato o petra mea et fortitudo mea

Schomreni mi hauon anna zalhi ve zurai

satan ne sup9 rapiat | animam vite mee

Schatan pen sadon iitrof lenefes haiai

recipe me de iferno pone in terrā robustissimi .i. dei

Mah oti mischol siti be erez schadai

Amen.

Ō fidei petra nūc lustra lumina petri
Nigri uel tetri. queat ut caligine tetra
Judaice gentis displosa. cūctipotentis
Pandere v̄tutem patris. mūdiq3 salutem

lapidē quē r̄ pbauerīt edificātes factus est

Ben asser maazu habonim haitah
E ī caput āguli A dn̄o factū est

lerosz pinna Me et adonai haitah
istud ip̄m mirabile ī oculis nr̄is

sot hi niflat behenenu

Scripta sūt verba hec psalmo. 117. fm hebreoꝝ ꝯpotū que p p̄ntis ps 117
smonis assumūt themate qui in laudem et exaltacōz xp̄iane fidei iudai:
ceqꝫ puersitatis ꝯfutacōz tot⁹ ordinat. lapis iste de quo sermo est
Messiah siue xp̄us siue unctus filius dei omnipotentis est. De quo in zach 3
sachar Jah .i. in sacharia pphta sic scriptū habet caplo tercio. Ver. 8.
Audi nūc iehoschuah sacerdos magne tu et

Semah nah iehoschuah hackoen haggadol attah ve
amici tui habitātes coram te qz viri porten ipsi qz
dētes

rehecha haiosbim lefanecha ki anse mofet hemmah ki
ecce ego educā fuū meū oriētē l qz ecce ipe lapis quē dedi
gminantē

hinneni mebi et habdi zemah Ki hinne haeben asser natati
corā iehoschuah sup lapidē vnū septē oculi Ecce ego

lifne iehoschuah hal eben ahat sibha henaim / Hinneni
celabo vel sculpturam dicit dn̄s exercituū et auferā iniqtatē
claudam eius

mefateah pittuhah neum adonai zebaot vmasti et hauon
terre illius in die vna.

baarez hahi beiom ehad

De eodem loquit dn̄s per pphetam Jesah Jah .i. p ysaiam et habet ys 28
xxviij capitulo Versu. 16.

Idarco hec dicit dñs deus. Ecce ego fūdaui ī zion

Lachen koh amar adonai elohim/Minnem izzad bezion
lapidē lapidē pbatū angl'arē pciosū fūdatū fūdatiss⁹ credens

aben eben bohan pinnat gikrat muzad muzzad hamaamin
ñ festinet. et ponam indiciū ad lineā & iusticiā ad pondus et

lo iahis / Ve sampti mispat le qaf vzdaqa le miskalet ve
subuertet grādo spem mēdacij et velamiē aque inundabūt
vl' rapiet

iahah barad mahzeh chasaf vezeter maim gistofu
et delebit fedus vrm cū morte & pactū vrm cū iferno nō

Vechufar beritchem et mauet vahasutchem et seol Lo
stabit flagellū inundās cū trāsierit et eritis ei incōculcacōm

takum schot schotef ki iahabor vigittem lo le mirmaz
quēcūq; trāsierit tollet vos qr maue diluculo ptrāsibit

midde habro gikkah etchem ki babboqer babboqer iahabor
in die & in nocte et erit sola vexacio itelledū auditui
dabit

baiom vbalailah ve haiah rack seuahab habim semuah
Ad Idem scribit in sachar. Jab .i. in sacharia quarto caplo

Quis tu mons magne coram sorobabel ī planū et

Zach 4° Ver. 7. Mi attah har haggadol lifne serubbabel lemissor va
educet lapidem capitalem equās grām grē ei

hozi et haeben harossa tesuot hen hen lah
Hic igit' lapis quē reprobauerūt edificātes .i. scribe ac pharisei legē et scripturā sacrā docētes fact⁹ est in caput anguli parietes duos cōnectēs ex viuis cōstructos lapidib⁹. vnū quidē ex hijs qui fideles habiti sunt

x.

de genere iudeoꝝ credētibꝫ ꝯfectus est. Alterꝝ qui ex gentibꝫ A domīo siquidē factū est istud. et est mirabile in oculis nr̄is De hoc lapide sermonē ꝓsequētes sex ꝑ ordinē ꝓbare intendimꝰ Primū ꝙ lapis iste qui ⁊ messias vel xp̄us appellatꝰ venturꝰ erat ī statu pauꝑe nō ī impiali maiestate. ⁊ hoc quantū ad primū eiusdem aduentū Secundū ꝙ lapis iste est deus gl'osus. scd̄a indiuiīs existēs ꝑsona. vbi ⁊ plures ꝓbabunt esse ꝑsone in vna natura mirabiliter ꝯsistentes. ecquibꝫ verbū caro factū esse ꝓbabit Terciū est. tempꝰ quo deus humanādus erat iam p̄cessisse Quartū ꝙ reꝓbanda erat gens iudeoꝝ Messie incredula. paucisqꝫ ex ipsis gracie fidei adunādi. Quintū ꝙ lex noua per regē messiam danda erat veteri abiecta ꝓbabimꝰ Sextū siue vltimū. ip̄m Regem messiaꝫ de virgine nascituꝝ sacris scripturis fuisse p̄nūciatū ostendemꝰ. quo effecto finis huiꝰ claudet ꝓmemis.

fol 10 — fol 20 — fol 31 — fol 37 — fol 39

Vantū ad p̄mū igit. quo Messiam siue xp̄m. primo in aduentu in statu pauꝑe venisse ꝓbabimꝰ Notandū duplicē ipsius Messie in scriptura sacra describi aduentū. Vnū quidem in humilitate maxima ⁊ pauꝑtate Alium aūt in sublimitate inenarrabili ac maiestate impiali Nec mirū qꝛ duplicem ꝓpter finem messias venturꝰ erat. Tū ut mundū peccato originali ac extrance ꝓuituti obnoxiū peccatis. liberū redderet ꝑ penitenciā Tū ut quantū ad sufficienciā attinet oīs a peccatis liberatos p̄mij retribucōe ꝓm merita singuloꝝ. impiali fulgens maiestate diiudicaret Secundū Messie aduentū Impiali celsitudine fulgētem Daniel ꝓpheta describit septimo capl'o dicēs in Caldaica lingua

vidi ergo in visione noctis et ecce cū nubibꝫ celi

Nase hauet be hasue lailah va aru him hanane semaia — dan 7.° v. 13

q̄si filiꝰ hōis ipse venit et usqꝫ ad anti dierū ꝑuenit

quū

kebar enas attah hauah ve had hatiq iomaia meta

et coram eo applicuerūt eū Et ei dedit potestatē et honoreꝫ ⁊ regnū

ꝑ obtulerūt eū

vkdamohi hakrebuhi Vele iehif schaltan vikar vmalchu

et oīs populi ⁊ tribꝫ et lingue ipsi seruiēt

ve chol hamemaia vmaia velischanaia leh islehun

potestas eius potestas eterna q̃ nō peribit ⁊ regnū eiꝰ qd̾ nō

Schaltaneh schaltan halam di la iehde vmalchute di la
corrūpetur

tithabal

Hoc aūt Intelligendū est de secūdo ipsius messie aduētu· ad iudi-
ciū videlicȝ Jmꝑialis eīn maiestas iudicāti · nō ꝑ peccatis mūdi penitē
tiā agēti apta est· X̄ aūt primo in aduētu in pauꝑtate maxima vētu
rus erat ꝓbandū suscipimꝰ quo duo ostēdere opepciū est Primū
ꝙ messias siue xp̄us in pauꝑe statu venturꝰ erat Secundū ꝙ etiā
morte interimendꝰ erat ꝓpter peccata populi sui delēda· Ad ꝓbacōm
ꝑmi tres breuiter adduco auctoritates Prima auctoritas· est ipsius
sachar Jah .i· sacharie ꝓphete Capl̄o nono posita
Exulta valde filia zion iubila filia jherusalem Ecce

zach^e 9° Ver. 9 Gili meod bat zion harihi bat ieruschalaim Hinne
rex tuus veniet tibi iustus ⁊ saluator ip̄e pauꝑ ⁊ ascendēs
ul̾ equitās

malkech iabo lach zaddiq ve nosah hu hani ve rochef
suꝑ asinū ⁊ suꝑ pullū filiū asine ⁊ dispergam q̄drigā de

hal hamor ve hal hair ben atonot vehichrati rechef me
efraim ⁊ equū de jherusalem et dissipabit̾ arcꝰ belli

efraim ve zuz miruschalaim ve nichretah keset milhama
⁊ loquet̾ pacem gentibus ⁊ p̄tas eiꝰ a mari usq̧ ad mare

ve dober schalom laggoim vmaslo mi iam had iam
⁊ a flumine usq̧ ad fi̅es terre

vmminahar had afze arez

Ecce X̄ sacharias ꝓpheta describit messiam venturū in pauꝑtate ⁊
in iusticia ad saluandū· equitantē suꝑ asinū ⁊ suꝑ pullū asine destruen
tem ac dissipantem currus ac equites arcus ⁊ bella · pacifice deniq̧

alloqutur gentes sicque dn̄atur vniuerso orbi per cultus dīnꝰ ac veri
dei introductionē· que om̄ia ad vnguez testantibꝰ euangelistis de jhesu
saluatore nostro impleta extitere· Secūda auctoritas· est ipsius
Jesah Jah ·i· ysaie Caplo xlij·sic dicētis in ꝫmone domī·

Ecce ſuꝰ meꝰ suscipiā eū electus volūtaᵗ aīa dedi spm̄
meus ł ꝯplacuit mea meū

Hen habdi etmach bo behiri razta nafsi natati rubi

sup eū iudiciū gentibus pferet nō clamabit et nō exaltabit et

halaf mispat laggoim iozi / Lo gizhaq ve lo gissa ve

nō audietur ī platea vox eiꝰ Calamū qssatū nō ꝯteret et linū

lo iasmiah bahuz qolo / Rane razuz lo gisbor vfista

fumigans nō extinguet jn veritate educz iudiciū nō tristabit et

keah lo iechabenna la emet iozi mispat Lo gichheh ve

nō tbulē donec pōat in terra iudiciū et legē eiꝰ īsule exspectabūtꝰ erit

lo iaruz had iasim ba arez mispat vltorato igim ieiahelu

Ecce qꝫ Messias venturꝰ erat in maxima mā̄suetudine ac suauitate
spūs nō cū seculari pompa ac triūpho· vn̄ pfecto humilis ꝯdicio primi
aduentus eiusdem ostendit· Tercia auctoritas Ad idem est ipsius
Jirme Jah ·i· Jeremie xiiii caplo

Expectacō ysrael saluator ī tpre āgustie eius Quare eris sic peregrinꝰ

Miqfe ysrael mosiho behet zara / Lamma tihieh ke ger

in terra ꝛ sic viator declinās ad dormiēdū Quare eris sic vir

ba arez vchoreah natah lalun / Lamma tihieh ke is

vagꝰ ul sic fortis nō potens saluare Et tu īstabilis ī nobis est

nidham ke gibbor lo iuchal lehosiah Ve attah be kirbenu

domīe ꝛ nomē tuū sup nos īuocatū nō derelinqs nos

adonai vesimcha halenu niqra al tanichenu

Ex hac auctoritate patet · q͏̄ Messias in paupere statu venturus fuerit ⁊ sicut pegrin⁹ ꝓpria carēs domo · ad alteri⁹ declinās hospiciū sicut demiq̄ʒ paruulus vł fortis nō potens saluare · que oīa humili statu messie ꝯgruūt · nō imperiali eiusdem maiestati · qua cūctas gentes omesq̄ʒ hui⁹ mūdi diuicias possidet

Restat nūc secundū ꝓbare q͏̄ videlicet Messias idest xp̄us domī · nō modo in statu paupe solū venerit vł ventur⁹ erat · sed eciā q͏̄ moritur⁹ fuerit ꝑ peccatis populi sui · Ad quod ꝓbandū textū Jesah Jah · i · ysaie ꝓphete adduco ſm registracōʒ latinoꝝ · lii capło in fine inceptū ac toto · liii · terminatū ·

· Ecce ītelliget seruus exaltabit ⁊ eleua et sublima valde
meus bit bit

ysa 42 43
. 52 · Ver: 13 ·

Hinne iaskil habdi iarum ve nissa ve gaba meod
sicut obstupuerīt sup te multi sic dissipat⁹ a viro aspectus
eius

ka asser samemu halecha rabim ken mishat me is marehu
et decor ei⁹ a filijs hoīm sic aspgʒ gētes multas sup eū
ł mūdabt

ve toharo mi bene adam ken iasse goim rabim halaf
claudēt reges os suū q2 quib9 nō narratū ipsis · vide et
rūt

ikpezu melachim pihem ki asser lo zupar lahem/rau ve
qui nō audierūt ītellexerūt Quis credidit auditui nr̄o

asser lo sambu hitbonanu Mi heemin lismuatenu
⁊ brachiū dn̄i sup quē discooptū Et ascēdet sic̄ virgultū
est

vsroah adonai hal mi niglatah / Va iahal ka ioneq
corā eo ⁊ sicut radix de terra sicietī nō species ei ⁊ nō

lefaniaf vechaschores me erez ziiah / Lo tohar lo ve lo
decor ⁊ vidim⁹ eū ⁊ nō videnđ⁹ ⁊ desiderauim⁹ eū despectū et

hadar ve nirehu ve lo mareh ve nechmadehu/Niffe ve

ꝓhibitū viroꝝ viꝝ doloꝝ ⁊ sciente̅ ı̄ firmi ⁊ q̄si velatus facie͡s
tatem

hadal isim is macholot viduah holi vehmazter panim
a nobis despect⁹ ⁊ nō r̄putauim⁹ Vere languores ip̄e tulit
eū nostros

mimennu misse ve lo hasafnuhu Achen holaienu hu nasa
⁊ dolores nr̄os ꝓtauit ⁊ nos r̄putauim⁹ leprosum
eū

vmacholenu zebalam va anachnu hasafnuhu naguah
ꝑcussū a deo ⁊ huīliatū Et ip̄e vulnerat⁹ ob culpas nr̄as
uł occisus

mucke elohim vmhunne / Ve hu meholal mipesahenu
ꝯtritus ꝓpter pec̄a nostra disciplīa ł pacis nostre sup̄ eū
correctio

meducka mehauonotenu muzar schalomenu halaf
⁊ in liuore eius medicatū nobis oīs nos sic̄ ouis errauī⁹ vir
est

vbahaburato nirpah lanu / Cullanu kezon tahinu is
ı̄ viā suā respexi⁹ et domin⁹ obuiare ı̄ eo peccatū oīm nr̄m
fecit

ledarcko pannu ve adonai hifgiah bo ethauon kullanu
Afflictus ē et ipse volūtari⁹ et nō ap̄pe os sicut ad mactandū
ł oblatus ē ruit suū ouis

Niggas ve hu nahane ve lo iftah pif kasse latebah
ducet̄ ⁊ sic̄ agna corā tōdente se obmutescet ⁊ nō ap̄pe os
riet suū

iubal vehrahel lifne gososeiah neelamah ve lo iftah pif
de retinacło ⁊ de iudicio sublat⁹ ⁊ gn̄acōz q̄s enarrabit q̄
ł āgustia est eius

Me hozer vmi mispat luqah ve et doro mi iesocheah ki
abscis⁹ ē de terra viuētiū ꝓpter scel⁹ ꝑp̄li mei ꝑcussi eum
ł alienat⁹

nigsar me erez hagim Mi pesah hammi negah lamo

Et dabit impios i sepultu et diuitez i morte ei⁹ quia
rā eius

Va itten et resahim qifro ve et hasir bemotaf hal
nō iniqtatē fecit et non dolus i ore ei⁹ et domi⁹ volut

lo hamaz hasah ve lo mirmah bepif va adonai hafez
çterē eū ac languē Si posue p pccō aiam videbit semē plōgabit
rit l emēda suā

dackeo hecheli Jm tasim asam nasso gireh serah iaarich
dies et volun dñi in manu psperabit Ex labore anime
tas eius sue

iamim ve hefez adonai be iado gizlach / Me hamal nasso
videbit saciabit i scia sua iustifica iust⁹ su⁹ me⁹ multos
bit

gireh gisbach bedachto iazdiq zadiq habdi larabim
et peccata eorum ipse ptabit ppter hoc dispaaz ei in multis
l diuidā

ve hauonotam hu gizbol Lachen ahalleq lo barabim
et fortium diuidet spolia p eo q exposuit vl
discooperuit

ve et hazumim iehalleq salal Tahat asser heherah
in mortē ul aniam et cū iniquis reputat⁹ et ipe pccm multoꝝ
morti suam est

la mauet nasso ve et poshim mimah ve hu het rabim
ptauit et p pccōribꝫ exorauit vel
l trāsgressoribꝫ obuiauit scꝫ dicēdo quē queritis

nassa ve laposhim iafgiah

Quamquā Rabi Schelomo .i. rabi salomon . orthodoxe fidei ini micus . textū hūc falsa exposicōe inficiari conet exponēdo de pplo iuda ico quem pplxta ut asserit alloquit . ptextu vnius homis quo modo sepe numero scriptura vtit . vt pote jn libro Elle schemot .i. in Exodo ç . caplo vbi sic habet . filius meus pmogenit⁹ ysrael ꝛc
Jmpossibile tamē est textū hūc de Judaico intelligi pplo Quod subnectendis quatuor probabit racionibus Equaꝝ numero

Prima est Eo loco quo intranslacōe Jeronimi secūdū tex
tū hebraicū habet Ecce intelliget fuus meus ꝛc Translacio Caldaica
sic habet

Ecce ꝓspera seruus messias exaltabit ⁊ eleuabit ⁊ sublimabit
bit meus

Ha iazlah habdi messiah itterom ve gizge ve gitkof
valde
lahdah

Exquo clare habet hunc textum· mīme de ꝑplo iudaico in captiuitate
existente expom posse cū ipe popul⁹ nō sit messias ·i· vnctus domi·
Quis em̄ vel demens hoc asserere velit.

Secūda Racio Quāuis populus iudaicus multipliciter
hac in captiuitate sit afflictus nō tn̄ ꝓpter iniquitates genciū patitur·
quēadmodū de isto fuo dei dicit in textu· ꝓpter scelus ꝑpli mei ꝑcussi eū
Neqꝫ em̄ gentes salutem sūt accepture ꝓpter merita iudeoꝝ que nulla
sūt· hoc em̄ ꝯtra diuinā esset iusticiaꝫ· que vnicuiqꝫ fm ꝓpria retribuit
merita Neqꝫ paciunt iudei ꝓpter peccata genciū· Expositores qꝫ coꝝ
gentes asserūt puniēdas ꝑ deū ob iudeoꝝ depressiōm nūc in captiuita
te existenciū Ad cui⁹ ꝓbacōm hunc textū Johel ·i· Joelis addu-
cūt qui ⁊ vltimo eiusdem habet capl̄o

qꝛ ecce in dieb illis ⁊ in tp̄re illo cū ꝯūtero

ki hinne baiamim haemmah vbahet habi asser assub
captiuitatē iudah et jherusalē Et ꝯgregabo oīs

et schebut iehudah virusschalaim / Ve kibazti et kol
gentes ⁊ adducā eas ī vallem iosafat ⁊ disceptabo

haggoim ve horadtem el hemecq iehosafat ve mispatti
cum eis ibi sup̄ ꝑplo meo et hēditate mea ysrahel quā disper-serūt

himmam scham hal hammi ve nahalati ysrael asser pisru
ī gentes et terrā meā diuiserūt et sup̄ populum meum misert sortē

baggoim ve et arzi hillequ ve hal hammi iaddu goral.

Cum igit̃ credant iudei gentes ꝓpter peccata ꝓpria puniēdas· quia se obpressos captiuitate retinēt· restat ut neq̃ hūc textū de seipsis exponāt quasi peccata genciū portent· In textu quoq̃ dicit̃· ꝓpter scelus populi mei ꝑcussi eū Si igit̃ iudei ꝓpter gencium puniunt̃ peccata· sunt ipse gentes populus dei quod ꝯcedūt minime

Tercia Racio De isto quoq̃ seruo dicit̃/ q̃ peccatū non fecit nec dolꝰ vł decepcio inuentꝰ est in ore eius· qđ neq̃ vno modo· de populo iudaico exponi potest· Tū quia pleni dolis ita ut pene neq̃ verbū ex ore eoꝝ sonet qđ nō fallacia septum sit· Vsuris dediti omēs sūt· et ut plurimū supsticiosi cūcta excogitantes mala· Tū eciā quia eoꝝ doctores ut plurimū tenent· ꝓpter peccata ꝓpria· eos hac detineri captiuitate· licet peccata illa occulta sint· Tū quia si neq̃ sibi ingressū terre sancte qđ longe minoris est remissiōe peccatoꝝ ipsaꝝ gencium que sola gracia dei fit mereri potuerūt· quō graciā gentibꝰ· quomō remissione peccatoꝝ· quō demq̃ aduentū messie in mūdū· suis ut ita dicam demeritis mereri poterit· De ipis eñ scribit̃ In libro Elle haddebarim qui deutronomiꝰ circa nos intitulat̃· nono capło·

nō in iusticia tua ꝛ inequi cordis tu i gre ad possidē=
tate tui deris dū=

Lo be zidqadcha vbioser lebafcha attah ba lareschet
terrā ipoꝝ q̃ in malicia gencium illarum dn̄s deꝰ tuꝰ

et arzam qi be risǀhat haggoim haelle adonai eloecha
extermina a facie tua et ut suscita verbum qđ
uit eas ret

morisam mifanecha vlmahan hiqim et haddabar asser
iurauit domiꝰ patribꝰ tuis abraham ysaac ꝛ iahaqob

nisbah adonai la abotecha le abraham le yshac vliahaqob
ꝛ scito q̃ nō in iusticia tua domiꝰ deus tuꝰ dedit

ve iadahtah qi lo bezidqadcha adonai eloecha noten
tibi terram optimam istam ad possi q̃ pp̄ls dure
dedū

lecha et haarez hattobah hasot le rista qi ham qeset

ceruicis tu

horef attah

Quo dicto patet· iusticias eoꝝ nullas esse vł si quedam fuerint primi seruoris tempe nō tales fuere quibꝫ vł ingressū terre corpalis inhabitacōis mereri poterint taceo ꝙ graciaꝫ fingant se mereri gentibus ac peccatoꝝ remissionē

Quarta Racio/De hoc seruo dei de quo in textu mencio fit in fine subinfert Et transgressoribꝫ obuiauit · scꝫ orando ꝓ ipsis · qđ nō intelligi posse de populo iudaico nūc in captiuitate disperso hoc experimēto ostendi potest · Ipsi namqꝫ cottidie pro destructōe ac anichilacōe Romani orant imperij quo capti tenent· ac oīm nostrū q̊s infideles noīant ac inimicos suos · ut ꝑ quandam p̄ꝫ oracōm que cottidie in synagogis eoꝝ dicit· ⁊ in cōmuni oracionū habet libro qui dicit tefilah qđ inꝑ̄tat oracō ⁊ est talis

Et baptisatis nō sit spes et oīs īfideles ł hētici .i. discipłi ihū

Ve lamschumadim bal tehi tikua vechol haminim

repente pereant ⁊ oīs īimici ꝓpłi tui celeriter scindant ł inficiant

keregah iobedu vechol oibe hamcha mehera ikkaretu

⁊ regnū neq̄cie celeriter indures ⁊ ꝯfrīgas ⁊ conteras

vmalchut sadon mehera tehacker vt schaber vt magger

⁊ declines oīs īimicos velocita in diebꝫ nr̄is Bn̄dictus nostros

vetachniiab kol oibenu bimhera beiamenu/Baruch

tu dn̄s frāgens īimicos ⁊ declinans suꝑbos

attah adonai schober oibim vmachniiab sedim

In ista racōe p̄mo postulant auferri spem ab hys qui baptismū susceperūt· Scđo ꝙ infideles siue heretici repente dispgant ꝑ quos discipulos ihesu nasarenī intelligi volūt Vt Rabi Elieser exponit · qui nazarenꝰ ut asserit docuit discipulos suos ꝑuertere verba dei viuentis· Tercio orant ꝙ deus destruat ac dissipet regnum romanoꝝ qđ

nequiciosiũ noĩant cui⁹ tamẽ ꝓtectione viuũt Iliquet igiẽ non eos ora:
re ꝑ gentib⁹ ſ꜡ contra gentes. ⁊ ſic nõ obuiant eis auxiliũ ferendo. ſed
pocius deſtructõm eaꝝ inſtantiſſime inꝑcando Textus igiẽ iſte ip
ſius yſaie mĩme de ꝑplo iudaico expomĩ poteſt. Quia aũt de humilli
ma ac deſpectiſſima ipſius vita ac de morte ipſius mẽcio fit. reſtat pro
batũ qđ aſſũſim⁹. meſſiam videlicet in maxĩa veniſſe pauꝑtate aĩam
q꜡ ſuam ſponte in mortem tradidiſſe Quoꝝ aũt mors iſta facta fuerit
per effuſionem ſaguĩs. per dictum ſachar Iah. i. ſacharie clare oſten
diẽ qui capĺo nono loquẽs de eodem ſic inquit.

Eciã tu i ſãgne teſtamẽti tui emiſiſti vinctos tuos de lacu

Gam atteh bedam berithecha ſilachte aziraich mibbor

nõ aqua in eo

en maim bo

Quoꝝ autem transfoſſione ſacri corꝑis ſui paſſus ſit. ꝓbaẽ dicto eiuſdẽ
ꝓphete capĺo. xii. vbi ponit verba dei dicentis.

Et effũdam ſuꝑ domũ dauid et ſuꝑ hitatores iheruſalem

Ve ſafachti hal bet dauid ve hal ioſbe iheruſchalaim

ſpm̃ grẽ et precum et rẽſpiciẽt ad me quẽ trãſfixerũt

ruah hen ve tahanunim ve hibittu elai aſſer dackaru

⁊ plãgent ſuꝑ eũ ẽm plandũ ſuꝑ vnigenitũ

vezafdu halaf kemizped hal haiahid

Hac auctoritate claret eum qui grãm transfundit. i. deum glorioſum
tranſfixum in quo ⁊ ſacramentũ deitatis ⁊ ſpecies notaẽ paſſiõis aſ
ſũpte humanitatis. Ad ꝓbacõm hui⁹ ꝯfert qđ diciẽ pſalmo xxii. qui
ſic incipit in hebraico

In victoriam ſuꝑ ceruaꝫ matutinam pſalm⁹ ꝑ dauid
i. ſuꝑ humanitatem xp̃i

Lamnazeah hal aielet haſſahar miſmor le dauid/

deus de⁹ me⁹ me⁹ q̃re dereliq̃ſti me.

Eli eli lãma haſaftani

nota illud q nim.

Nec debet dici lāmā sabbatani. h̄ eñ tm̄ esset dicē q̄re festiuasti me sȝ
dicit̄ lāma hasaftani Et infra eodem ;

foderūt manus ⁊ pedes dinumeraue oīa ossa mea
mea᷑ meos rūt

Caru iadai veraglai azapperu kol hazmotai

Ubi clare mētio fit fossionis membroꝝ cerue matutine .i. humanitatis xp̄i Ex passis quoqȝ manibus xp̄m passurū p̄dixit Jesah Jah .i. ysaias lxv. caplo dicens

Quesit⁹ a nō in terzo inuēt⁹ a nō querētib⁹ dixi
sū gātib⁹ sū

Nidrasti lelo saalu nimzeti lelo biqqesum amarti ys 64

ecce ego ecce ego ad gētē nō vocan ī noīe Expādi man⁹ tota
tem meo meas

himneni himnem el goi lo korah bismi Perasti iadai kol

die ad p̄p̄lm errātē ambulantem viam nō bonā post

haiom el ham zorer haholchim haderech lo tof ahar

desideria sua

mahsebotehem

De obscuracōe solis in xp̄i passione loquit̄ Amoz p̄phēta
capitulo octauo

Et erit ī die illa dicit domi⁹ ⁊ occidere ip̄m solem
faciā

Ve haiah baiom hahu neum adonai ve hebeti haschemes amoz 8o

in meridie et obscurabo terram in die lumi Et ꝯuertam
nis

bazahoraim ve hahasachti laarez beiom or Ve hafachti

festiuitates in luctū et oīa cātica vr̄a in lamēta ⁊ ascendere
vr̄as cionem faciam

haggechem le ebel ve chol sirechem le kinah ve hahaleti

sup̄ oīe dorsum saccū et sup̄ oīe capᵗ caluiciū t et ponam eā
depilacōȝ

hal kol matnahim sack ve hal kol rosz korchah vesamtiiah

q̄si luctū vnige et nouissima q̄si diem amarū
mti eius
keebel iabid ve aharitah ke iom mar
Figura q̄z passionis xp̄i mōstrata est p̄ illud quod scribit̄ in libro Vaidabber quē nos Numeri appellā⁹ xxj ca° i b̄pente eneo per moysen seruū dei posito sup̄ ligno ex cui⁹ in spectōe p̄pl͠s a serpētibus ignitis mortifere vulnerat⁹ ꝯtinuo sanatus est· xp̄us namq̄ seipsum serpentem noīat p̄pter miram humanitatis sue in passione deiectionem psalmo xxij·
Et ego vermis ⁊ nō vir obp̄bꝛiū hoīm ⁊ ꝯfu plebis
sio
Va anochi tolahat ve lo is herpah adam vbsui ham
Ipse quoq̄z dicit̄ serpens sup̄ petram in li° Misle schelomo ben dauid ·i· p̄uerbioꝝ vltimo ca°
Viam serpentis sup̄ petram

Derech nahas hale zur
Qx aūt ille textus de messia exponat̄· p̄babit̄ inferius
Assignat aūt Sanct⁹ thōs· p̄te tercia questiōe xl articu= lo ȝ· quatuoꝛ rōes q̄re messias voluit venire in paupe= re statu Prima est· q꜡ hoc erat ꝯgruū p̄dicatōi͛ offi cio p̄pter qd̄ venisse se dicit xp̄us Marci p̄mo· Eamus in p̄ximos vicos et ciuitates· ut ⁊ ibi p̄dicem· ad h° em̄ veni optet aūt p̄dicatoꝛes verbi dei vt vacare possint p̄dicacōni· oīo a seculari cura esse absolutos· Secūda racio Quia sicut moꝛtē coꝛ= palem assumsit vt nobis vitam largiret̄ sp̄ualem· ita coꝛpalem paup̄ tatem sustinuit vt nobis sp̄uales largiret̄ diuicias· Tercia· Ne si diuicias haberet· cupiditati eius p̄dicacio ascriberet̄· Quarta vt tā to magis virtus diuinitatis eius claresceret· quanto p̄ paupꝛtatem vi= debat̄ abiectioꝛ· Vnde dicit̄ in quodam sermone Ephesini ꝯsilij· Omīa paupera ⁊ vilia elegit vt diuinit⁹ ꝯgnosceret̄ oꝛbem terraꝝ transfoꝛ masse p̄pterea paup̄culam elegit matrem· paupioꝛem patriam egens fit pecunijs et hoc tibi explicat p̄sepe· Et tm̄ de p̄mo articulo·
Vantū ad secūdum Articulū p̄ncipalē quatuoꝛ p̄babunt̄ p̄ oꝛdinē· Primū q̄ deus est vnus in essencia· Secundū q̄ cū vnitate diuine essēcie stet p̄litas diuinaꝝ

ꝑsonarum Tercium quod tantum tres sint ꝑsone in diuina essencia nec plures nec pauciores Quartum quod inter istas solus filius fuit incarnatus Primum istorum in quo et nos et hebrei cunctarumque nacionum gentes concordant · vnum scilicet esse deum · probatur per id quod scriptum est In libro Elle haddebarim qui apud nos deutronomius vocatur sexto capitulo

Audi ysrahel dominus deus noster deus vnus et diliges

Semah ysrael adonai elohenu adonai ehad Veahaftá

dominum deum tuum in toto corde tuo et in tota anima tua

et adonai eloecha bechol lebafcha vbchol naffecha

et in tota fortitudine vel virtute tua

vbchol meodecha

Et quia isto in articulo nichil disceptacionis est causa breuitatis alios textus obmitto. Quod plures in diuina essencia sint ꝑsone quod secundum exstat probandum per textus sacre probatur scripture Et primo ex libro Bereschit · quem nos genesim appellamus · et est primum capitulum

In principio creauit dij celum et terram

Bereschit bara elohim et hassamaim ve et haarez/

et ipsa terra erat inanis et vacua et tenebre vel obscuritas super faciem abissi

ve haarez haitah tohu va bohu vehosech hal pene tehom

et spiritus deorum volitabat vel cubabat super facies aquarum Et dixit

ve ruah elohim merahefet hal pene hamaim Va iomer

dij fiat lux et facta est lux et vidit dij lucem quod bona et

elohim iehi or vaihi or Va iar elohim et haor ki tof va

diuisit dij inter lucem ipsarum et inter obscuritatem Et appellauit dij

iabdel elohim ben haor vben hahosech Va gikra elohim

lucem diem et tenebras vel obscuritatem appellauit noctem et factum est vespere et factum est mane

laor iom velahosech kara lailah vaihi heref vaihi boqer

deut. sexto

Gen. 1o

dies vnus

iom ehad

Ex hac auctoritate sic inferri potest. Moyses fuus dei volēs ad cultū vniꝰ ac veri dei pplm inducē cur posuisset In principio creauit dij celū & terram. & nō posuit pociꝰ el .i. deus in singlari vel sanctū nomen dei quatuor lrarū que solū diuinā repsentāt essenciā. Vel hoc nomen schadai. vl hoc nomē Jah. sz hoc nomē elohim plis numeri posuit nisi aliquā pluritatem in diuinis cognouisset. Ista aūt pluritas nō potest eē essenciarū igit̄ psonarū. Dixit aūt In principio creauit dij & nō creauerūt. ut cū diuinarū pluritate psonarū. vnitas notaret̄ essencie in vno actu creandi. qui actus ex diuine essencie vnitate pcedit que vna est triū psonarū. Quod aūt ista dictō Elohim plis sit numeri cstat nā in im terminat̄ vt alia plia singlare habens el aquo deriuat̄. Ad hoc respondent ebrei. nomē elohim cmuīs numeri esse. qn̄ p vno vero deo accipit̄ singularis est numeri. quando vero p angelis pncipibus vel p dijs gencium accipit̄ plis esse numeri dicūt Sed hec responsio nlla est Nam hec dictō elohim eciam in plurali accepta vnū verū deū significare pbat̄ p textum qui scribit̄ in libro Vaihi ahare mot .i. in libro Josue vltimo caplo vbi sic habet̄.

et dixit Josue ad ipm pplm non potestis seruire

Josue vlo.v.19

Va iomer iehoschuah el ha ham Lo tuchlu la habot

dn̄o qr dij sancti ipe deꝰ zelator ipe nō ignoscet

et adonai ki elohim qedosim hu el qanno hu lo iissa

sceleribus vris et peccatis vestris

le fishachem vl hattotechem

Hac in auctoritate elohim pluralis est numeri quia adiectiu̇ sibi pluralis numeri addit̄. significatqꝫ verū deum cuiꝰ solius ē dimittere peccata. Stat igit̄ racio qꝫ aliqua pluralitas est in diuinis non essenciarū igit̄ personarū

Nec obmittēdū ē| misteriū sanctissime trinitatis qd latere videt̄ ī pñiis eciā duab⁹ dictōib⁹ ī pncipio libri bereschit ł genesis positis· que sic scri bunt̄ litis hebraicis adextris incipiēdo

בראשית ברא

et sūt hec dictōs· Bereschit bara ·i· in pncipio creauit· Vbi nōndū q iste due dictōes ꝯueniūt ī primis tribus literis q̄ sunt bet res alef· Bet est pncipium diccōis ben q̄ s̄cat filium| Res ē pncipium huius diccōis ruah qodes q̄ s̄cat spm̄ sanctū· Alef est pncipium hu⁹ diccōis ab· q̄ s̄cat pr̄m· post has tres lr̄as ī pma dcōe ponitur schin· q̄ tribus pūctis semicirculo vnitis s̄cat vnitatem triū psonraū· Post hanc poni tur lr̄a Jot mīma que īterp̄tat̄ pncipiū et denōt essenciā diuinā pnci piū esse fōtane deitatis ac omīs esse creati· Sexta aūt lr̄a est taf que īterp̄tat̄ signū ⁊ denotat primā dictōm cū scdā esse signatas misterijs sanctissime trinitatis· Hāc ꝙ sanctissimā trinitatē cū vnitate essēcie signari videm⁹ ī sancto dei noīe quatuor lr̄aꝝ qd greci nominant tetra gramatō qd ē tale

יהוה

c⁹ p̄ma lr̄a adextris īcipiēdo ē Jot q̄ iniciū ē oīm lr̄aꝝ qꝛ ex pūcto ꝯorato oēs alie lr̄e for māt̄ ⁊ īterp̄tat̄ pn⁹ s̄catq essēciā dīnā Scdā ē he ⁊ īterp̄tat̄ ipe Ter cia ē vaf ·i· et Quarta eciā he ⁊ īterp̄tat̄ eciā ipe vn̄ si dictōs hee ꝯpo nāt̄ hāc sñaz exp̄ment· pncipiū ipe ⁊ ipe· ṽ p̄ma lr̄a iot s̄catur essēcia diuina alijs trib⁹ tres diuine psone· Pluralitas ꝙ diuinaꝝ psonaꝝ ostendit̄ dicto Jesahiah ·i· ysaie liiij vbi sic legit̄·

qꝛ dn̄atores tui| factores tui| dominꝰ| exercituū| nomē ei⁹
ki bohalaich hosaich adonai zebaot schemo

Et dicto JirmeJah ·i· jermie xxiij capitulo ī fine de deo loquentis.

Et puertistis verba| deorum| viuēciū|
Va hafachtem et difre elohim hagim

Et in li° ·qohelet ·i· eclesiastices.12·ṽ sic habetur·

q̄s| est homo q̄ intret post regem qui ~~pure~~ jam
ki me haadam se iabo ahare hammelech et asser kebar

|Et scdi r̄gū·A·q̄ noīat̄ ab hebreis Schmuel ·i· samuel liber fecer̄t eū| Et q̄s sic̄ pp̄lus tuus sic̄| ysrael gens| vna| ī terra
hasuhu/ Vmi chehammecha ke ysrael goi ehad baarez

pp̄lm̄| iuerunt dij |ad redimēd| sibi | ī pp̄lm |
asser halchu elohim lifdot lo le ham

ys 44

ier 23

Eccl 2.12

2° Rg 7°

דבר

Alia qꝫ eiusdem capituli adducit̃ autoritas q̃ est talis
Et dixit dij faciam⁹ hoīem ad ymaginez ⁊ ẜm sitꝭtudinem nr̃am nem nr̃am

Gen 1°

Va iomer elohim Nahaseh adam be zalmenu kidmutenu
et domiet̃ piscibꝰ ipsi⁹ maris ⁊ volucribꝰ celi et bestijs

ve girdu bidgat haiam vbhof hassamaim vbabehema
vniuise terre ⁊ ī omē reptile reptilisans sup̱ terram

vbchol haarez vbchol haremes haromes hal haarez
Et creauit dij ip̄m hoīem ad ymaginē suam ad ymaginem deoꝝ

Va gifra elohim et haadam be zalmo be zelem elohim
creauit ip̄m masculū et feminā creauit eos

bara oto sachar vnkebah bara otam

Si em̄ vna tm̄ esset ꝑsona nō diceret faciam⁹ hoīem sꝫ faciam. Nec diceret ad sitꝭtudinē nr̃am sꝫ ad similitudinē meā. ꝑ hoc itaqꝫ in determinata ꝯgnoscit̃ ꝑlꝭitas diuinaꝝ ꝑsonaꝝ. Dicit̃ aūt ad ymaginē ⁊ nō ad ymagines ⁊ ad sitꝭtudinem ⁊ nō ad similitudines vt vnitas diuine demonstret̃ eēncie. Nec valꝫ illꝰ° judeoꝝ asserēciū deū hoc dicēdo vsū fuisse lepore. vel ad angelū loqutū fuisse. Tū quia nūquam deus alio in loco plurali vtit̃ numero de seip̄o loquēs. sꝫ neqꝫ ꝯplexte qꝺ diuisibn esset ad deum loquētes lepore vtunt̃. Dicendo vos sꝫ tu deus. Tū. qꝛ deo in actu creandi ꝯmunicare nō possūt āgeli. q̄ īfinitā requirit virtutem nulliqꝫ ꝯmunicabilem creature. Vnde patet plures esse ꝑsonas in actu creandi ꝯmunicantes

Nūc tercio huiꝰ articuli loco certū numeꝝ diuinaꝝ ostendam⁹ personaꝝ ternariū videlicet. Cui⁹ gracia Notandū sacrā scripturā aliqñ quidē de duabꝰ vl̃ vna de ꝑsona aliquando solū facere mencionē. Nōnūqꝫ vero de tribꝰ vnius sub ꝯtextu sentencie loquit̃.

De patre ⁊ filio loquit̃ psalmus secūdꝰ

Et ego ordit⁹ sū regem meum sup̄ Sion mōtez sanctū meū Annūcciabit

Ps 2°

Va ani nazachti malki hal zion har qodsi Azappera

pceptū dñs dixit ad me filius tu ego hodie genui te
meus
el hock adonai amar elai beni attah ani haiom ielitiecha
ī eodē Osculemī filiū l' ne irascatur et pdatis viam
psalmo armate vos puritate forte
Nasseku bar pen iehenaf ve tobdu derech
Et psalmus centesimus vndecimus qui incipit
Ipsi dauid psalmus dixit deus dño meo sede ad dexterā do
meā nec
Le dauid mismor Neum adonai le adoni seb limini had
ponā īimicos scabellū pedibus tuis Virgam fortitudīs mit
tuos tue tet
assit oibecha hadom le raglecha Matteh husecha islah
domi de zion potestta ī medio īimicorū pplus tuus duces ul
re tuorum spōtanei
adonai mizion redeh beqeref oibecha Hammecha nedabot
in die exercitus tui indecore sancto de vulua aurore tibi
l' roboris tui
beiom helecha be hadre qodes me rehem misbar lecha
rorat natiuitas tua Jurauit dñs et non penitebit eū tu
tal ialdutecha Nisbah adonai ve lo innahem attah
sacerdos ī eternū sup dictū malkizedeck .i. regis mei iusti
kohen le holam hal difrati malkizedeck
De eterna sapiencia siue de filio apatre eternaliter genito. scribitur In li
bro Misle schelomo .i. in puerbijs caplo octauo
si non sapiencia clamitat et pruden ciam dat vocem suam Audite quia
Halo hochmah tiqra vtbuna titen qola Simhu ki
principalia loquar et apercio labiorum meorum recitates domin
negidim adabber vmaftah schefatai mesarim Adonai

possedit pñcipiū vie sue ante de opib9 extūc Ab eterno
me suis
qanani reschit darco kedem mifhalaf meas Mebolam
ordīata sū a pn̄o antequam terra qn̄ nō abissi pturie
ꝑ pfc̄a sū bar ego
mzachti merosz miqadme arez Be en theomot holalti
qn̄ nō fontes erūpentes aquas antequam montes
be en mabianot michbade maim Beterem harim
collocati essēt et ante colles gemita adhuc nō fecerat terram
sum
hatbahu velifnie gebaot holalti had lo hasah erez
et flumīa et mōtes exceden mūdū In p̄pãdo ipm celos
ꝑ capita tes
ve huzot ve rosz hafrot tebel Bahachino schamaim
ibi ego ī sculpen circino sup facies abissi In ɔfirmando
do ip̄ni ipm
scham ani bebuqo hug hal pene tehom Be ammezo
celos desuper in ɔfirmādo ꝑ fortificādo ipm fontes abissi
Jeronim9 in librando ipm
sehaqim mimahal bahasus himot tehom
In īposi ipi mari terminū ꝑ aquis nō trāseūdi os In termi
cōe eius p̄ceptum suū nando ipm
Besumo laiam huqo vmaim lo hafru pif / bebuko
fūdamē terre et eram iuxta pedagog9 vꝉ nutricius vꝉ arti Et
ta eum fex vel pdea
mozde arez ve ehieh ezlo amon Va
erā delectacões die die ludens corã eo in omni
.i. cottidie
ehieh sahasuhim iom iom mesaheqet lefanaf be chol
tpe ludens in orbe terre et delectacões cū filijs hoim
eius mee
bet Mesebeqet be tebel arzo ve sahasuhai et bene adam

Aduertendū tamē hūc textum p Iudeos de lege exponi quā crea-
tam asserūt existo textu abeterno. Sed min⁹ a vero senciūt. Nus-
quam em̄ lex nisi in intellectu creat̄. sic et qualitates relique. Constat
aūt nullū intellectū creatū ab eterno cū In principio creauit deus celū
⁊ terram neq̄ antea aliquid creauerat. lex igit̄ nō creata exstitit ab-
eterno. Quomō aūt lex dici potest ydea pedagog⁹ vel nutrici⁹ vel
magister coram deo ? Cetrū q̄uo lex coram deo ludit cum sit accidens
neq̄ animatū neq̄ racionale ? Alia quoq̄ hic dicta in textu minime legi
applicari possūt. Restat igit̄ hūc textū de eterna exponi sapiēcia que
et verbū siue filius in diuinis exstat quē pater abinicio possedit ipm
nimirū eternaliter gingnēdo. qui forma siue ydea recte dicit̄ q2 p ipsū
facta sūt oīa. cui⁹ delectacōes sūt. p nr̄e nat̄e assūpcionē esse cū filijs
hominū. Eodem quoq̄ libro caplo xxx. fit mencio de patre et filio hac
verbo formа

q̄s ascēdit in celū et descēdit q̄s ↄtinuit spm̄ in palmis
suis

Mi halah schamaim va ierad mi azaf ruah be hofnaf
q̄s ligauit aquas in vestimēto suo q̄s suscitauit oīs fines terre
vt in linteo suo ł statuit
mi zarar maim basimlah mi hekim kol afze arez
quod nomē ei⁹ et qd̄ nomē filij ei⁹ si nosti

Mah schemo vmah schem beno ki tedah
Hac auctoritate p̄supponit̄ tanq̄ ↄsonū veritati. deū habere filiū. sz
quod nomē ei⁹ sit inuestigat̄
De patre q̄ generāte mencōm facit ysaias capitulo vlti-
mo vbi refert deum sic dicentem
nūq̄d ego sterilis et nō pariā dicit dn̄s si ego genera-
ero re faciam
Ha ani asbir ve lo olid iomer adonai Im ani hamolid
et sterilis ero dicit deus tuus

ve hazarti amar elohaich
Vbi testat̄ deus se sterilem esse minime. qui ⁊ alijs quoq̄ virtutem gene-
randi tribuit

De spiritu sancto scriptura mencōm facit in libro bereschit
.i. in genesi in pn̄cipio
et spūs dn̄oꝝ volitabat sup facies aquarum

Gen. p° Ve ruah elohim merahefet hal pene hamaim
Item psalmo quinquagesimo primo
Cor mūdū crea michi de⁹ ꝛ spm̄ ꝯpositū innoua ī medio mei

ps 41 Leb tahor bara li elohim veruah nachon hades beqirbi
Ne picias me a facie tua et spm̄ sanctū tuū ne auferas

Al taslichem millefaniecha veruah qodsecha al tiqah
ame

ps 104 mimenni Itē psalmo centesimo quinto
Emitte spm̄ tuum creabunt̄ ꝛ īnouabͣ faciē terre

Tesallach ruchacha gibbareun vthades pene adamah
Quod dictū licet de vento/ exponi possit nō min⁹ tn̄ apte de tercia ī diuinis psona exponi potest p gracie donū sibi appropriate faciē terre .i. hominis renouante
De trib⁹ psonis sub vno sensu scriptura sacra mencōm faciat psalmo xxxiij
In verbo domī celi facti sūt ꝛ in spū oris ei⁹ oīs exercitus eoꝝ

ps 32 Bidbar adonai samaim nahasu vbruah pif kol zebaam
Vbi mencio fit ꝛ de domīo ꝛ de verbo eiusdem siue filio de spiritu quoqꝫ sancto. qui tres vna virtute vnū ad actum creandi ꝯcurrūt. Constat aūt nichil ad actum creandi ꝯcurrere. nisi infinitam ꝯmunicās potenciam. igit̄ ꝛ diuinam naturam
Ad idem loquit̄ psalmus quinquagesimus
psalmus asaf de⁹ deus deus loqutus est et vocauit terã

ps 40 Mismor leasaf El elohim adonai dibber va gikra arez

Ab ortu solis usq̧ ad occasū ex zion spēs decoris ei⁹

Mi misrah schemes had mebo mizion michlal iofi
Ubi ter nomē dei ponit. tercio aūt loco nomē sanctū dei q̄tuor ponit
lr̄az q̄ lr̄e sūt hee Jhuh ut p alio nullo accipi suspiceris q̄m p vero
deo. Notat aūt ēplicā hui⁹ nois de⁹ repeticōe trinitas psonaz vnitate
autem loqucionis. vnitas ostendit essencie.
Item psalmo lxvii qui incipit deus misereat̄ nostri ꝛc̄ ps 67
terra dedit fructū suū bn̄dicat nos deus deus noster
ꝉ herbā suā
Erez natnah iebula iebarchenu elohim elohenu
bn̄dicat nos deus ꝛ metuāt eū oēs fines terre

iebarchenu elohim vegirhu oto kol afze arez
Ubi vno actu benedicēdi singulariter nominato ter deus repetit nō si-
ne misterio trinitatis diuinaz psonarum. Maceab de causa In libro
Vaidaber quē nos numeri vocam⁹ sexto scribit capl̄o
Et loqutus est dn̄s ad moysen dicēs loq̄re ad aaron

Vaidaber adonai el mosseh lemor dabber el aharon num 6
et ad filios ei⁹ dicēs sic bn̄dicetis filijs ysrahel dicēdo

ve el banaf lemor Coh tebarchu et bene ysrael amor
ipsis benedicat te dn̄s ꝛ custodiat te ostēdat dn̄s

lahem Jebarecha adonai ve gismerecha iaer adonai
faciē suā tibi ꝛ misereat̄ tui cōuertat dn̄s vultum ad te et
ꝉ eleuet suū
panaf elecha vehunecha gissa adonai panaf elecha ve
det tibi pacem ꝛ inuocabūt nomē meū sup filios ysrl̄
ꝉ ponēt
iassem lecha schalom vesamu et schemi hal bene ysrael
ꝛ ego benedicam eis

va ani abarchem

Notandū aūt q̄ ista in auctoritate. Nec dictio adonai nō exp̄sse ponitur s; loco illius figure ex trib; pūctis semicirculo circūductis facte legit̄ que figura solū deum signat de qua statim infra loquemur. Cum igit̄ hec figura trib; vicib; in hac ponat̄ benedictōe. quid nisi misteriū sanctissime trinitatis ostendi dat̄. Trinitatis quoq; p̄sonaꝝ vnitas ostendit̄ dicto Jesah Jah .i. ysaie vj capl̄o vbi sic legit̄

Jn anno mortis ipi⁹ regis osie et vidi dominū

Bisnat mot hamelech husiiahu va ereh et adonai
sedentē sup̄ soliū excelsū ⁊ eleuatū ⁊ fimbrie replētes eius

ioschef hal kize ram ve nissa ve sulaf meelim et
templū serafim .i. ar stātes desuper eo sex ale dentes

haechal / Serafim homdim mimahal lo ses kenafaim
sex ale vni duab; velabāt facies suas ⁊ duab;

ses kenafaim le ehad bistaim iehazze panaf vbistaim
velabāt pedes suos ⁊ duab; volabant

iehazze raglaf vbistaim iehofef

Angeli velabant p̄prias facies ac pedes p̄prios. ob reuerēciā maiestatis diuine. nec est intelligendū q̄ velauerint faciem dei

Et clamauit alter ad alteꝝ et dixit Sanctus sanctus sanctus

Ve qarah seh el seh ve amar Kados kados kados
dn̄s exercituū plena oīs terra gloria eius

adonai zebaot melo chol haarez kebodo

Jn quo dicto p̄pter trinam hui⁹ nominis sanct⁹ exp̄ssionem sanctissime trinitatis misteriū intelligi dat̄. Dū aūt subinfert̄ domi⁹ non domi in plr̄i vnitas diuine annotat̄ essencie.

Jn figura quoq; facta trinitas ⁊ vnitas diuinaꝝ ondit̄ p̄sonaꝝ. Jn libro Bereschit quem nos genesim appellam⁹ xviij ca°

Et apparuit ei domi⁹ in valle mambre et ipe sedens

Va iera elaf adonai be elone mambre ve hu ioschef
in ostio tabnacli i feruore diei et eleuauit oclos suos et vidit

petah ahohel kechom haiom Va gissa henaf va iar
et ecce tres viri stantes sup eū et vidit et

vehinne schelosah anaschim mzabim halaf va iar va
cucurrit i occursū eis de ostio tabnaculi et adorauit i tra Et

iaraz liqratam mipetah ahohel va gistahu arza Va
dixit deus si inueni grām in oculis tuis nō nūc

iomer adonai im namazati hen behenecha al nab
trāseas de super seruo suo

tabahor me hal habdecha
Habet ex isto textu q In specie trium viroꝝ deus apparuit abrahaȝ
quos adorauit abraham vt vnū·ymo deum adorauit abraham vnum
in specie triū viroꝝ et dixit ·Deus·nam hoc loco ponit sanctū nomen
dei quatuor lraꝝ·si inueni graȝ i ꝯspectu tuo ꝛc Aliqua aūt exempla
ria figuram dei hic habent·vl signetum sancte trinitatis qd p solo deo
accipit·Est aūt figura hec ex trib⁹ pūctis modo trianguli situatis cir
cumducto semicirculo ꝯposita·modo tali·

Per tria pūcta tres denotāt psone psemicircu
lum vero vnitas essencie·Cur autem semicirculo circū
dent ⁊ nō circulo integro duplex potest assignari racio·
Prima·quia fortassis fuit circulus pfectus quondā·sed
ne xpiani argumentū sumerent pbandi vnitatem diui:
naꝝ psonaꝝ·p tria pūcta signataꝝ·reliquam ptem circuli scriptores
obmiserūt·Nec mirū quia in omnib⁹ fere locis vbi i textib⁹ sacramē
ta fidei clara habebant·aut vocales vel sillabas vel eciā integras dic:
cōes obmiserūt vel addiderūt·vt sentenciam textus corrumperent·
Quia eciā figura hec q̄uis hacten⁹ ignota xpianis maximū sanctissime

trinitatis pbet argumentū · toto ex psalterio vbi quinquaginta ferme po nebat vicibus · et adhuc ponit in exemplaribus hispanorum · in exemplaribus Alamanicis deleta est · loco cuius figure iudei nostri · nomē dei quatuor lrarum ponūt · Cum igit totam figurā obmiserint in exemplaribus signan dam · cur nō eos obmisisse semicirculū suspicabimur · Scda causa ē Nam p tria pūcta trinitas diuinarum signat psonarum · p circulum vero vnitas essencie · sz quia in circulo pfecto neqz principiū est neqz finis · Inter psonas aūt et principiū et finis est originis · semicirculo aptius quam circulo integro designat · Semicirculus em̄ · neqz alterius quā circularis figure pars esse potest · vnde recte semicirculus ille ab vno pūcto incipiens p alterum punctū in terciū tendens certam originis for mam inter diuinas ostendit psonas · Est namqz psona que anulla alia pcedit Est et alia que aprima · est et tercia que ab ambabus originē du cit · liquet ergo · quare tria pūcta hec · nō integro sz semicirculo arcum ducta existant

De missione fily dei ad redimendū genus humanū

Quartū nūc huius articuli pbandum venit · scz filium dei p humane nature assūcōm ad genus humanū redimendū missum · qua occasione Autoritates adducemus non minus sanctissimā trinitatem quā fily dei in carnacōm pbantes · Et primo ex psalmis 2° ex xlvi autoritates adducentur ·

Scribit psalmo secūdo

et ego orditussiū regē meū sup zion montē sanctū meum Anūcciabit

ps 2° Va ani nazachti malki hal zion har qodsi Azapperah

pceptū dn̄s dixit adme filius meus tu ego hodie genui te

el hock adonai amar elai ben attah ani haiom ielitiecha

Ecce filiū dei eternaliter genitū qd p hodie designat stabilitū sup zion montem sanctū dei ad anūcciandū legem siue pceptū

Idem ostendit psalmo xlv

thronus tuus deus in seclm et vltra sceptrū rectitatis sceptrū

ps 44 kizacha elohim holam vahed schebet mischor schebet

regni tui dilexisti iusticiā et odisti iniq̄tatē sup̄ hoc

malchutecha Ahafta zedeck ve tisna resah hal ken
vnxit te deus de⁹ tu⁹ oleo exulta p̄pticipib⁹ tuis
cōis l sup̄ socios tuos
messichacha elohim elohecha schemen sason mehaberecha
Audi filia ⁊ vi et iclina aurē tuā et
de

Et infra Simhi bat vri ve hatti osnech ve
oblivi pp̄lm tuū ⁊ domū pr̄is tui et ɔcupiuit rex
scē
sichi hamech vbet abich Ve gitaf hammelech
spēz tuā qz ip̄e domi⁹ de⁹ tu⁹ et adorabis eum

iafech ki hu adonai elohaich ve histahaui lo
Ex qua audoritate habes · q̄ ɔiunx que assistit adextri⁹ regis · iubetur adorare regem qui deus suus diciē · de quo p̄mittiē q̄ deus vnxit eum Unde notaē deus vngens et de⁹ vnctu⁹ Ungi aūt n̄ potest de⁹ nisi per humanitatis susceptōm igiē filius dei in carnē missus notaē
De eodem totus loquiē psalmus septuagesimus secūdus
qui incipit sic
pacifico deus iudiciū tuū regi da et iusticiā tuā

Lis lomo Elohim mispatecha lemelech ten vezidkadcha ps 72
filio regis Timebūt te cum sole

leben melech Et infra Giraucha him schames
et ante lunam in genā gn̄acōnū descēdet sic̄ pluuia sup̄ rasū vel
cōe secatū
ve lifne iareah dor dorim Jered kematar hal ges
sic̄ stillicidia stillācia ẗrā Orieē l i dieb⁹ ei⁹ iustus vl et
florebit iusticia
kirbibim sarsif arez Gifrah beiamaf zaddiq ve

metu pacis donec ino luna Et adorabunt
tudo
Et infra
rob schalom had beli iareah Ve gistahafu
eu oms reges oms getes fuient ei Erit
Et infra
lo chol melachim kol goim iehabduhu Jehi
pugn9 etia in terra i capite motium tepestuabit sic libanus

pizat bar baarez be rosz harim girhas kallebanon
fruct9 ei9 et florebut l decivitate sic fenu terre sit
gmiabunt
pirgo ve iazizu mehir ke hesef haarez Jehi
nome ei9 i seculum ante solem filiat9 nomen eius

schemo leholam lifne schemes innon schemo

Nec non nisi de eterni regis filio in carnem misso expom possut. cui9 nome est. filiatus. ipe em est aquo omnis filiacio in terris ipe pm9 fili atus. quia primus genitus et primus filius. cui9 nome ante solem qr deus ipe benedictus in secula

Ad idem sonat totus psalmus centesimus vndecimus
Ipsi dauid l psalm9 dixit deus dno meo sede addexteram
p dauid meam
ps. 111 Ledauid mismor Neum adonai leadoni seb limini
donec pona iimicos scabellu pedibus tuis
tuos
had assit oibecha hadom le raglecha etc

Eternam eciam eiusdem regis messie apatre pcessionem ac in fine se culorum ad gen9 humanu redimendu missione. Micha .i. micheas pro pheta vaticinatus est quinto caplo dicens
et tu bethlehe effrata puul9 ad esse in milib9 iudah
dum
michee 5° Ve attah betlehem efratah zahir lihiot be alfe iehudah
ex te mihi egredietur ad esse dnator in ysrahel et egressus eius
dum
mimecha li ioze lihiot mosel be ysrael vmozaotaf

ab ante adiebꝰ eternitatis

miqedem mime holam

Ex ista auctoritate habes eum qui egressurus erat ex bethlehem ſm humanitatē egressū fuisse abinicio adiebꝰ eternitatis apatre. ſm naturā deitatis. exquo ⁊ eterna ipiꝰ filij gn̄acio ⁊ tempalis eiusdē in mūdū missio designat. Hoc idē sacharias vł sacharJah insinuat 2. caᵒ d. canta ł et letare filia sion q2 ecce ego veniam et habitabo lauda

Ronni ve simchi bat zion ki hinnem ba ve sachanti zach̄ᵒ 2
imedio tui dicit dominꝰ et applica gentes multe ad dominum bunt

betochech neum adonai ve nilfu goim rabbim el adonai
idie illo et erunt mihi inpplm et habitabo in medio tui et

beiom hahu ve haiu li leham ve sachanti betochech ve
scies q2 dominꝰ exercituū misit me ad te Et hereditabit

iadahte ki adonai zebaoth selachani elaich / Ve nahal
dominus iudam ptem sup terram sctificatā vł sanctuarij et eliget suam

adonai et iehudah helko hal admat haqqodes vbahar
adhuc in iherusalem sileat oīs caro afacie domini q2 surrexit

hod biruschalaim/Haz kol basar mipene adonai ki nehor
dehabitaculo sancto suo

mimehon qodso

Jn ista Auctoritate dn̄s deus dicit se venturum ac habitaturū i medio ysrahel. et missum dicit se adn̄o exercituū. sicqꝫ deus missus dicit adeo Notatur itaqꝫ et deus mittens ⁊ deus missus dicit demqꝫ se habitatur imedio ysrahelis p humanitatis assumpcōm. Ad Idem pbandū valet tercia Autoritas supra posita pauptatē xp̄i ostendens. q̄ ex Jirmeiah ⁊ ex Jeremia sumitur xiiii capitulo et est

Exspecta ysrael saluator i tempe tribulacois
cio eius
Mikue ysrael mosiho behet zarah
ye 14 Vbi qui est exspectaco ysrael de quo postea subinfert· Et tu i nobis es domine· &c describit ventus ipauptate· p carnis assumpcom qui in nob est domin9 ac exspectaco ysrael p diuinitatis celsitudine· Nunc q rei probande occasione sacharJah ·i· sacharie adduco textum alium ca° xij positum·
Et effundam sup domu dauid et sup habita jherusalem
tores
zach 12 Ve safachti hal bet dauid ve hal iosbe ieruschalaim
spiritu gracie et precum et respicient adme que
ruah hen vetahanunim ve hibbitu elai et asser
transfixeru
dackaru
Quo ex dicto colligit q is qui spm gracie ac precum effundit ·i· deus gloriosus fm carnem pfossus est qd sibi 9petere posset minime nisi per humane nature assumcionem· Nunc JirmeJahu vl Jeremie accedat dictum ad itidem pbandum quod xxiij ponitur capitulo·
Ecce dies veniut dicit domin9 et suscitabo dauid
ye 23 Hinne iamim baim neum adonai va hakimoti le dauid
germen iustum et regnabt rex et sapiens et faciet iudiciu
erit
zemah zaddiq vmalach melech ve biskil/ve hasah mispat
& iusticia in terra in dieb ei9 saluabit iuda et ysrael
vzdaka ba arez/Be iamas tiuasah iehudah ve gisrael
habitabt i fiducia et hoc nome ei9 qd vocabut ei deus iustifi
vocabut eu cans nr
giscon la betah ve seh schemo asser gikreo adonai zidkenu
Exhac Auctoritate patet humanitas ac diuinitas ipi9 messie & xpisti
Quia cum sanctissimus pphetarum nunciet futus· nullomo noie scto

dei quatuor literarū nominari velit sicq3 deū plasphemare nisi et ver⁹
homo ⁊ ver⁹ esset deus. Obiciūt Hic Iudei dieb⁹ xp̄i nostri iudā
non saluatum s3 poci⁹ destructū. nec ysrael habitasse in fiducia. Ad
qd̄ Respōdem⁹ iudam saluatū. non tn̄ omnem iudam Vel iudah .i. lau:
dantem .s. deum. saluatū scimus tempe suo qd̄ vsq3 nūc manet. hoc em̄
iudah sonat sic et ysrahel .i. rectus dei habitat hodie in fiducia. nec de
solis ſm carnem natis ⁊ noīatis ex stirpe ysraelis hec dictū exponi de
bet cum plus gentib⁹ messias pmittat destinand⁹ q̄3 iudeis. Quid
Iesahiah .i. ysaias de filio dei incarnato dixerit audire ne pigeat. sic
em̄ nono loquitur capitulo.

qr natul⁹ natus nobis fili⁹ datus nobis ⁊ fcts est pncipat⁹ sup̄
ł puul⁹

Ki ieled iulad lanu ben nitan lanu vattehi hamisra hal
humero ⁊ vocabit nomē ei⁹ āmiza ꝯsiliari⁹ de⁹ fortis pater vsq3
eius bilis

sichmo vagikre schemo pele iohez el gibbor abi had
pnceps pacis ł pax mltiplicabit imperiū ei⁹ ⁊ pacis nō finis

schar schalom / Lamarbe hamisrah vl schalom en qez
sup thronū dauid ⁊ sup regnum eius ad ꝯponēdū ipm
ł ornādū

hal qizze dauid ve hal mamlachto le hachin otah
⁊ ad corrob⁹ i iudicio ⁊ i iustitia ex nunc et vsq3 iseculū
randum

vlzahadah bemispat vbizdaka .me hattah ve had holam
zelus domini exercituū faciet hoc

kinat adonai zebaot tahase sot

In hoc textu habes Q2 puer natus quem ꝯstat esse hominē vocabitur
deus .i. est deus. Respondent iudei q̄ non scribitur in textu vocabit
s3 vocabit ⁊ ita debet ꝯstrui textus ſm eos. Deus qui est mirificus ꝯsi:
liarius fortis pater duracōis vocabit .s. nomen pueri pncipem pacis
Respondemus ad hoc hunc textum p eos citra tempus Ieronimi esse
corruptū. Vn̄ vbi tempe Ieronimi stetit vagikre .i. vocabit mutauerūt

non literas sȝ puncta et fecerunt vagikra .i. vocabit · mutauerunt sic quidem zere ĩ qomez .i. e · ĩ · a · et hoc vix ꝯsiderabile ē ĩ lingua hebraica q2 si duo pūcta collateraliter posita ꝯfluant · tūc fit singnum ip̄ius · a · q̄ prius ſcabant · e · Qx autem debeat poni vagikre .i. vocabitur et non vocabit ꝓbatur ꝑ textum kaldaicum q̄ ita habet ·

Dixit ꝓpheta ad domū dauid q2 infans nat⁹ est nobis fili⁹

Amar nebiia lebet dauid / Are raf Jah itgelid lana bar
datus est nob̄ ꝛ suscipiet ꝉ onerabit legem sup̄ se ad ſuandū ꝛ võbit eam

itiahef lana ve kabbel oraitah halohi lemitreh vitkere
nomē ei⁹ mirabilis ꝯsilio deus fortis ꝑmanēs ĩ secula

scheme mappele hezah eloha gibbara kaiam halme
seculorum messias ab ip̄o pax m'tipli cabitur sup̄ nos

halmaiah meschiah di schelama gizge halana
ĩ dieb⁊ nr̄is

beiomohi

Vides ex glosa caldaica quam judei autenticā suscipiūt messiam vocari nomĩb⁊ que soli deo attribui possunt ∴ igitur et ē de⁹ gloriosus missus ĩ ꝑsona filij ad genus humanum redimendū · Aliam q̄ꝫ ip̄i⁹ Jesah Jah .i. ysaie adduco ꝓpheciam diuinitatem eius humanitatemq̄ꝫ efficaciter ꝓbantem · q̄ xlviij ponitur capitulo ·

Audi me jaqob et ysrael inuocās me Ego ip̄e ego p̄m⁹

ys 48 Semah elai iahaqob ve ysrael meqorai Ani hu ani rison
eciā ego nouissim⁹ certe man⁹ mea fūdauit terrā ꝛ dextera mea mensa est

af ani aharon / Af iadi iazda erez vimini tippehah
celos clamo ego ipsis stant simul Cōgregemĩ

schamaim kore ani alehem iahamdu iahdaf / Hikafzu

omnes vos et audite quis ī vobis ānūciab^t illis dominus
kullechem vsmahu mi bahem higgid et elleh/ Adonai
dilexit faciet volūta ī babilone ꝛ brachiū ī kaldeis Ego ego
eum tem ei⁹ eius
ohebo iahaseh hefzo bebabel vsroho qasdim/ Ami ami
loqutusſū etiā vocaui duxi eum et pſperari uiā ei⁹ Accedite adme
eum feci
dibarti af keratif habiotif ve hizliah darko/Kirbu elai
audite hoc non aprĩcipio ī abſcōdito loqutusſum ex tēpe esse eius
simbu sot /Lo merosz ba zeter dibarti me het haiotah
ibi ego et nunc domin⁹ deus misit me et spūs ei⁹ hoc
scham ami ve attach adonai elohim selachami ve ruho/Koh
dicit domin⁹ redēptor sctus ysrahel Ego domin⁹ deus tu⁹
tuus
amar adonai goalcha kedos ysrael/Ami adonai eloechā
docens te vtilia gubernās te in via q̄ ābulas vtinā
melammedcha leholil madricha ba derech telech /Lu
attendisses admandata facta sic flumen pax tua et
mea fuisset
hiksaftah lemizotai vaihi kannahar schelomecha ve
iusticia tua sic gurgi ipsius et fuisset sic arena semē tuum et
tes maris
zidkadcha ke gale haiam / Vaihi ka hol sarhecha ve
stirps vteri tui vt lapilli ei⁹ nō ītериisset et nō attritum
fuisset
zeezahe mehecha kimhotaf lo ikkaret ve lo gissamet
nomē ei⁹ afacie mea
schemo millefanai
Hac auctoritate euidentissime sancta trinitas describitur missioq̧ filij

dei a patre ac spiritu sancto in carnem. Nam deus gloriosus q de se loquens dicit. Ego sū primus. ego sum nouissimus. postea subinfert Accedite ad me audite hoc. Nō aprincipio ī abscondito loqut⁹ sū vobis s. tempe illo. quo vobis ī monte zinai legem dedi. vbi et fulgura visa ↄ tonitrua audita fuere. Ex tempe esse eius. s. legis. ibi ego. s. sum. Et nūc misit me domin⁹ deus et spiritus eius. Sicq ille qui p̄mus est et nouissim⁹. ſm naturam diuinam. q et loqutus fuit nō ī abscondito dans do legem. et p̄sens fuit. dicit se missum nunc .i. tempe ysaie. qui post dacōz legis quadringētis fuit ānis. sitq ī textu de trib⁹ psonis mēcio. s. de psona missa de dño deo mittēte .i. de patre. et de spū ei⁹. s. sancto. Ad istam pbacōem Respondent iudei. q licet textus iste ī principio de deo exponatur loquente ad pplm ysraheliticū tamē vbi dicit kirbu elai ꝛc .i. accedite ad me. Incipit loqui pphta de seipso dicens. Non a principio in abscondito loqutus sum ꝛc. nāq vt asserunt qn lex data fuit anime omniū pphetaꝝ p̄sentes erant anime q̄ꝫ omniū iudeorum. quib⁹ data fuit lex postea vero in generacōe non ipe aīe creantur sꝫ abinicio create corporib⁹ noui ter generatis infundunt. Ad qđ pbandum hunc textum psalmi lxxiiij adducere possunt.

Memēto societatis tue possesse ante

Ps 74 Sechor hadetcha qamita qedem

Responsio hec et ꝯtra phiam et ꝯtra sacram est scripturam.

Contra phiam Nam cum aia p essenciam suā sit act⁹ corpis organici phīci potēcia vitam habentis vt phūs dicit 2 de anima. non creatur vt p se existat sic enim haberet rationem suppositi et nō esset naturaliter pars totius animati sꝫ qđdam totum et substancia separata. Item quomodo ysaias non fuit loqutus ī abscondito sꝫ aperte Num vel ysaias legem dedit? Absit. Item quid loqutus est? Item si ysaias meminit se loqutum fuisse. cur iudei non meminerint se ab eo audiuisse? Item si aīe iudeoꝝ create fuerūt abinicio cur nō ↄ gentiliū cū eiusdem sint speciei. Sed et ꝯtra sacram scripturam. est dicere animas an̄ formacōm corporum creatas. Nam in libro bereschit .i. In Genesi 2° capitulo sic scribitur.

et formauit domin⁹ deus hominem puluerē de
l creauit

Gen 2 Va gizer adonai elohim et haadam hafar min

terra et nasinauit in nasū ei⁹ flatum vitium ⁊ fc̄tꝰ ē
ł flauit
haadamah va gipah be apaf nismat hagim vaihi
homo in animam viuentem

haadam be nefes haiah
Ex quo patet · deum prius corp⁹ formasse · et formato corpe animam in corpe creasse Ad idem ꝓbandum Auctoritas ex sachar Jah adducit q̄ duodecimo capitulo sic scribit · Zacharia · 12 ·
Onus verbi domini sup ysrael dicit domin⁹ extēdens

Massah debar adonai hal gisrael / Neum adonai noteh
celos et fundās terram ⁊ creans spm̄ hominis ī medio ei⁹

schamaim ve iozed arez ve iozer ruah adam beqirbo
Sic igit̄ spūs hoīs ī medio ei⁹ creatur. Ad Autoritatē ꝓ se inductā Respondeo ꝙ totus ꝓplus iudeoꝝ societas noīatur q̄ꝫ dominus ante possederat · ī pmis patrib⁹ gentis hui⁹ · nec ex hoc ꝓbare poterunt se abinicio creatos vel ante corpis formacōm · Et tm̄ de isto articulo ·
NVnc ad tercium principalem accedimus articulum quo probandum exstat tempus aduentus ipsius messie iam preteriisse · Ad qd̄ inferendum quatuor principales adduco Autoritates ·

Prima autoritas sumit̄ ex ꝓphecia Jesah Jah idest ysaie capitulo vltimo q̄ talis est
Anteq̄m pturiret peperit anteq̄m veniret dolor sibi

Be terem tahil ialadah be terem iabo hebel lah ysa · vlt
pepit masculū quis audiuit sic̄ hoc quis vidit sic̄ istud
ul libata est mascko
vehimlatah sachar / Mi samah kassot mi raah ke elleh
nūqd̄ pturiet terra in die vna si pariet gens vice vna

ha iuchal erez baiom ehad / im ivalled goi paham ahat

qꝛ partu etiam peperit sion filios suos
viuit
ki hala gam ialdah zion et baneha
Textus iste ita exponitur. Terra ysrael vel populus zion anteq̄m pturiret peperit .i. anteq̄m ī actuali dolore ptus existēt Vel anteq̄ȝ in destrucōe sua ad modum parientis se haberet dolore maximo affecta. vt ī destruccōe jherusalem ac templi p titum et vespasianū. pepit virū .i. messiam. Ac si dicat Anteq̄ȝ jherusalē vł zion destruat veniet messiah. ſȝ jherusalem ac totus pplus destructus est ac dissipatus igitur messias venit. Qꝫ autē ita intelligi debeat pbatur p Targum .i. p translacōm kaldaicam q̄ ita habet.

Adhuc nō erit veniēs ei angustia redimet vel saluabit et adhuc nō veniet ei tremor cum doloribꝫ pter partū. vel sup partu vł sup nato. reuelabit rex messiah Cum igitur iam transacti sint mille quadringēti āni quo templū fuerit destructū et an̄ debuerit nasci messias siue xps restat tempus aduentus messie pteriisse.

Secunda Auctoritas est ipius Haggai idest Aggei pphete ii capitulo

Et nunc ꝯfortare sorobabel dicit dominꝰ et ꝯfortare

Ve hattah hasak scherubbabel neum adonai ve hasack

jehoschuah filiꝰ johozadack sacerdos mangne et ꝯfortare

iehoschuah ben iohozadak hakoen haggadol va hasack

oīs pplus terre dicit dominꝰ et facite qꝛ ego vobiscum

kol ham ha arez neum adonai va hassu ki ani ittechem

dicit dominꝰ exercituū Verbum qđ scidi vobiscum

neum adonai zebaot/Et haddabar asser karati ittechem

in educēdo vos de egipto et spūs stans ī medio vrī nō
meus

be zetchem mi mizraim ve rubi homeded betochem al

timeatꝭ qꝛ hoc dicit dominꝰ exercituū adhuc vnum modicū est

tirau ki koh amar adonai zebaot/Hod ahad mehat hi

agei 2°

et ego moueo celum et terram et

va ānī marhis et hasschamaim ve et haarez ve et
mare et aridam et ꝯmouebo oīes gentes ⁊ veiet

haiam ve et haharabah ve hirhasti et kol haggoim vbau
desiderium oīm gēcium ⁊ replebo domum istam glīa dicit

hemdat col haggoim vmilleti habbait hasse kabod amar
domin⁹ exercituū mihi argentū ⁊ mihi aurū dicit dominus

adonai zebaot Li hakezef ve li hasahaf amar adonai
exercituū maior erit glīa domus istius nouissime

zebaot Gadol ihieh kebod habbait hasseh ahaharon
q̄ȝ prime dicit domin⁹ exercituū ⁊ in loco isto

min harison amar adonai zebaot vbamakom hasseh
dabo pacem dicit domin⁹ exercituū

etten schalom neum adonai zebaot
Vide primo historiam ascensiōis filiorum ysrael de babel .i. de babilonia et quomō erant difficiles ad reedificandū templum. Ideo misit eis dn̄s haggai .i. aggeū ꝓphām. adhortandum eos vt edificarent. d. Confortare ꝛc. edificate templum q2 ego vobiscum sum. Et subdit racionem Quia adhuc vnū modicum ē et ego mouebo celum ⁊ terrā ⁊ aridam. Dicit aūt adhuc vnū modicum ad excludendū tempus mille ānoꝝ qḋ non modicum ſȝ multum inscriptura nominatur. Licet enim scribatur psalmo Nonagesimo
q2 mille ānī in oculis tuis sic̄ dies hesterna q2 transijt et

ki elef sanim be henecha ke iom etmol ki iahabor ve ps. 90
vigilia k in nocte
custodia
asmurah balailah

Hoc tñ intelligi debet de tempe ꝯpatõ ad eternitatem Ubi mille ãni in oculis dei sunt necꝫ dies vnus. Item si mille ãni s̃m nos sint vna dies et modicũ·quale tempus noĩabis multum. Et ego mouebo celum et terram· Celũ .i. celestia mota fuere ĩ angelorũ appicõe in nocte natiuitatis xp̃i firmamẽtum aũt siue celum· qd hebraice sehaqim nominatur eadem nocte illuminatum exstitit. Stella q̃ sup magos appuit· xp̃m adorare venientes motu suo iter pandens eis. Terra aũt et mare mota fuerunt cum vi armoꝝ p terram ac p mare tempe augusti non sine maxima hominũ ꝯmocione totus orbis romano subiectus fuit imperio· In descripcione q̃ orbis·omnes hoĩes p terram vł p mare moti singuli ad suas pvinciam cebant ciuitates ut nũmismate q̃ vtebãt subditos romano se ostenderent imperio. Et veniet desideriũ oĩm gencium .i. xp̃s siue messias de quo scribitur ĩ Iesahiah .i. in Isaia xj caº·

Et erit ĩ die illa radix iesse qui stat ĩsingnũ

Va haiah ba iom habu schores gissai asser homed lenez

pplorum ip̃m gentes rquirẽt et erit reqes ei9 vel gła vel sepulchrum glosum

hamim elaf goim idrosu ve haita menuhato kabod

Item in genesi ·q̃ et bereschit dicitur loquẽs Iacob de messia dicit

Et ei ꝯgregabũt gentes

Ve lo ikkehat hamim

Frequencius enim in sacra scriptura messias gentibꝫ quã iudeis p̃mittitur ideoqꝫ desiderium gencium nominat̃ ip̃e enim gentes ydolatre per messiam ad cultum veri dei ĩducende erant q̃ prius solum ĩ iudea notus habebatur. Et replebo domum istam gloria pter ip̃ius messie presenciam·domum hanc glorificantis. Mangna erit gł̃ia domus istius nouissime quã p̃me non quidem ĩ auro qꝫ mihi aurum ac argentũ·q̃ꝫ copiam si vellem vtiqꝫ vobis darem· Nec pter edificia vł structure pciositatem. nec pter pacem vel duracoẽm igit̃ solum pter hoc q̃ hanc ad domum cunctarum gencium venit desiderium. Domus istius nouissime ·siue postreme ·qꝫ post secundam domum nulla alia futura ẽ Neqꝫ enim tria sꝫ solum duo edificanda erãt templa· vt pbatur dicto Hirmeiah .i. jeremie capitulo Septimo

Verbum qđ factū est ad Jeremiam a domino

Haddaber asser haiah el girmeiahu me et adonai
dicens sta ī porta dom⁹ dn̄i et clama ł predica ibi

lemor / hamod besahar bet adonai et karata scham
verbum istud et dic Audite verbū domī

et hadabar hasseh ve amarta Simhu debar adonai
oīs Judah trāseuntes p portas has ad adorandū

kol iehudah habbaim hassebarim haelleh lehissetahauot
dominū hec dicit domin⁹ exercituū deus ysrahel

la adonai Koh amar adonai zebaot elohe ysrael
Bonificate vias vr̄as et opera vestra ⁊ habitabo

hettibu darkechem vmahalelechem ve assakenna
vobiscū in loco isto Nō confidatis vobis ī verbis

etchem ba makom hasseh Al tiftehu lachem el dibre
mēdacij ad dicē dum templū domī templū domī templum

hasseker lemor hechal adonai hechal adonai hechal
domini ipsa

adonai hemmah
Frustra igiť mendunť sibi iudei dicentes q̄ Messias sit constructurus templum in jherusalem. Messias em̄ templū iam constructū repire debebat. neq̄ em̄ dingnū erat tam nobilissimum virum quippe qui ⁊ deus ⁊ homo est. structura templi materialis occupari. Ne aūt sine autore loqui contingat. dictū Malachi .i. malachie tercio caplo inducim⁹
Ecce ego mittam angelū meū ⁊ pparabit ł mūdabit viam ante faciem meam
Hinneni soleah malachi vfinnah derech lefanai malach 3°

⁊ statim veiet ad templū suū dn̄s quem vos queritis
vsitom iabo el echalo haadon asser attem mebaqsim
⁊ angel⁹ testamenti quem vos vultis Ecce veiet dicit
vmalach habberit asser attem hafezim Hinne ba amar
dn̄s exercituū Et q̄s sustiebit ł ſm Jero· cogitare poterit diem aduēt⁹ eius ⁊ q̄s
adonai zebaoth Vmi mechalkel et iom boo vmi
stans in videdo eū qꝛ ipe sic ignis ꝯflans et sicut herba
haomed be hera oto ki hu ke es mezaref vchborit
q̄ vōc ebꝛaice borit Arabice aūt vōc gazul·latim n̄ h̄nt nomē ꝓꝛiū h⁹ fullonū et spūs me⁹ ꝑsistens in medio vr̄i nō timeatis
mechabezim Ve rubi homeded be tochechem al tirau
Vides dominatorē dominū ·i· messiam qui et angelus·est testamenti· quippe quia nouū· nūcciatur⁹ erat testamentum· ventuꝝ denūciari ad templum sanctū suum·non igit̄ edificatur⁹ erat messias templum Quis autem sit ille angelus qui p̄cedere describit̄ angelū testamenti noui·Respondēt iudei angelū p̄cedentem messiā esse helijah ·i· eliam ꝓꝫham quia de ipso scribit̄ In malachi ·i· in malachia capl̄o vltimo
Ecce ego mittā vobis eliam ꝓꝫhetam anteq̄m
malach vl°— Hinne anochi soleah lachem et eliiah hannabi lifne
veiat dies domi̅ magnus ⁊ terribilis et ꝯuertet coꝛ
bo iom adonai haggadol ve hannorah ve hesif leb
patrum ad filios et coꝛ filioꝝ ad p̄res suos ne forte veniā
haabot hal banim ve leb banim hal abotam pen abo
et ꝑcuciam terꝛam anatemate
ve hikketi et haarez herem

3

Arguūt siquidem hoc ex textu Judei Cum p ꝓphetam eliiah .i. elias denūccietur venire ante messiam Eliiah autem nondū venit igit̃ nec messias. Occasiōe autoritatis hui⁹ tēpe tonitruoꝝ ac fulguꝝ portas domoꝝ aperiūt. quia et daniel in nubibꝫ celi messiam describit venturꝝ vt messie p̄cedente tñ eliiah adit⁹ pateat. Sed aliter dicendū Qꝛ elias solum diem terribilem domī p̄cedere habet in quo scd̄s aduentus messie notat̃. nō primū aduentū qui totus pius ac clemēs fuisse nosci tur quo in paupertate ac humilitate redemptor noster mundū saluare venit. Angel⁹ igit̃ de quo malachi loquit̃. tercio caplo qui p̄cedere debebat primū messie aduentū est Johannan ben sacharJah hakkoen .i. Johannes filius sacharie sacerdotis. qui ab angelo giborel .i. gabriele p̄nunciat⁹ A sterili matre scz Elisabah ɔceptus. in vtero sanctificat⁹ est. qui postquam adoleuit Ciuitatē Jerosolimitanā dimittens sacerdo taleq3 officiū quo patri iure succedere habebat. sanctissimā in heremo vitam duxit baptismū p̄dicans in remissionē peccatoꝝ. adeo autē opi nionis sue fama cunctoꝝ aīmos pmouit. vt ab omnibꝫ pene messias putaret̃ Adquem cum Scharim haqqohanim veleuim vfrizim .i. pri cipes sacerdotū et leuite ⁊ pharizei .i. diuisi in cerimonijs apploꝫ ɔūi misissent de suis interrogandū Mi attah .i. quis es tu. si messias ul̃ vn⁹ ex ꝓphetis. Confessus est. qꝛ non sii messias. Demū scissita ti quis nam esset R espondit Ego sum vox illa in deserto clamans de qua JesahJah .i. ysaias loquit̃ xl caplo

Vox clamā in deserto purgate viam domī rectificate
tis
kol kore bamidbar panu derech adonai iassiru ys 40
in solitudine semitas deo nostro oīs vallis exaltabit̃ et

baharabah mezillah lelohenu kol gee ginnasse ve
oīs mons et collis humiliabit̃ et erūt praua in directa

chol har vegibbah gissepalu ve haiah hehaqob lemissor
et aspera in planicies et reuelabit̃ gl̃a domini

ve harbazim le biqhab Ve niglah kebod adonai

& videbit oīs caro simul q os domini loqutū est

verau chol basar iahdaf ki pi adonai dibber

Hic sanctissim⁹ vir viam xpo pparauit · ac quē ore vaticinat⁹ est · digito quoq3 multis coram monstrauit dicens · Ecce agnus dei · Ecce de quo loquebar · qui post me venit ante me factus est cui⁹ nō sum dign⁹ soluere corrigiam calciamēti · Iste igitur est angelus ille de quo malachi .i. malachias loquitur & nō eliiah .i. elias qui scdm ac terribilē domini aduentū pcedere habet Cum igitur in pphia Aggai pphete dicta ad vnguem impleta sint · tempus aduentus messie pteriysse patet

Tercia autoritas qua messie aduētus pbatur ex libro

Bereschit quem nos genesim nominamus caplo xlix sumitur q talis ē

Et vocauit iaqob filios suos et dixit Cōgregemini et ānūciabo

gen 49 Va gikra Jahaqob el banaf va iomer heazfu ve aggida

vobis que obuiabunt vobis in nouissis diebus Et infra

lachem et asser ikra etchem be acharit haiamim

Juda te laudabūt fres tui man⁹ tua in ceruicib⁹

Jehudah attah ioducha ahecha iadcha be horef

inimicorum tuorum adorabūt & venerabuntur te filij pris tui Catul⁹ leonis

oibecha gistahafu lecha bene abicha Gur arieh

iudah a preda fili mi ascēdisti rq̄escēs accubuisti ut leo

iehudah mi teref beni halitah qarah rabaz ke arieh

& q̄si leena q̄s suscitabit eū nō auferet sceptrū de iuda

vchlabi mi iekimennu Lo iazur schebet miihudah

& legifer de inter pedes ei⁹ donec q veiat missio et ei

vmhoqek mibben raglaf had ki iabo schilo ve lo

ↄgregacō ꝑpłoꝝ ligās ad vitem pullū suū ⁊ ad radicē eiꝰ

ikkehat hamim Ozri lagefen hiroh ve laschorekah

fili mi asinā suā lauans in vino vestimētū suū ⁊ in sāg vuarum uine

beni atno kibbaz ba iain lebuso vbdam hanabim

palliū suū pulcriores oculi a vino ⁊ nitidio res dentes a lacte

zuto hachlili benaim mi iain vllebas sinaim mehallaf

Pro intellectu istius textus Notandū ꝙ Jaqob spū sancto afflatus que in nouissimis temporibꝫ .i. messie temporibꝫ ⁊ ante. ventura filijs suis erant ꝑdixit. Dicunt̄ autem nouissimi dies. dies messie. qꝛ de tempore messie schribit̄. be Jesah Jah .i. in ysaia 2 capło

Et erit in nouissimis diebus

Ve haiah be aharit haiamim

qui textus de tempore messie exponit̄. Jtem Alia de quibꝫ in hͦ textu mencio fit licet ante aduentū Jhesu nasarem quem nos verū messiam fatemur ↄtigerint eciā mille ānis. in nouissimis tn̄ diebꝫ acta dicuntur videlicet ꝙ iudas ligauit pullum suū ad vineam ⁊ asinam suā ad vitē Jtem ꝙ zabulon in litore maris hītauerit Jtē ꝙ piguis fuerit panis asser ꝑbens delicias regibus Cum igit̄ alia om̄ia in nouissimis diebus licet ꝑcesserint aduentū Jhesu xp̄i facta dicantur restat ⁊ in nouissimis diebꝫ ihesum nazarenū venisse licet. M.cccc. elapsi fuerint anni Jste terminꝰ schebet exponit̄ .i. sceptrū qꝛ sic accipit̄ psalmo xlv

Tronus tuus deus i seculū et vltra sceptꝝ rectitatis sceptrum regni tui

kizacha elohim holam va hed schebet misor schebet

malchutecha

Constat igit̄ ꝙ schebet significat sceptrū Jtē iste terminꝰ mehoqeq. exponit̄ p̱ jeroꝰ .i. dux. ⁊ bn̄ quia mehoqeq est ꝑceptor qui ꝑcipit vn̄ qꝛ duces ꝑcipiunt recte mehoqeq dux interꝑtatur Alio aūt in loco .i. psalmo lx Jeronimꝰ interꝑtat̄ istū terminū. mehoqeq .i. legifer. ⁊ ista est magis ꝓpria interꝑtacio Targū aūt interꝑtat̄ mehoqeq .i. scribā.

meꝰ galaad et meꝰ menasseh et effraim fortitudo capitis mei

Li gilhad ve li menasseh ve effraim mahos roschi
Judah legifer meꝰ moab olla locōnis mee

Jehuda mehokeki moab zir rahzi
De isto termino schilo Notandū · q jeronimꝰ interp̄tat̄ schilo .i. mittendꝰ · siue missio · sic em̄ in omnibꝫ pene locis · missionē significat Targū aūt siue Caldaica translacio loco illius termini schilo messiam posuit · Unde sic legitur
nō p̄teribit factor dominij de domo iudah et scriba

La iahde habed schultan middebet iehudah ve zafra
de filijs filioꝝ eiꝰ usqꝫ ī seculū donec veniat messias

mibbene benohi had halma had deiete messchiah
cuiꝰ est regnum et ei ꝯgregabuntur populi
ut̄ obedient

dedileh hi malchuta ve leh gistamehun hamemaiah
Per sceptꝝ ⁊ p̱ scribam · notat̄ duplicis ablacio potestatis tempalis videlicet ⁊ sp̄ualis · p̱ sceptꝝ tempalis ⁊ p scribam sp̄ualis Tempalis ꝯsistit in iudicio saguinis Sp̄ualis in interp̄tacōe legis · p̄ma p̄tas .i. tempalis in regibꝫ residebat · Scōa in zenhedrin .i. in septuaginta senioribꝫ · de quibꝫ ī libro Vaidaber .i. in libro Numeroꝝ · scribit̄ xi caº quoꝝ ꝯsilio totus pp̄lus ī sp̄ualibꝫ gubernabat̄ Isti seniores doctissimi inter alios · p̱ imposicōm manuū ordinabant̄ · puidēcia eciā ⁊ ꝯsilio eorūdem totus pp̄lus in sp̄ualibꝫ regebat̄ · oīs autem ab herode Escalonita interfecti sūt · āno scōo post passionē xp̄i .i. ante destructōem tēpli āno · xl · quia inuidia moti in iuste · xp̄m veꝝ messiam dandū pilato adiudicarūt Necqꝫ em̄ quispiam seculari p̄tati tradebat̄ a iudeis · nisi isti tradendū diiudicassent · Sic igit̄ scōo anno post passionē xp̄i sp̄ualis cessauit p̄tas Regia autē p̄tas que p̱ sceptrū designat̄ longe antea cessauerat Tūc aūt xp̄us dicit̄ venisse · quia tūc aduentus eius ut ad ip̄m ꝯgregarēt̄ gentes · mūdo publicatus est p̱ appl̄oꝝ ac discipuloꝝ in toto mūdo p̄dicacōm

Quarta autoritas ad principale ꝓbandū sumit̄

ex daniele capło nono vbi sic scribit

Ebdomade septua p̄scise sup p̄p̄łm tuū et sup ciuitatē
gints

Sabubim sibbim nechtah hal hamecha ve hal hir dan̄ 9°
sanctā tuā ad ꝯplēdū p̄uaricacōm ⁊ ad termīandū peccatū

qodsecha lechalle happesah vlhattem hattat
⁊ ad ꝑcēdū iniq̄tatē ⁊ ad addu iusticiā sempiṫnā ⁊ ad sigillā
cendum ł secloꝝ dum

vlchapper hauon vlhabi zedeq holamim velahtom
visiōm ⁊ ꝓphetā et ad vngēdū sanctū sanctorum Et scias ł
sancitatē sanctitatū scito

hason venabi ve limsoah qodes qadasim Ve tedah
et ītellige ab exitu ꝯmonis ut iteꝝ edificeṫ jherusalem

ve taskel min moza dabar le hasif ve libnot ieruschalaim
usq̄ ad messiam antearīū ł ducem ebdomade septem et ebdomade

had meschiah nagid schabuim sifhah ve schabuim
sexagīta ⁊ due iteꝝ ł iterabitur et edificabiṫ platea et murus

sisim vsnaim tasuf ve nibnetah rehof ve haruz
ī angustia tempoꝝ Et post ebdomadas sexagīta et duas

vbzoq hahitim Ve ahare hassabuim sissim vsnaim
inṫficieṫ messias et non ei

ikkaret meschiah ve en lo

Hic addit Jeronim⁹. et non ei ꝓp̄łus qui negatur⁹ est eum Et credē dum est quondā sic scriptū fuisse sꝫ iam in omnib⁹ exemplarib⁹ obmissum inuenio

et ciuitatē et sanctuariū dissipabit ꝓp̄łus antearīj venturi

Ve hahir ve hakkodes iashit ham nagid habba

⁊ finis in raptu et usq̧ ī finē belli precisa
eius

veqizzo baschetef ve had kez milhama neharazah
desolacio et ꝯfortabᵗ pactū multis ebdomada vna ⁊ ī medio

somemot ve higbir berit larabim sabuah ehad Va hazi
ebdomade deficiet sacrificium et oblacio et sup̱ alam ab homiacionū

hassabuah iasbit sebah vminhah ve hal kenaf sikkuzim
desolacio et usq̧ in finē ⁊ p̄cisionem ꝯflabit̄ sup̱ desolacōe

mesomem ve had kallah veneherazah titach hal somem

Pro declaracōe huiꝰ textus Notandū · ꝙ ebdomade iste nō intelligūt̄ Jubileoꝝ nec centenarioꝝ · quia tales nō reperiūtur in scripturis · sic eim̄ nec adhuc templū destructū esset uꝉ ciuitas nec ablatū sacrificiū sȝ intelligunt̄ ebdomade annoꝝ solariū non lunariū · Nec eciam intelligē de sunt ebdomade dierum quia totum tempus ebdomadaꝝ nō vltra annū ac dimidiū se extenderet · Restat igit̄ ꝙ sint septuaginta septimane annoꝝ · qui ccccxc annos faciūt · Diuidunt̄ aūt in tres ptes · scȝ in septem Jn sexaginta duas ⁊ in vnam · quia in istis spālibꝫ tp̱is ptibꝫ · specialia facta sūt in pp̱lo iudaico · siue in xp̄isto de quo specialiter hec prophecia sonat · Jn p̄mis namq̧ septem ebdomadis annoꝝ · i · in xlix · annis · populꝰ templū et ciuitatē edificauit · Jn sexaginta duabꝫ ebdomadis annoꝝ qui quadringētos triginta quatuor annos faciūt · aliqñ habuit populꝰ ꝓspera · ⁊ aliqñ aduersa · Jn vltima vero ebdomada q̄ septem ꝯtinet annos a baptismo xp̄i incipiēs usqȝ ad terciū annū cum dimidio post xp̄i passionem · in cuiꝰ ebdomade medio passus est xp̄us sacrificiū q̧ et oblacio defecerūt et fides xp̄i publicata fuit in toto orbe p̱ apl'os virtute ꝯfirmatos exalto · Jniciū autē harꝝ ebdomadarum ostendit angelꝰ dicens · Scito et intellige ab exitu s̄monis ut iterꝝ edificet̄ iherusalem ꝛc Q̄d tripliciter exponi potest s̄m paulū Burgēsez Primo ab exitu s̄monis scȝ dei ad angelū gabrielem de quo dixerat · Ab inicio precū tuaꝝ egressus est s̄mo · Scd'o a xxº anno regis artaxersis · qñ p̄cepit ut reedificaret̄ iherusalem · ut habet̄ Neemie scd'o cap̄lo · Tercio s̄m magistꝝ raymundū Martini ordinis p̄dicatoꝝ qui et maximꝰ inter latinos habitus est · quippe qui ⁊ ante ꝯuersionez

suam inter Iudeos rabin⁹ extiterat · ꝯuersus demū ad fidem xp̄i · duo magna ꝯposuit volumīa ꝯtra iudeos : scȝ pugionē xp̄ianoꝝ ac capisterium Iudeoꝝ que parisius Bononie ac salamantice habenẽ · ac ꝯmuniter in kathalonia · qui ꝯpotū hunc a 2° anno zidqiJahu .i. sedechie regis incipit in quo anno s̄mo ad Hirmeiah .i. Jeremiam egressus est vt eiusdem xxix caplo habeẽ sic · Cum inceperint impleri in babilone septuaginta anni visitabo vos ⁊ suscitabo sup̄ vos verbū bonū · ⁊ reducam vos ad locum istum · in quo anno p̄mo exiuit s̄mo adeo ad iterꝝ edificandum iherusalem · Confirmaẽ Quia daniel sumsit exordium ab illa ꝓhecia Jeremie · Nam in pn̄cipio illius capli nomi diciẽ · Ego daniel intellexi in libris numerum annoꝝ · de quo factus est s̄mo demi ad jeremiam ꝓphetam · ut ꝯplerenẽ desolacōis ihr̄lm septuaginta āni ⁊ posui faciem meam ad orandū deum Et s̄m istam ꝯputacōm deuenit usq̄ ad vltimam ebdomadam · in qua passio xp̄i ꝯsumata fuit · Ponaẽ igitur racio sic in forma · Post septuaginta ebdomadas annoꝝ · ab exitu s̄monis ⁊c s̄m ꝓhiam danielis · sigillabiẽ ꝓhecia ⁊ cessabit visio · ⁊ veniet sanctus sanctoꝝ · et interficieẽ messias · deficiet sacrificiū ⁊ oblacio · ac templum et ciuitas destrueñẽ · Sed templū destructū est ac ciuitas et ꝓhia et visio sacrificium ⁊ oblacio defecerūt iam mille quadrin gentis elapsis annis · igiẽ et sanctus sanctoꝝ eo temp̄e ē vnct⁹ · ac messias interfectus · In translacōe terminoꝝ hui⁹ ꝓhecie nulla difficultas est · nisi in illo termīo ikkaret · qui interp̄tatur interficieẽ · Dicunt eīm Judei q̄ ikkaret non interp̄tatur interficieẽ sȝ scindeẽ · nam asserūt temp̄e destructōis iherusalem quendam regem expulsū uł scissū s̄m dominiū vt verificare possint · scindeẽ messias .i. vnctus rex temp̄e illo de hoc vide Nicholaum de lira sup danielem · Sed hoc falsum est · Nam messias ille interfici debebat qui diciẽ sanctus sanctoꝝ · quo solū verus messias in lege ꝓmissus intelligi datur · Qꝫ aūt hic terminus ikkaret p̄ interficieẽ exponi debeat ꝓbaẽ p̄ tres textus vbi in eadem significacōe repitur · Prim⁹ poniẽ in Bereschit .i. in libro Genesis nono caplo vbi sic habetur

et statuam pactū meū vobiscum et nō inficieẽ oīs caro

Va haqimoti et beriti ittechem ve lo ikkaret kol basar gn̄ 9°

vltra ab aq̄s diluuij

hod mi me hamabul

Itē Jehesqel .i. ezechiel xxi in eādem significacōe ponitur

Et interficiam in te l' de te iustū et impiū

Ve hichrati mimecha zadiq verasah

Item in libro regum qui incipit Vehamelech dauid saqen. ſm nos aū libro tercio caplo xviij ita habetur

Et vocauit ahaf abdiam qui sup̄ domū Et

3° rgl 18 Va gikra ahaf el hobad Jahu asser hal habbait Ve

abdias erat timēs dominū valde Et factū est in

hobad Jahu haiah iare et adonai meod Vaihi be

īt'ficiendo isebel ꝓphetas domī et tulit abdias

hachrit isebel et nebie adonai va ikkah habad Jahu

centū ꝓphas et abscōdᵗ eos qn̄qgenos viros in deserto

meah nebiim va iahbiem hamisim is bammeharah

⁊ pauit eos pane et aqua

vechilkelam lehem vamaim

Ex quibꝰ textibus patet. istum terminū ikkaret ꝑ interficiet̄ accipi Vnde istis quatuor rōnibꝰ p̄missis in textibus fundatis ꝯstat tempus aduentus ipsius messie iam dudum p̄teriȷ̈sse. qd̄ erat ꝓpositū ꝓbabile

COntra istum Articulū arguūt Judei ꝓbare volentes. non p̄teriȷ̈sse tempus aduentus messie. ymo adhuc futurū esse Et p̄mo adducunt textum. Jesah Jah .i. ysaie scd̄o caplo. qui et in Micha .i. in michea ꝯ° habet̄ capitulo qui talis est.

Et erit in nouissis diebus p̄paratus erit mōs dōꝰ

yb 2° mch 4° Ve haiah be aharit haiamim nachon ih Jeh har bet

domī ī capite moncium et eleuabit̄ sup̄ colles et fluent

adonai beroſʒ beharim ve nissa miggebaot venaharu

ad eū oēs gentes Et ibunt populi multi et dicent

elaf kol haggoim Ve halchu hamim rabim ve omru
Venite et ascendam⁹ ad mōtē domī et ad domū dei iaqob

Lechu ve nahaleh el har adonai ve el bet elohe iahaqob
et docebit nos de vijs suis et ābulabim⁹ ī semitis suis q: de

ve iorennu mi derachaf ve nelcha be orchotaf ki mi
zion exibit lex ꝛ vbū domī de jherusalem Et iudicabit

zion teze torat vdbar adonai miruschalaim Ve safat
int' gentes ꝛ arguet uł corriget populos mltos et ꝯflabūt

ben haggoim ve hochiiah le hammim rabim ve chittetu
gladios suos ī vomēs et lanceas suas ī falces ł ī putatoria et nō

harbotam le ittim va hanitotehem le masmerot ve lo
leuabit gēs ꝯtra gētē gladiū ꝛ nō edocebūt vltra ad p̄lium

gissa goi el goi heref ve lo gilmedu hod milhama
Ex isto textu sic arguūt Judei. Primo quia nō est adhuc visus mōs dom⁹ domī sup̄ colles eleuari sicut dicit ꝓpheta tempe messie futurum Scdo xp̄iani qui messiam venisse asserūt non dicūt. Venite ascendamus ad domū dei iaqob. sꝫ eamus ad domū petri vel pauli. Tercio q: tanta dicit̄ pax futa tempe messie ꝙ spate ꝯcidentur in vomeres. et ꝙ vltra gentes nō p̄lient̄ simul. Nūc autem tanta sūt arma in mūdo quanta nūquam fuere sꝫ et p̄lia multiplicant̄ in terra. igit̄ ꝓphia ista adhuc non est impleta.

Secundū Argumentū sumūt ex ꝓphecia Jesah Jah idest ysaie xj capło vbi sic scribit̄ de messia et euentu tempis eius
Et egredie t̄ vga uel baculus de radice yesse et ram⁹ ł flos de radice ei⁹

Ve iaza hoter miggesah gissai ve nezer missarasaf

florescet et Et reqescet sup eũ spũs domi spũs sapiende
pululabit
gifreh Ve nahah halaf ruah adonai ruah hochmah
et intel spũs ɔsilij et fortitu spũs sciẽcie et timoris domini
lectus dinis
vbina ruah heza vgbura ruah dahat ve girat adonai
et odorabit in timore domi Nõ fm visiõz oculoꝝ iudicabit
suoꝝ
ve haricho be girat adonai Lo lemareh henaf gispot
et non fm auditum auriũ arguet et s; iudicabit in iusticia
suarum corripiet
ve lo le mismah osnaf iochiah Ve safat be zedeq
paupes et corriget in equitate mãsuetos terre Et pcuciet
dalim ve hochiah be mischor le hanfe erez Ve hicka
terrã in sceptro oris sui et ĩ spũ labioꝝ ĩterficiet impiũ Et
suoꝝ
erez be schebet pif vbruah schefataf iamit rasah Ve
erit iusticia cingulũ lũboꝝ ei9 et fides cĩctoriũ renũ eius
haiah zedeq esor matnaf ve haemunah esor halazaf
et hĩtabit lup9 cũ agno et pard9 cum edo accubabit et
pegnabit
Ve gar seef him kebes ve namer him gedi girbaz Ve
vitul9 et catulus et ouis simul et puer puulus minabit
hegel vchfir vmri iahdaf ve nahar kathon noheg
eos et vitul9 et vrsus pascent simul reqescẽt catuli eoꝝ
bam Vfarah va dof tirhena iahdaf girbezu ialdehem
et leo quasi bos ɔmedet paleas et delectabit lactẽs sup
ve arieh kabbaqar iochal teben Ve sihasah ioneq hal
foraĩe aspidis et sup cauernam reguli ablactat9 manũ mittet
suam
hur paten ve hal meurat zifhoni gamul iado hadad

non nocebūt et non occidēt i toto mōte scō meo qꝛ repleta

Lo iarehu ve lo iashitu be chol har qodsi ki mallah
est terra sciēcia domī sic aquis mare cooperientibꝫ

ha arez dahat adonai ka maim la iam mechazzim
et erit in die illo radix yesse qui stat in

Ve haiah ba iom hahu schores gis sai asser homed le
signū pplꝰꝝ ipm gētes reqrēt et erit reqes eiꝰ uel
sepulchꝝ eius

nez hamim elaf goim idrosu ve haitah menuhato
gl'a vel
gl'osum
kabod

Ex quo sic arguūt Jhesus nazarenꝰ non legit̄ pcusisse terram virga oris sui. Nec spū labioꝝ suoꝝ interfecit impium. Itē lupus nō est visus habitare cū agno. Nec leo sicut bos paleas ꝯmedit. que ōia ƀm sensum lr̄alem exponunt̄ de tempe messie. sequit̄ ꝙ tempus aduentus messie adhuc non ꝑterijt

AD ista respondeo Et ꝑmo ad argumenta Ex ꝑmo textu sumta. Dico. ꝙ omnia que ibi narrātur impleta sūt. Ad primū qđ obicit̄ Dico. ꝙ eleuacio illa nō sic intelligi debet. ꝙ mons domꝰ domī sup̄ alios montes ƀm situm localem eleuet̄. vel sup̄ colles. sꝫ ƀm dignitatē. quia in ipso maiora ac nobiliora opa a deo fieri debebant ⁊ iam facta sūt. q̄z in aliјs montibꝫ uel collibus facta fuere.

Mōs em̄ ziō sup̄ mōtē zinai eleuatus est digtatē qꝛ licz i mōte zinai lex vetꝰ data fuit. i mōte tn̄ ziō noua lex data ē. ⁊ h̄ tāgit̄ ibi. v̄ dr̄ qꝛ de ziō exibᵗ lex. q̄ noua lex digꝰoꝛ ac pfectioꝛ ac clarioꝛ ē veti lege clarioꝛ in p̄ceptis nobilioꝛ i ꝓmissis. Itē i mōtē zinai deꝰ solū ꝑ angelum descendit. ꝑ quem eciam lex vetus data fuit. In montem vero zion per assumptam humanitatem ꝑsonaliter descendit. vbi p̄dicauit. et mirabilia multa fecit. ibiqꝫ spm̄ sanctū in apl'os misit. sicqꝫ eleuacō montis zion sup̄ alios intelligi debet. Ad scdm̄ Dico ꝙ omnes credentes in xp̄z ꝑ deuocōem fidei ascendere in montem domī dicunt̄ quia ipse xp̄us est

mons de quo in sacharJah .r. in sacharia quarto capl̄o scribit̄ . Quis
tu mons magne coram zerubbabel . Unde et fideles templa visitantes
ad domū dei iaqob ascendūt . omnes eīm ecclesie in honorem dei iaqob
ꝯsecrate sūt sȝ ut discrecio habeat̄ temploꝝ spūaliqꝫ deuocōe certi ho-
norent̄ sancti ⁊ hoc ꝓpter deum . a sanctis plerūqꝫ nominant̄. At licet
ille modus loquēdi quo dicit̄ Ascēdam⁹ ad domū dei iaqob . nō sit aput
xp̄ianos in exercacio est tñ apud eos in habitu . Interrogatus eīm quis
cumqꝫ ascēdens in templum . vtrū vl̄ ad domū dei iaqob vl̄ abraham
ascendat . ꝑfecto . ad domum dei sanctoꝝ oīm se ascendere fatebit̄.

Ad Terciū dicendū Q ꝓpter maximam pacem que et ante ⁊ post
tempus aduentus xp̄i in terra visa est . Dicit̄ . non vltra exercebunt̄
ad p̄lium . Nam hec dictio hod . que vltra interp̄tat̄ non capit̄ hic pro
ꝑpetuitate sȝ p longa duracc̄e . Et p textus sacre scripture ꝓbare vo
lum⁹ . Nam scribit̄ in libro Bereschit quem nos genesim vocamus .
xxxij capl̄o . et sunt verba angeli loquētis ad iaqob.

et dixit mitte me q2 ascēdit aurora et dixit non
sc; angelus ad iaqob
gen̄ 32 **Va iomer salheni ki halah hassahar Va iomer lo**
dimittam te nisi bñdixeris mihi et dixit ad eum
assallechacha ki im berachtani Va iomer elaf
qd̄ nomē tuū et dixit iaqob et dixit non
Mah schemecha Va iomer Jahaqob Va iomer Lo
iaqob vocabit̄ vltra nomē tuū sed ysrahel q2 fortis
fuisti
iahaqob ieamer hod simcha ki im ysrael ki saritah
cum deo et cum hoīb9 l̄ viris p̄ualebis
him elohim ve him anasim iatuchal

Ecce angelum dicentē . ad iaqob q vltra non vocabit̄ iaqob . vbi ille
termin⁹ hod ponit̄ . Et tñ statim eodem itinere et eodem libro . s . xxxv
capitulo iteꝝ vocatur iaqob . vñ sic ibi scribit̄
et dixit deus surge ascede bethel et hita ibi et
gen̄ 34 **Va iomer elohim kum hale bet el ve scheb scham va**

fac ibi altare deo appareti tibi i fugiendo te

haseh scham misbeah le el hanireh elecha be borhacha
a facie esau fr̄is tui et dixit iaqob ad domū suā et

mippene hesaf ahicha Va iomer iahaqob el beto ve
ad om̄e quod secum

el kol asser himmo ₰c̄
Exquo patet q̄ licet sibi dictum fuerit ab angelo non kod .i. vltra vo
caberis iahaqob. iterū tñ vocatus est. sine magni tēporis lapsu. s; et in
scripturis sepissime nominatˀ iaqob. Per alium q̄ textum itidem
pbabimˀ. Nam circa nos quarti regum sexto. s̄m aūt hebreos qui
non nisi vnū librum regum ponūt. incipientē ibi Ve hamelech dauid
saqen ₰c̄ .i. Rex dauid senuerat qui et 3ˀ circa nos habetur. p̄mos
aūt duos sub vno ɔtextu scriptos intitulant librū samuelis. ita scribit
et dixit rex israhel ad eliseū cū vidisset eos nūq̄d pcuciēs

Va iomer melech ysrael el elisah bi roto otam Ha akkeh 4° reg 6°
pcuciā ā pr̄ mi et dixit nō pcucias nūq̄d ipos captiuasti

akkeh abi Va iomer lo takkeh ha asser sabitah
in gladio tuo ⁊ in arcu tuo ut tu pcucias pone panem

beharbecha vbqassetecha attah makkeh Sim lehem
⁊ aquam coram eis ⁊ ɔmedāt ⁊ bibant et vadant ad

vmaim libnehem ve iochlu ve issetu ve ielchu el
dominū suū et p̄pata ē eis refectio magna et ɔmederūt

adonehem Va gichreh lahem kerah gedolah va iochlu
et biberūt ⁊ dimisit eos et ierūt ad dominū suū et nō adiecerūt

va issetu vaisallehem va iechlu el adonehem ve lo iazfu

vltra latrūculi sirie aduemēdū in terraʒ ysrahel et factū est

hod iedude aram labo be erez ysrael Vaihi
post hec et ꝯgregauit benhadad rex sirie omnem

aharechem va ikboz ben hadad melech aram et kol
exercitū suū et ascēdit et obsedit super samariam

mahanehu va iahal va iazar hal somron
Notandū ſm hystoriam ꝙ benhadad melech aram .i. rex sirie pugna
uit contra ysrahel . et misit exercitū suū currus et equites ad capiēdū
eliseum ꝓpham . quia omnia secreta regis aram et obsidiones ꝑ visiū
ꝯgnitas . regi ysrael manifestabat . Orante autem eliseo . eos qui missi
erant a rege sirie ad se capiendū deus cecitate ꝑcussit . Quibꝫ dixit
eliseus . non est ista ciuitas et via quā queritiˢ . Venite ostendam vobꝭ
virum quem queritis . et duxit eos in somron .i. in samariam . Et iterꝝ
eo orante apti sunt oculi eoꝝ . videntesqꝫ se in samaria esse . timuerunt
valde Et dixit Rex ysrael ad eliseum ut sup̄ . Ex quo habes ꝙ cū
in textu dicatur . et non adiecerūt hod .i. vltra latrūculi sirie ad veni
endū in terram ysrael . cum statim nullo medio in textu sequat̄ ꝙ ben-
hadad rex aram .i. sirie qui priores miserat ꝯgregauit exercitum et
ascendit ⁊ obsedit samariam que capitalis erat ciuitas terre ysrahel .
Liquet ꝑfecto istam dictiōm hod que vltra interp̄tatur nullomō ꝑpe-
tuitatem significare Alias textus allegatos falsos fatearis necesse est

Ad secundum Argumentum eoꝝ quod ex Jesah Jah
.i. ex ysaia xi caplo sumit̄ . Respondeo Qꝫ cum ille textus de messia
exponatur totus impletus est in aduentu Jhesu nasarem veri messie .
Nam ipe dominus . Jeschuah hanozri .i. Jhesus nasarenꝰ a virgi
ne matre angelo nūciante ꝯceptuˢ . in p̄mo instanti omni v̄tute ac gr̄a
repletus exstitit . Ipse eciā terram .i. homines terrenos ꝑcussit v̄ga
.i. correctione oris sui . vicia ac ydolatriā in toto mūdo exstirpando fi-
dem ꝙꝫ vnius ac veri dei in corda hoīm inserendo . Et spū labioꝝ suoꝝ
interfecit impium satan .i. dyabolū eum a cordibꝫ hoīm fugando inqui
bus ꝑ infidelitatē viuebat .i. opa vite exercebat . At uero dū mēcio
de cohītacione aliorum ferocium ac mitium fit . ſmonem methoforicum

familiarem satis scripture sacre noueris practicari · quo mores hoim
p naťas animaliũ describi solent Per leonem namq ac lupũ · aut par
dum aut vrsum · cũ vitulo ac oue pascẽdos · non nisi potentes ferocesq
q cũ homib9 deiecte 9dicõis · verbo vite alendos intellige In hui9 rei
signũ subdit · Quia repleta est terra scia dñi sicut aquis mare coopi
entib9 Constat aũt leones vrsos aut lupos scia dñi minime repleri pos
se · Qd aũt mores hoim p aľia irrõnabilia in sacra scriptura aliquãdo
do describant · patet ex libro Bereschit ·i· ex libro Genesis xlix ca°.

Catul9 leois iudah a preda fili mi ascẽdisti requiescẽs accubuisti — gen 49

Gur arieh iehudah mi teref beni halitah karah rabaz

ut leo ₮ ut leena q̃s r̃suscitab^t eũ Et Issachar asinus infra

ke arieh vehlabi mi iekimennu Issachar hamor

fortis accubãs inter terminos Et fiat dan coluber infra

garem robez ben hamispetahim Jehi dan nahas

sup̃ via cerastes sup̃ semita mordẽs vngulas ₮ plantas

hale dereh sefifon hale orah hannosech hikkebe

equi vt cadat ascẽsor ei9 r̃trorsũ Et Naftali ceruus infra

zuz va ippol rochboh achor Naftali aialah

emiss9 ₮ dans eloq̃a pulchri tudis Et Biniamin lupus emissari9 infra

selohah hannoteñ ymre safer Biniamim seeb

rapax in mane 9medet p̃dã et in vespe diuidet spolia

gitrof baboqer iochal had ve la heref iehalleq salal

Item ĩ libro Misle schelomo ben dauid ·i· In libro p̃uerbiorum xxviij capitulo ita habetur ·

Ileo rugiens et vrs9 esuriẽs pnceps impi9 sup̃ p̃p̃lm paupem

Ari nohem ve dof soqek mosel rasah hal ham dal

Itẽ in Jehesqel ·i· Ezechiele xxxiiij capťo ita habeť — ezech 34

Et vos greges oues pascue mee hoies vos ego
mei

Ve atten zoni zon marhiti adam attem ani
deus vester dicit domi⁹ deus

eloechem neum adonai elohim

Ecce q̄ p leones et vrsos mali. p oues vero boni in scripturis designa̅tur. qui omes sciencia domini qua repletus est totus mu̅dus simul pascu̅tur. Sed et radix iesse stat in signu̅ populoꝝ .i. ipe messias qui de p̄genie est Hissai .i. yesse ex semie dauid ortus scd̄m carnem. que̅ ge̅tes requiru̅t Judei vero abiciu̅t. Et factum est sepulchru̅ eius gl'osuz p potentem ipsius ex eodem resurrectio̅m. ac angelicam visitaco̅m. Ex hys patet ctra nos factaꝝ solucio ro̅nu̅

Nunc quartum principale p̄bandum venit gentem videlicet Judaicam a deo reprobatam esse. Paucos q̄ hac ex gente a messia eligi debuisse. Cui⁹ rei occasione. hu̅c p̄mo adduco textum Jesahjah .i. ysaie. et est primum capitulum

Visio ysaie fily amoz q̄m vidit sup iudam

yh ỹ Hason iesahiahu ben amoz asser hasah hal iehudah
et iherusalem in dieb⁹ iosie iotam ahas et ezechie

viruschalaim bime husiiahu iotam achas ve hiskiiahu
regum iudah Audite celi et ausculta terra quia

malche iehudah Simhu schamaim ve haasini erez ki
domin⁹ loqut⁹ e̅ filios mag̃ficaui et exaltaui et ipsi

adonai dibber banim giddalti veromamti ve hem
spreueru̅t me ℞ Cognouit bos possesso̅re su̅u et asinus p̄sepe
dereliq̄ru̅t me

pashu bi Jadah schor konehu ve hamor ebuz
dn̄i sui ysrahel no̅ cognouit pp̄ls me⁹ no̅ itellexit Ve genti

behalaf gisrael lo iadah hammi lo titbonan Hoi goi

pccatrici pplo graui k iniq̄tate semi malo k neq̄m filijs
grauato
hotte ham kebed hauon serah merehim banim
destructoribꝰ derliq̄rūt dominū irrita sanctū israhel
k sceleratis uert
mashitim hasbu et adonai niazu et kedos gisrael
alienati sūt r̄troꝛsū sup̄ quo pcuciā addētes p̄uarica ome
cionē
nasoꝛu ahoꝛ Hal me tukku tozifu zarah kol
caput lāguidū et ome coꝛ merēs a plāta k pedis et usq̄ʒ caput
a palma
roſʒ lecholi vechol lef dauai mi kaf regel va had roſʒ
nō ī eo sanitas vulnus et liuoꝛ et plaga tumens nō
en bo metom Pezah ve habura vmakka teriiah lo
ligata et non medicata et non linita in oleo Terre vr̄e
soꝛu ve lo hubasu ve lo ruckecha basamem Arzechem
deserte ciuitates vr̄e succēse igni Regionem vestram
schemamah harechem serufot es admadchem
coꝛam vobis alieni ꝯmedūt eam et desolatur
lenegdechem scharim ochlim otam vsmamah
sic in subuersiōe extraneoꝝ Et derelinq̄t filia zion sic vmbꝛaclm
kemappechah scharim Ve notrah bat zion kezukkah
ī vinea sic tugurū ī cucūerario sic ciuitas vastata Nisi
bekaren kimluna bemiksah kehir nezurah Lule
dominꝰ exc̄citū r̄liq̄sset nob semen fm paucū sic zedom
adonai zebaoth hotir lanu sarid kimhat kizdom

facti sum⁹ sic hamorah assikati fuisse⁹ Audite v̄bū domi

haginu ke hamorah daminu Simhu debar adonai
p̄ncipes zedom auscultate legem dei n̄ri p̄plus gomorre

kezine zedom haasinu torat elohenu ham hamorah
Ad quid mihi m̄lti victimar̄ v̄rar̄ ait domin⁹ sac̄ sum
tudo

Lamma li rof sischechem iomar adonai sabahti
holocau arietū et adipē piguiū et sagnē vitulor̄ et agnor̄ et
sta

holot elim ve helef meriim ve dam parim vchbasim ve
bircorum nō volui cū venitis ad vidēdū faciē meā quis

hattudim lo hafazti ki tabou leraot panai mi
req̄rit ista de manib⁹ v̄ris ɔculcātes atria mea ne adiciatis

bikkes sot mi iedchem remoz hazerai Lo torifu
ad offēnd̄ sacficiū frustra icēsū ab hoiacō ē mihi kalēde t̄
mēses

habi minhat saf ketoret tohebah hi li hodes ve
sabbatū ex clamacōes non feram vani cet⁹ vestri kalēdas v̄ras

sabat qero mikra lo vchal auen vahazarah hodsechem
solēnitates v̄ras odiuit aīa mea f̄cā sūt mihi molesta laborau
vmohadechem sanah nassi haiu halai lattorah nileti
sustinēs ɀ i extēdēdo palmas v̄ras auertā ocłos a vobis
vos meos

neso vbparischem kapechem ablim henai mikem
eciam cū m̄ltiplica orom neq̄q̄ exaudiam manus vestre
ueritis

Gam ki tarbu tefilah eneni schomeah iedechem
sagne plene sūt illauemī mūdemī auferte malum

damim maleu Rahazu hissaku haziru roah

opum vestrorum a facie oculorum meorum quiescite malignari discite

mahalelechem mineged henai hidlu hareah Limdu
benefacere requirite iudicium benificate oppressum iudicate pupillo pugnate

hetef dirsu mispat asseru hamuz siftu iatom ribu
pro vidua Venite nunc et arguite me dicit dominus

almanah Lechu na ve niuachbhah iomar adonai
Ex isto textu patet quomodo magna peccata eciam tempore Jesahjah .i. ysaie in populo iudeorum latuerint: ut sodome et gomorre pene similes fuerint nisi dominus reliquisset eis semen in apostolis videlicet ac christi discipulis qui ex gente hac ortum habuerunt. Patet et omnium despectio ac reiectio hostiarum que placacionis remedia esse poterant. Quid restat nisi tocius gentis irremediabilis reprobacio. Secundus textus ad idem probandum Ex eodem sumitur propheta · et est quintum capitulum vbi sic habetur·
Cantabo nunc dilecto meo canticum dilecti mei vinee sue Vinea facta est

Assiria na lididi sirat dodi le charmo kerem haiah
dilecto meo in cornu vallis vel filij pinguis Et sepiuit eam vel olei

lididi beqeren ben samen Vaihasseqebu
et expetrauit eam et plantauit eam sarmentum et edificauit turrim

vaizaqqelebu vagittahehu sorek va gibben migdal
in medio eius et eciam torcular scidit in ea et exspectauit ad faciendum

betocho ve gam ieqef hazef bo vaiqaf lahasot
vuas et fecit labruscas Et nunc habitator

hanauim va iahah behusim Ve hattah ioschef
iherusalem et vir iudah iudicate nunc inter me et inter vineam meam

ieruschalaim ve is iehudah siftu nah beni vben qarmi

quid ad faciēdū vltra vinee mee et nō | sed in ea An qꝛ

Mah lahasot hod lecharmi ve lo hasiti bo maduah
exspectaui ad faciēdū | vuas et fecit labruscas | Et hoc

kiueti lahasot hanauim va iahas beusim Ve attah
ostēdam nūc vobis qd ego faciā vinee mee Auferam

hodiah na etchem et asser ani hoseh lecharmi hazer
sepē eius et erit in direpcōm diruam maceriā eiꝰ | et erit

mesuccato ve haiah lebaer paroz gedero vehaiah
in ɔculcacōm Et ponā eā desertam nō putabitur et non fodietur

le mirmaz Ve assitehu battah lo issamer ve lo iehader
et ascēdet vel cre|scet tribulꝰ et spina | et sup nubes mādabo

ve halah samir va sait ve hal hehabim azaueh
ne pluant sup eam ymbrem qꝛ vinea domini exēcituū | domꝰ

mehamtir halaf matar ki kerem adonai zebaot bet
israhel et vir iuda germen delcacōnū suaꝝ | ⁊ expectauit p

ysrael ve is iehudah netah sahasuhaf vaiqaf le
iudicio et ecce plaga vel iīiqtas p iusticia et ecce exclamacio

mispat ve hinne mispah lizdaka ve hinne zahaqah
Ex ista auctoritate hēs qꝛ deꝰ vineā suā .i. domū ysrahel ampliꝰ colē non vult. quam desolari voluit eruitqꝫ maceriam ptecōis sue. factaqꝫ est in ɔculcacōm bestijs idest demonibꝫ qui p infidelitatē in ipso hitant. nec amplius eam pluuia gracie sue hūectare vult. quid ex isto nisi domus ysrahelitice repbacō apparet. Tercius ad idem pbandū adducitur textus. ex pnoiato ꝓpha octauo caplo vbi sic habet.
qꝛ hec dicit domiꝰ sic in forti manu et erudiuit me

 ki koh amar adonai ke hesqat haiad ve gizreni

ad nō eūdū in via populi huius dicens non dicatis
millechet bederech haham hasseh lemor Lo tomru
ꝯiuracio oīne qđ loq̄t populus iste ꝯiuracō et
kescher lechol iomar haham hasseh kascher ve et
timorez | nō timeatis et nō paueatis dominū exercituū ipm
eius
morao lo tiru ve lo taarizu Et adonai zebaot oto
sanctifica | et ipse timor vester et ipe terror vester et erit
te
taqdisu ve hu morachem ve hu maarizchem Ve haiah
in sanctifi | ⁊ ī lapidē offēsiōis ⁊ ī petrā | scandali duabꝫ domibꝫ
cacōm
lemiqdas vleben genef vlzur michsol lisne bete
ysrahel ī laq̄ū ⁊ in ruinā hītantibus iherusalem et offendēt
ysrael lefah vlmoqes le ioschef ieruschalaim Ve chaslu
ex eis plimi ⁊ cadēt et ꝯtererent et irretiēt et capient
bam rabbim venaflu ve nisbaru ve noqsu venilqadu
liga testimoniū sigilla legem ī discipłos meos Et expectaui
Zor tehudah hatom torah belimhudai Ve hikketi
dominū abscōdentē faciē suā de domo iaqob et expectaui eū
adonai hamaztir panaf mi bet iahaqob ve qiueti lo
Ecce ego et pueri mei ut di | quos dedit mihi dominꝰ
scipuli mei
Hinne anochi ve hailadim asser natan li adonai
in signa ⁊ in portēta in ysrahel de cum domino exercituū
le otot vlmoftim be ysrael me him adonai zebaot
hītatore in mōte zion Et cū dixerint ad vos querite
hasochen be har zion Vechi iomru alechem dirsu

a fitonibus et a diuinatoribus stridentibus in

el haobot ve el haggidehonim hamzafzefim ve
in cātacōibus Nūqd nō | popul⁹ a deo suo requiret

hammahgim halo ham el elohaf gidros
pro viuis et mortuis ad legē et testimoniū si

behad hahagigim el hametim letorah ve lithudah im
nō dixerint ſm verbū hoc qd, non ei lux matutia et

lo iomru kaddabar hasseh asser en lo sahar Ve
transiēs sup eā corruet et esuriet et erit cū esurierit et

habar ba niqse ve rahef ve haiah ki girhaf ve
irascetur et maledicz regi suo et deo suo ꝛ videbit sursum

hitkazaf ve kilkel be malko vbelohaf vfanah lemahlah
et ad terrā ītuebit et ecce tribulacō et tenebre desolacō

ve el erez iabit ve hinne zarah va haschecha mehuf
angustia et caligo psequens quia nō euolabit de ipsa

zuqah va afelah menuddah ki lo muhaf la asser
angustia sua

muzak lah

Ex isto textu ·quinqz eliciunt p ordinem· Primū· Qd licet dn̄s exercituū sit in sanctificacōm simpliciter · s· omnib⁹ volentib⁹ ·i· in eū credentib⁹ ꝛ eum diligentib⁹ · Tamē erit in lapidē offensiōis ꝛ in petraz scandali duab⁹ domib⁹ ysrahel· qꝛ domus ysrahel diuisa est in duas domus scz in domū Juda ꝛ domū ysrahel ut habet tercij regū xij caplo ꝛ cadent ꝛ pterenter· Scd̄o notat electio discipłoꝝ messie ibi liga testimoniū sigilla legem in discipulos meos. Et infra · et sunt verba messie· Ecce ego ꝛ pueri ut discipuli quos dedit mihi dn̄s in signa ꝛ in portenta in ysrahel· a cum domino exercituū qui habitat in monte

zion . fuerūt quidem petrus ⁊ andreas dati in signa ⁊ portenta in ys-
rahel Tū . quia rustici ac in docti . doctis legem interꝑtati sūt . Tū . quia
impotentes potentissima signa ac miracula in forti manu domī exercu-
ere . Tercio notaꝛ excecacio ac reꝓbacō domus iacob . ibi ⁊ sūt v̄-
ba ꝓphete . Expectaui dominū qui abscondit faciē suam a domo iaha-
cob . et expectaui eum . vbi ex reduplicacōe hui⁹ verbi exspectaui lō-
ga tempis extensio hui⁹ execacōis notatur . durat quippe a ꝑmo mes-
sie aduentu usqꝫ ad scdm pene aduentū eiusdem ad iudicium videlicet .
hoc est ad nouissimā ꝑtem tempis nouissimi qua ꝯuertendi erunt ex
p̄dicacōe enoh et elie . Quarto . deitas messie fidelitasqꝫ discipulorū
aliorūqꝫ in ip̄m credenciū notaꝛ . et sūt verba ꝓphete loquētis ad eos q̄
credituri sūt ex gentibꝫ qui quondā fucijs ydolorꝫ occupati fuerant
⁊ dicit . Et cum dixerint ad vos . querite aphitonibꝫ et diuinis . qui
strident in cantacionibꝫ suis . Respōdet ꝓ eis ꝓpheta . Nūquid nō po-
pulus a deo suo . i . a messia requiret visionē ꝓ viuis ac mortuis . ad
legem ⁊ ad testimoniū . i . nō solum reqret populus messie ab ipso de
visione uꝉ reuelacōne sꝫ eciam quam legem ⁊ que testimonia ꝟuare et
quomō ꝟuare debeat . vbi noua lex danda ꝑ messiam notaꝛ . Nam ꝑma
. i . vetus ligata et sigillata in discipꝉis messie ꝓhibeꝛ . ut ipsis dūtax-
at qui ex gente iudeorꝫ crediderant exceptis . ab alijs ꝑ eorꝫ doctrinā
credentibꝫ lex vetus ac testimonia minime exerceri sinanꝛ . Quito no-
tatur reꝓbacio cuiuscūqꝫ non credentis ac non dicētis corde ꝟm ver-
bum hoc . vnde subdiꝛ . Q si non dixerint ꝟm verbum hoc scꝫ messiam
esse deum aquo requirenda sit visio . ac declaracio legis ac testimoniorꝫ
non erit scꝫ messias eis matutina lux . Et transibit ꝑ eam scꝫ lucē fidei
quisqꝫ nō credenciū . vꝉ ipsa domus ysrahel hītando inter xp̄ianos ac
fidem xp̄i p̄dicari audiens non quidē manēs in ea sꝫ ꝑ eam transiens .
et corruet non credendo . quia ꝟmones quos audiūt non in salutem sed
in ruinam eisdem sūt . et esuriet scꝫ domus ysrahel . verbū dei quia ꝯcu-
piscunꝛ panem . i . ip̄m messiam in genere . quia desiderant eiusdē aduē-
tum licet in applicacōe errent . quia nō credūt eum venisse sꝫ venturū
esse . et cum esuriet irascetur scꝫ ꝑplus ysrahel ꝓ in paciencia pro-
tractōis tempis aduentus eiusdem quem adhuc futurꝫ credūt . vnde in
pacienter exspectant ⁊ irascunꝛ . Et maledicet regi suo . i . vero messie
nostro videlicet xp̄o Jhesu . ⁊ deo suo . quia ipse est verus deus et suus
et noster . licet ex ignorancia hoc faciant . quia si ꝯgnouissent nūquam
dominū glorie maledixissent . Maledicūt quidem Judei dominū Jhm

nam quendā libellū ꝯposuerunt qui m titulatur per eos . zefer toldot
jehoschuah hanozeri .i. liber generacōis Jesu m stabilis. in quo libello
nusquā nisi impium ac scelezatū eum nominant quem et asserūt a men
struata matre p adulterium ꝯceptum. ac a quodā alio actum sodomiti:
cum passum. hec et alia nefandissima in eum mēdaciter ꝯfingūt. quibꝫ
regem suū ac deum cottidie maledicūt. Hoc scelus nefandissimū iude
oꝝ maximā causam puto cur execacio ac pduracō eoꝝ in tm̄ a domio
deo ꝓtrahiť. ⁊ extendiť licet multa falso zelo dei affecti sustineant quo
nō in merito. diuina grā illumiādi forent ac ad veram fidem xp̄i vo
candi. Subdit aūt ꝓpheta penas pessimoꝝ iudeoꝝ xp̄m ac matrē suaz
maledicēciū. et dicit. Et scꝫ domus ysrahel. suspiciet sursū. et ad terrā
intuebiť et ecce tribulacio ⁊ tenebre. ⁊ desolacio angustia et caligo p se
quens ⁊ non poterit euolare de angustia sua

Quarta Autoritas ad idem sonans sumitur ex eodē pro/
pheta caplo xli.

p̄mus ad zion ecce vobiscum et ād jherusalē euāngelistam

Rison lezion hinne hinnam ve liruschalaim mebasser

dabo et vidi ⁊ nō vir et ex eis ⁊ nō ꝯsiliariꝰ et

etten Va ere ve en is ve me elle ve en iohez ve

interroga | ⁊ rn̄deret verbū Ecce omēs vani certe
tus

essallem ve iasibu dabar hen kullam auen efez

opa eorum vētꝰ ⁊ in aīa simkachra eoꝝ | Ecce | ſuꝰ meus

mahasehem ruah vattohu nizkehem hen habdi

suscipiā eū elc̄s meꝰ volūtauit | aīa mea | dedi spm̄ meū | sup eū

etmah bo behiri razta nassi natatti rubi halaf

iudiciū gentibus ꝓferet

mispat laggoim iozi

Liquet ex hoc textu paucos credituros ex ꝓplo iudaico in xp̄m qui
euangelista datus est a p̄mo .i. a deo. Q autem euangelista hic sit mes
sias. habes ex verbis dei loquentis. de ip̄o Ecce seruus meus suscipiā

eum electus meus ꝛc· et subdit iudiciū gentibꝰ ꝓferet· in quo vocacio
gencium notat· iudeis derelictis· Nūc ad idem ꝓbandū Adducunt
textus ex Hirmeiahu ·i· ex Jeremia· qui tercio capitulo ita in verbo do
mini loquitur·

Cōuer | filij reuertētes dicit dn̄s qꝛ ego neglexi
timi Jezoiꝰ dn̄atus sū
Subu banim sobabim neum adonai ki anochi bahalti
vos ł ī vob̄ et assūmam vos vnum de ciuitate ⁊ duos de

bachem ve laqahti etchem ehad mehir vsnaim mi
ꝯgnacōne ⁊ ītroducā vos in zion et dabo vobis

mispahah ve hebeti etchem zion ve natati lachem
pastores ſm coꝛ meū | ⁊ pascēt vos sciēcia et doctrina

rohim kelibi ve rahu etchem dehah ve hasqel
Et erit qn̄ mltiplicati | ⁊ creueri | in terra in diebus
fueritis tis
Ve haiah ki tirbu vfritem baarez baiamim
illis dicit dn̄s non dicent vltra archa testamenti

haemmah neum adonai lo iomru hod aron berit
domini et non ascendet sup̄ coꝛ et non recordabūt eiꝰ et non

adonai ve lo iahaleh hal leb ve lo iskeru bo ve lo
reqrēt et non facient vltra In tp̄e illo vocabunt

ifqodu ve lo iehaseh hod Ba het hahi gikrehu
iherusalem soliū domini ⁊ ꝯgrega | ad eā oīs gentes
bunt
liruschalaim kizze adonai ve nikfu elaf kol haggoim
in nomine domī in iherusalem et non ambulabūt vltra

le schem adonai liruschalaim ve lo ielchu hod

post prauitatem cordis eorum pessimam

ahare scherirut libbam harah

Ex quo patet quod unus solum de ciuitate et duo de cognacione saluandi erant et adducendi in zion .i. ad speculam scilicet fidei. Nec iste textus potest exponi de reuersione populi ex captiuitate babilonica. quia post reuersionem illam | archam testamenti domini habuerunt et eam nominauerunt verificatiue | eiusdemque recordati fuerunt. sed intelligendus est de captiuitate hac in qua sunt. saluo meliori iudicio. sub qua non licet recordari arche testamenti veteris. habentibus testamentum nouum. neque quidem vltra vel instigari cogitacione minima licet ad faciendum archam testamenti mortuam habentibus archam testamenti viuam scilicet messiam in qua lex diuina perfectissime continetur. Sub hac eciam captiuitate omnes gentes dicuntur Iherusalem solium domini scilicet fuisse quia quondam solum notus in iudea deus nunc autem et inter gentes notus. non eciam amplius post prauitatem cordis sui pessimam .i. post ydolatriam ambulant que pessimum viciorum est. Nam a tempore messie totus mundus ab errore ydolatrie conuersus deum vnum cognouit. Ex quo patet quod pauci ex gente Judaica per messiam conuertendi erant. per veram sui cognicionem ac veneracionem

Sexta ad idem Autoritas ex propheta eodem sumitur xvi capitulo vbi sic habetur

Dominus fortitudo mea | et robur meum | et refugium meum | in die tribulacionis | ad te

xvi. 16 Adonai husi vmahusi vmnuzi beiom zarah elecha

gentes venient a finibus terre et dicent certe vere mendacium

goim iabohu me afze arez ve iomru ach seker

possederunt patres nostri vanitatem et non in eis vtilitas Numquid faciet

nahalu abotenu hebel ve en bam mohil Ha iahaseh

sibi homo deos et ipsi non dii Idcirco | ecce ego

lo adam elohim ve hemmah lo elohim Lachen hinneni

ostendam in vice hac ostendam eis manum meam | et

modiham bepaham hasot odihem et iadi ve et

fortitudinē | et scient qꝛ nomē meū dominꝰ | peccatum
meam

geburati ve iadhu ki schemi adonai Hattat
iudah scriptum ē | cū stilo ferreo in vngue adamātino

Jehudah ketubah be het barsel be zipporen samir
exaratum sup̄ latitudīe cordis eorꝝ | ⁊ ī cornibꝫ ararum suarꝝ

haruschah hal luah libbam vlkarnot misbehotehem

In ista auctoritate p̄mo notat̄ vocacō genciū · p̲ deum ⁊ earꝝ ꝯuersio ab ydolatria · Secūdo rep̲bacio notat̄ Judeorꝝ in hoc q̄d dicit̄ peccatū iuda · scriptum est stilo ferreo in vngue adamantino · vnde in delebile ē q̄d finalis impenitencie ac rep̲bacōnis gentis huiꝰ efficax est argumentum. Qꝫ si ad omnes has auctoritates adductas · Responderit non loqutos p̲phetas de hac in qua nūc sūt captiuitate sꝫ de captiuitate babilonica · ⁊ de peccatis illam p̄cedentibꝫ · q̄d tn̄ vero in ꝯsonū est cū ista maior decuplo p̄terita sit captiuitate qua in babilone detēti fuerāt Et ꝙ ista p̄termissa de p̄ma persepe mencōm p̲phete faciant non verisimile est · Dicta eīm p̲phetarꝝ statum tocius populi generalem in vtraqꝫ describunt captiuitate · et maxime in ista · quam et maior p̄cessit culpa · puta veri messie interfectio iniusta · Vel saltem hanc quam ex Malachi .i. ex malachia adducam autoritatē mīme inficiari possūt · q̄ vltimus existens p̲phetarꝝ · in iherusalem post ascensū ysr̄lis de babilonica captiuitate de abiectione ysr̄l ac genciū vocacione clarius loquitur dicens · Cap̄lo primo ·

nō mihi volūtas in vobis dicit dominꝰ exercituū et munus

En li hefez bachem amar adonai zebaot vminhah
nō volo de maībꝫ vr̄is | qꝛ ab ortu solis usqꝫ ad occasū

lo erzeh mi iedchem ki mi misrah schemes had mebo
magnū | nomē meū | in gentibꝫ ⁊ in omni loco cremat̄ ł thurificatur

gadol schemi baggoim vbchol makom muktar
oblacio nomī meo | ⁊ donū decorum qꝛ magnū nomē meū

muggas lismi vminhah tehorah ki gaddol schemi

in gentibus | dicit dominus | exercituum

baggoim amar adonai zebaoth

Quid clarius · hoc dicto vltimi prophete etiam post babilonicā captiuitatem prolato · in quo et abiectiōem ysraelis · refutacōm sacrificij qđ expiacōmis peccati gratum medium erat · vocacōm latitudinis genciū noui sacrificij ac puri acceptam deo oblacōm · nullo limitatā loco · hmōe pluraco toti notificauit mūdo ∴ Patent hys ex dictis gencium vocacō ac Judeorum reprobacio

AD Quintū principale quod de dacione noue legis ac abolicione veteris mencōm facit accedimus probandum · Cuius occasione p moti istum primo Jermeiah · 31 · Jeremie adducimus textum · tricesimo primo capitulo scriptum

Ecce dies veniūt | dicit dominus et scindā uel feriam

Hinne iamim baim neum adonai ve charatti

ye 31 domui | ysrahel et domui iudah testamētū | nouū non

et bet ysrael ve et bet iehudah berit hadasah Lo

hm testamētū quod scidi cū | pribus eorum | ī die cū confortaui

chabberit asser charatti et abotam beiom ehesiki

manus eorum | ad educēdū | de terra egipti quod ipsi eos

beiadam le hoziam me erez mizraim asser hemmah

irritum | pactum uel | et ego neglexi eos dicit dominus fecerūt testamētū

heferu et berit ve anochi bahalti bam neum adonai

quia hoc | pactū uel testamētū | quod scindā filijs ysrahel post

ki sot habberit asser echrot et bene ysrael abare

dies istos dicit dominus dabo legē meam

baiamim haemmah neum adonai natati et torati

ĩ medio eoꝝ et sup̄ | corda | eoꝝ scribam eā et ero

beqirbam ve hal libbam echtabennah ve hagiti
ipsis in deum et ipsi erunt | mihi ĩ pp̄lm Et non

lahem lelohim ve hemmah igiu li leham Ve lo
docebūt vltra vir p̄ximū suū | et vir frēm suū dicens

ielammedu hod is et rehehu ve is et achif lemor
ꝯgnosce dominū q̄ꝛ omnes ꝯgnoscēt me a minimo
dehu et adonai ki chullam iedhu otti le miqqetanam
et vsq̄ꝫ ad maximū dicit domi⁹ q̄ꝛ p̄piciabor iniq̄tatū eorū

ve had gedolam neum adonai ki ezlah la hauonam
⁊ pccoꝝ suoꝝ nō r̄cordabor āpli⁹ hoc dicit domin⁹ dans

vlhatatam lo eskor hod koh amar adonai noten
solem ĩ lucē diei p̄capiens lune ⁊ stellis

schemes le or iomam hukkot iareah vechochabim
ad illu | noctem c̄turbans mare et sonant fluct⁹ ei⁹ dominus
miandū

leor lailah rogah haiam va iehemu galaf adonai
exercituū | nomē eius si defecerīt p̄cepta ista
scꝫ noua l' p̄cepta nō ꝯsilia

zebaot schemo Im iamusu hahukim haelle
a facie mea dicit domin⁹ eā semē isrl' deficiet

millefani neum adonai gam serah ysrael gisbetu
de essēdo gēs corā me oīb' diebus

mihiota goi lefanai kol haiamim
Ex hac p̄phecia patet· deum velle pacisci nouū fedus et aliud q̄m illud
quod pepigerat cū patrib' in mōte ꝫinai qn̄ eos de terra egipti eduxit

pactum quidem primum in carne sculptū erat p circumcisionē. Pactum aūt nouū pmittit se sculptuꝝ in corda hoim ⁊ hoc p baptismum Ex aūt illud tempus pterierit huiꝰ signum est. qꝛ nō amplius vir docet proximū suum dicens cognosce dominū. quia omnes cognoscūt dominū dimissa ydolatria. ad qm exstirpandum xp̄us venerat. Nouum istud pactum est nouū testamentū in sacramētis p messiā institutis firmatum. qꝺ pmo pactum nouū scꝺo legem noīat. Sup quo cominatur dn̄s dicens. Si defecerint leges iste .i. noui pacti coram me ita ut nō suate fuerint. quia antiquam legem irritam fecistis tūc semē ysrahel deficiet vt non sit populus coram me omnibꝫ diebꝫ quemadmodū in pn̄ciaꝝ cernimus quia defecit semen ysrahel de essendo populꝰ. dispersum eim est in omnē plagam mundi ac in captiuitatem redactum Legem eciam nouam p messiam dandā Jesahiah .i. ysaias vaticinat scꝺo caplo dicens.

Verbum quod vidit ysaias filiꝰ amoz sup iudam

Haddaber asser hasa iesahiahu ben amoz hal iehudah

⁊ ihrusalem Et erit in nouissis diebus pparatus

viruschalaim Ve haiah be aharit haiamim nachon

erit mons domꝰ domini in capite moncium et eleuabitur

ihieh har bet adonai be roʒ heharim ve nissa

sup colles et fluent ad eū oēs gentes Et ibunt

miggebaot ve naharu elaf kol haggoim Ve halchu

ppli multi et dicent Venite et ascēdamꝰ ad montem

goim rabim ve omru Lechu ve nahaleh el har

domini et ad domū dei iaqob et docebit nos de vijs suis

adonai ve el bet elohe iahaqob ve iorennu midderachaf

et ābulabimꝰ in semitis suis qꝛ de zion exibᵗ lex ⁊ vbum

ve nelchah be orhotaf ki mi zion teze torah vdbar

domini de iherusalem
adonai miruschalaim

Vides quomodo propheta in nouissimis diebus exituram predicit de zion legem non quidem veterem que de monte zinai exierat igitur nouam per messiam promulgandam in monte zion Exiuit igitur lex noua de monte zion quia messias eam ibi verbis declaratam signis etiam veritatem diuinam attestantibus corroborauit. Ipse etiam messias in monte zion spiritum sanctum misit in discipulos suos cuius gratia edocti in totum orbem missi sunt sacram hanc publicare legem. domino cooperante ac sermonem confirmante sequentibus signis. Ad huius articuli probationem Autoritas secunda in primo articulo scilicet de paupertate adducta non inepte adduci potest. que Incipit hen habdi .i. ecce seruus meus. sub infertur enim. Et legem eius scilicet messie insule exspectabunt. nec enim eius diceretur lex nisi quia per eum danda erat lex. non autem vetus que data est per moysen. igitur noua.

De Baptismo

Baptismum autem lex noua precipit quo homines in carne foris et intus in mente a peccatis lauantur. non circumcisionis more qua homines solum foris in carne signabantur. ut carnali signo ab ydolatris distingui possent. De hoc autem baptismo sacharIah .i. sacharias propheta loquitur xiij. capitulo dicens

In die illo erit | fons patens domui dauid | et habitatoribus

Baiom hahu ihieh makor niftah le bet dauid vl ioschbe Zach. 13

iherusalem peccatori et menstruate | Et erit in die

ieruschalaim le hattat vlniddah Ve haiah baiom

illa dicit dominus exercituum disperdam nomina

hahu neum adonai zebaot achrit et schemot

ydolorum de terra et non erit memo | ultra
ria eorum

hahazabim min haarez velo isachru hod

Ecce quod fontis ablutione delebuntur peccata tempore messie. Sed quo tempore hoc contingat signum habes. In diebus videlicet illis. quando disperdet dominus nomina ydolorum de terra. Cum igitur nomina ydolorum non colantur

amplius in terra iam baptismi virtus in ablucōm est peccatori et anime menstruo peccati fedate. De hoc eodem fonte loquit̄ Jesah Jah .i. ysaias xij caplo dicens.

Et haurietis | aq̄s ī gaudio | de fontibus | saluatoris .i. messie

ys 12 Vsaftem maim besason mi mahaine haischuah
et dicetis in die illa laudate dominū inuocate

va amartem ba iom habu hodu la adonai kiru
ī noīe ei⁹ | notificate in populis opa eius memētote quia

bismo hodibu ba hamim halilotaf hisqiru ki
exaltatū | nomē ei⁹ Cantate dn̄o q2 | alta fecit

nisgaf schemo Sammeru la adonai ki geut hasah
docete hoc ī vniūsa terra Exulta & canta habitacio

mudahat sot bechol haarez Zahali varonni ioschebet
zion q2 | mangn⁹ | ī medio tui | scs ysrahel

zion ki gadol bekirbech kedos ysrael
Isti fontes salutis non sunt nisi fontes baptismatis quibus mentes fidelium virtute diuina lauantur.

ontra Articulū hunc Obiciūt Judei pbare volētes q̄ post legem moysi nulla alia debeat dari lex. p illud dictum Malachi .i. malachie vltimo.

Memētote | legis moysi fui mei quam p̄cepi ei

malach vlt Sichru torat mosscheh habdi asser ziniti oto
in horef sup omnez | ysrahel | p̄cepta & iudicia.

behoref hal kol ysrael hukim vmispatim
Ex quo textu arguūt. Quia eīm dominus p pphetam vltimū sc3 per malachi Judeis p̄cepit fuare legē moysi fui sui cum igit̄ ibi de nulla alia lege danda | mencio fiat inferūt non aliā legem dandā post moysi

legem. Ad hanc obiectōm triplicē do solucōm. Prima solucō
est quia. Tempe malachie ꝓphete. lex vetus adhuc duratura erat.
cccc. annis. ⁊ vltra. extra quam tempe illo nullus iudeoꝝ saluari pote
rat. igit̄ et vltim⁹ ꝓphaꝝ eos exhortat̄ ad ꝯuandum legem moysi et
non ad aliam ad quā adhuc non obligabant̄ quia nondū eis ꝓmalata
fuit. Scd'a solucio. In hac ꝓphica exhortacōe fit mencio de pre
ceptis ac iudicijs nec tamen de omnib⁹ p̄ceptis. sꝫ solum de p̄ceptis mo
ralib⁹ que videlicet ex dictamine oriunt̄ racōis. que Hukim noīant̄
⁊ de iudicijs que mispatim nominant̄ nec hic vlla fit mencio de misme
ret .i. de cerimonijs. Ideo eciā et iudei ad fidem xp̄i ꝯuersi ⁊ xp̄iani.
illa ꝯuantes nichil ꝯtra fidem facerent. nisi illa ꝯuarent iudicia que ali
quid cerimoniale includerent Obiectio igit̄ ista non est contra fidem no
stram .i. contra legem nouam quia nullaꝫ de cerimonijs veteris legis
mencōm facit que omnes abolite sūt. substancialib⁹ tantūmodo p̄cepto
rum ac iudicioꝝ reꝯuatis. Tercia solucio est. Quia non hortat̄
ꝓpha. ꝙ operent̄ ꝯ̄mlegem moysi sꝫ ꝙ memorent̄ non eam tamquā cul
tum ydoloꝝ abiciendo. sꝫ eam efficaciter implendo non quidem ꝯ̄m v̄
boꝝ sonū. sꝫ ꝯ̄m intencōm legislatoris que innotuit nobis ꝑ messiam in
terra corꝑaliter ꝯuersatum qui legem moysi non soluit sꝫ adimpleuit.
Unde et ipsi qui fidem xp̄i habemus legem veterē nos ꝯuare fatemur
quantum ad omnia que sūt essencialia legis p̄cepta. cerimonialib⁹ per
messiam mutatis que carnali ꝓplo culture ydolorum affecto ad mitte
bantur.

Postremo de virginitate matris messie aliquid dicē ope
p̄cium duximus. ut latranciū ac mordenciū ora obstruē
valeamus iudeoꝝ. Hoc ꝑfecto tūc ꝯmode fieri poterit
cū textum quo contra nos ꝓcedūt verissimo intellectu
contra se induci ꝑsencient. Itaqꝫ Schelomo .i. salo:
mon sapientissimus. ac spū dei plenus. dum in libro qui incipit misle
schelomo ben dauid melech ysrael .i. ꝓuerbia salomonis filij dauid re
gis ysrael de eterna filij dei ꝓcessione a patre loqutus fuisset. ⁊ hoc
caplo octauo eiusdem libri. ut sup̄ declaratū fuit cum de deitate messie
tractaremus de temꝑali quoqꝫ eiusdem ꝓcessione a matre minime silere
voluit. Unde caplo vltimo eiusdem libri sic ait

Tria ipsa mirāda a me et quartum non

Schelosah hemmah nifleu mimenni ve arbahah lo

ꝯgnosco viam ipi⁹ aq̄le in celis viam ꝯpentis

iedahtim Derech haneser baschamaim derech nahas
sup̄ petram | viam nauis in corde maris | ⁊ viam viri

hale zur derech haniiah be leb iam ve derech geber
in virgine.

be halmah

Sed ut falsam ac puersam huius textus exposicōm euellam⁹. Nos tandū q̄ iudei ex verbis istis occasiōm contra nos sūmūt dicentes ef ficaciter se pbare istū terminū halma non virginē s; corruptam signi ficare. ex quo ꝯsequenter inferūt argumentū xp̄ianoꝝ ex illo textu sumptū. Ecce virgo ꝯcipiet ꝛc nullius esse efficacie. Dicūt igit̄ tex tū hūc ita exponi debere. Et viam viri in iuuencula. salomon eñi viā viri in iuuencula .i. viam viri iuuenculam carnaliter ꝯgnoscentis in pmis nupciaꝝ feruoribꝫ ꝯgnoscere non valuit. Alia tria puncta sa tis suspicio est quo intellectu capi possint s̄m iudeos. Ostulta ac per uersa generacio ita sensataꝝ reꝝ ymaginibꝫ pressa ut ad veꝝ ītellectū scripture sacre mīme ascendere valeant. Nec mirū quia cecitas exp te ꝯtigit in ysrael Putas oro salomonē viꝝ sapientissimū de tali vilis sima re. eciā in digna mēorie tanta āmiracōe ductum qui et secreta ce lestia penetrare conatus fuit. eterneq; sapiencie in explicabilē pcessio nē. in tam vilissimi actus speculacōne deficere vt non expers in hijs fuerit rebus. quippe. cui sexaginta erant regine ⁊ octoginta ꝯcubine ⁊ adolescentulaꝝ non erat numerus. Absit | s̄m Josephū aūt octauo libro antiquitatū vxores duxerat. filias pricipū in signium viroꝝ nu mero septingentas ⁊ trecētas ꝯcubinas sup has omnes filiam regis egipcioꝝ. Aliter igit̄ textus hic exponi debet. Nam schalomon spū̄s sancti instinctu de tribus quidē factis ipsius messie āmiratus fuit. q̄⁹ aūt mīme ꝯgnoscere potuit. Primo ductus fuit āmiracōne. maxie celsitudinis ꝯtemplatiue vite ipi⁹ messie quā describit p aquilam Vel āmiratus fuit. quomō ipe rex messias ppria virtute in celū ascenderit hoc quidē nūq̄m visū erat. nec post. in quo maxima excellencia regis messie notatur. Scd̄o cū tante fuerit excellencie ac potestatis max

ximā eiusdez ammirat̄ humilitatē ut ipse messia non dedignet̄ vermis
vocari aut serpens quia nimiꝝ abiectissimus reputatus est hoīm · fm
ꝙ habet̄ ysaie liij · Serpens quidem hoc in loco vocatus est · Vermis
autem psalmo xxij
Et ego vermis et nō vir | obꝓbriū | hoīm ⁊ ꝯfusio | plebis

Ve ani tolahat ve lo is herpah adam vbsui ham ps̄ 22

Ipse eciā rex messias figuratus est ꝑ serpentez eneū in deserto suspē
sum ut sup̄ fuit visum articulo de pauꝑtate xp̄i. Tercio āmiratur
plenitudinē grē eius ac in virtutibꝫ stabilitatē licet fluctibꝫ maris .i.
huius mūdi tempestatibꝫ quassatus fuerit ea de causa eū nauez noīat
qua penurijs terraꝝ subuenit̄ p̄ciosissimaqꝫ terris meramoīa aduehū
tur. Messias hec nauis est ꝑ quem omnis grā ꝑ sanctissimā eiusdē in
mūdo ꝯuersacōm qui ꝑ mare intelligitur terrenis homībꝫ ecelo demis
sa est. Nauis hec · aliqua sine collisione · cūctos eterne vite capaces ad
patrie celestis portum secura ꝑ ducit que et p archam diluuij p̄ figu
rata est ex lignis hui⁹ lutei habitaculi ꝯtextam qua totū humanū ge
nus paucoꝝ saluatū est numero hoīm. Quartū vero penitus se ig
norare fatetur salomon quia nimiꝝ nec angeli ꝯgnoscere possunt · mi
randā celestis curie ordinibꝫ · filij dei in carnacōnē · quo modo · in carna
tus cooꝑante spū sancto · vir omni plenus v̓tute in virgine in tacta la
tuerit · quomodoue · diuina nat̄a ac humana · in vno filij dei subsistant
supposito hoc ille terminus geber qui vir interp̄tat̄ significat Iste ꝙp
pe terminus geber excellentissimis solum in sacra scriptura ascribitur
ꝑsonis · Plures siquidē apud hebreos termī habēt̄ quibꝫ sexus virilis
designat̄ . s. adam · enos · is ⁊ gaber vł geber inter que nomīa gaber ho
norabilius ē nomē · Qua ex re liquet hominē carnali delectacione re
solutū · minime gaber nominari · cuius viaz in virgine schelomo āmirat⁹
fuit · Hoc est illud mirabile nouū quod domin⁹ suꝑ terram creauit ·
quod ad ꝯtemplandū dominus ꝓpłm suū ascendere p̄cipit de babilone
sicut scribitur be Hirmeiah .i. In Ieremia capitulo tricesimo p̄mo ·
Statue tibi speculas | assūme | tibi | amaritudies pone | cor tuū

Hazibi lach ziiunim simi lach tamrurim siti libech ye 31

in semitalē viam ad trāseūdū ruertē vgo pſrahel ruertē ad

limzilla derech halachte subi betulat ysrael subi el
ciuitates tuas | istas | usq quo | delicijs dissolueris | filia

haraich elleh hadmatai tithammakin habbat
vaga uel girans quia creauit dominus nouum

hasschobebah ki barah adonai hadascha
in terza mulier | circūdedt virum

ba arez nekeba tezobef gaber
Ubi notandū q cum populus ysrahbeliticus esset in babilone captiu9
Dominus eum p Jeremiam ascendere hortat licet aliqu delicijs vagi
detinerent. quia et domos edificauerant. psperecq quibusdam in bōis
successerat. Totam igit ascendentis populi causam assignat pphe-
ta. quia creauit domin9 nouum sup terzam mulier circūdedit viz nō
supficiali extrinseci corpis ɔtactu quod nō est quoddam nouum.
sz todus corpis reali circuminclusione quod nusqm antea ɔpertū ex-
stitit. Dicitur aūt quia creauit ꝛc. in pterito pp ter certitudinē noticie
diuine. cui ea que non sūt tanqm ea que sunt certissimo intuitu pñcia
sunt. Cum aūt mulierem nominari audis. non statum sz sexum ɔsidera
Tota igit causa. quare populus ysraheliticus de babilone in terram
pmissionis reductus fuit ē q2 de ipsis in terza iudah messias nasci debe
bat. ac sacram eis pōicare legem. Hanc toti mūdo mirandaz
de sacra virgine xpisti natiuitatem Jesah Jah .i. ysaias septimo capko
describit dicens
Et adiecit domi9 loqui ad achaz | dicens Postula | tibi

yh 7° Va iozef adonai dabber el ahas lemor Seal lecha
signū | a domino deo tuo in pfundum postula t inferni

ot mehim adonai elohecha hahamek sealah
siue in excelsum | supra Et dixit achaz nō petam et nō

o hagbeah lemahlah Va iomer aahz lo esal ve lo

tēptabo dominū Et dixit Audite nūc do9 dauid

anazzeh et adonai Va iomer simhu na bet dauid
Nūqd parū | vobis laborare facē | viros q2 | labora: eciam
.i. pphetas refacitis

Hamhat mikkem halot anasim ki talu gam
deū meū ppē hoc dabit dominus ipe vobis signū Ecce

et elohai Lachen itten adonai hu lachem ot Hinne
ipa vgo ↄcipiet et pariet filiū & vocabit nomē ei9 | himmanuel

habalma hara va ioled ben vekarat schemo himmanuel
Butirū & mel ↄmedet ad sciēdū r'pbare malū & eligere

Hemmah vdhas iochel ledahto maoz barah vbahor
bonum | q2 antequam sciat puer r'pbare malum & eligere

ba toff ki beterem iedah hanahar maoz barah vbahor
bonum | derelinqtur terra q̄m tu detestaris a facie

batof tehasef ha adamah asser atta kaz mippene
duoꝝ regū suoꝝ

sene melacheah
.i. a facie razim melech aram .i. razim regis sirie vpeqah ben remeliahu melech ysrael .i. a facie peqah filij romelie regis ysrael. Narra histoꝛiam hic septimi capituli i ysaia ad declaracōm textus. Dicit notāter Ecce ipa virgo ↄcipiet vt demonstracō fiat ei9 de qua antea schelomo mēcionem fecerat i puerbijs capitulo vltimo vt statim de ductum fuit Notandū aūt ꝙ hec litera hain que ponitur in pncipio hui9 dictiōis ebraice halma. que hic poniē et virginem significat habet vnū punctum imedio q̄ pūct9 nominaē dagges circa hebreos. vnde ↄputaē inter lr̄as signatas quia ↄtra nacām primaꝝ lr̄aꝝ est signari puncto tali. et gr̄a exempli scribitur sic hebraice. Halma Denotat aūt misticā intel ligenciam latere in hac dictione halma. Vnde dictio hec. non solum viz

ginem sed et absconditam virginem significat nec aspectui patentem virorum. Iste etiam terminus halma in plurali numero pro virginibus ponitur psalmo lxviij qui sic incipit
In victoriam pro dauid psalmus canticum Exurgat deus

fo 68

Lamnazeah ledauid mismor schir Jakum elohim
dissipentur inimici eius Et preuenerunt principes prestea vel postos infra

iafuzu oibaf etc. Kiddemu scharim ahar
tractores in medio virgines timpanistrie

nogenim be toch halamot tofefot

Ad cuius exposicionem Notandum secundum Rabi dauid qimhi qui magnus gramaticus positiuus est circa eos qui in psalmo isto descripto triumpho victorie domini misterio angeli contra zanherif melech id est regem assur qui miserat contra hiskiiahu id est contra ezechiam rabsaqeh id est rapsacen de quo scribitur ysaie xxxvj et xxxvij capitulis quia angelus domini interfecerat de exercitu regis assur centum octoginta quinque milia. Ideo leticia maxima populi describitur facientis choros secundum consuetudinem triumphorum. Inquibus primo principes incedebant post illos tactores in medio autem mixtim virgines timpanistrie ibant neque enim maritate etiam iuuenes admittebantur quin inter plebem postremo locate essent. Vnde cum hic iste terminus halma in plurali numero positus significet virgines eandem significacionem ipsum habere in singulari necesse est.

Contra istam exposicionem verissimam Obiciunt Ebrei quadrupliciter. Primo Omne signum debet precedere signatum Sed partus virginis qui secundum xpianos datus est in signum liberacionis populi ac domus dauid a duobus regibus scilicet razim melech aram id est regis sirie. vpeqah ben remeliahu melech ysrael id est peqah filij romelie regis ysrael non precessit istam liberacionem ymmo sequutus fuit post quingentos annos. igitur non est datus in signum liberacionis populi domus dauid de manu istorum duorum regnum. Secundo sic Istud signum fuit datum ipsi achaz. Sed achaz non vidit virginem parere quia precessit natiuitatem xpi quingentis

annis igitur iste textus non exponitur de partu Jhesu nazareni. Tercio sic Jhesus nazarenus quem xpiani colunt non est noiatus himmanuel. q̊ noie puer dequo loquitur textus vocandus erat a matre sua. igitur textus hic nichil loquitur de natiuitate Jhesu nazareni. Quarto sic Iste puer proficiet in sciencia secundum etatis incrementum. quia dicitur in textu antequam puer sciet reprobare malum et eligere bonum. derelinquetur etc. Sed ihesus nazarenus secundum quod dicunt xpiani. in primo instanti conceptionis sue fuit plenus omni sapiencia ac virtute. igitur textus iste de eo minime exponi potest

Ad primum horum Respondemus secundum .s. Thomam in postilla super ysaiam circa hunc textum Quod non oportet signum precedere signatum. maxime si deus det signum. tale enim signum licet sit futurum et sequatur signatum tamen propter diuine promissionis infallibilitatem tantam certitudinem habet ac si esset preteritum. Huius dicti probacionem habes in libro Elleschemot .i. in exodo capitulo tercio vbi sic habetur

Et dixit moyses ad deum quis ego quod vadam ad

Va iomer mosche el habeloim Mi anochi ki elech el

pharaonem et quod educam filios ysrahel ex egipto Et

parho vechi ozi et bene ysrael mi mizraim Va

dixit quia ego tecum Et istud tibi signum quia ego

iomer ki ehieh himach Ve seh lecha hact ki anochi

miserim te In educendo te populum ex egipto

selachticha Betoziatcha et haham mi mizraim

ymolabitis deo super monte isto

tahabdum et habeloim hal habar hasseh

Quo dicto constat prius missum ipsum moysen. ad filios ysrael quam ymolauerit super montem horef. ymolacio tamen in monte que postea facta est. est sibi data in signum Ecce vbi signum sequitur signatum. Ad secundum dicendum quod conceptus virginalis non est datus in signum ipsi achaz sed domui

exo. 3°

dauid· domus aūt dauid vidit hoc signū· Ad terciū dicendū q himmanuel nomē ē nate xp̄i non officij· vnde licet mater ſm habitū vocaret eū himmanuel· quia certā fidem habebat deitatis ac humanitatis ei⁹ ideo ſm naturā dicitur himmanuel ·i· nobiscum deus· tn̄ ſm exercicium vel ſcd̄ m actū· sequta fuit nomē ab angelo sibi impositū rōne officij Jeschuah em̄ quo noīe messias vocatur saluator interp̄tatur· ip̄e em̄ saluū fecit p̄plm suū a peccatis eoꝝ Ad quartū dicendū· q dom⁹ dauid liberata fuit a duob⁹ regib⁹ istis antequā eciā puer iste ꝯceptus fuit eciā elaps⁹ quadringētis annis ⁊ amplius· et tūc quidem ſm hūanitatem nesciuit vocare patrem et matrē quia adhuc non erat· Ac si diceret p̄pha domui dauid· Quia em̄ de domo dauid puer nasci debet iō deus ꝯseruabit domū dauid ab istis duobus regib⁹ eciā antequā puer ꝯcipiatur liberabitur domus dauid propter istius dignitatē pueri·

Natiuitas Messie de intemerata virgine monstrata fuit

Jehesqel ·i· ezechieli in figura porte clause Vnde xx capitulo sic habetur·

Et ꝯuerti me | ad viam | porte sanctuarij exterioris

ezech 44 va iaschef oti derech sahar hamiqdas habizon

respicientē orientē et ip̄a clausa Et dixit ad me dominus

happoneh kadim vehu zagur Va iomer elai adonai

porta hec clausa erit nō aperiet ⁊ vir nō trāsib[t] p ea

Hassahar hasseh zagur ihieh lo ippateah ve is lo iabo bo

q2 domin⁹ deus | ysrael | trāsib[t] p eā | et | erit | clausa

ki adonai elohe ysrael ba bo ve haiah zagur Et

p̄nceps p̄ncipū ip̄e sedeb[t] | ī ea ad ꝯmedē | panem coram dn̄o per dum

hanasi nasi hu ieschef bo le echol lehem lifne adonai Mi

viam vestibuli porte ingrediet ⁊ p viā ei⁹ egredietur |

derech vlam hassahar iabo vbdarco ieze

Per portam istam obstructam mater messie intelligitur. per quam ipse princeps principum existens intrauit per sanctissimam suam incarnacionem. et exiuit in effabili natiuitate ut panem sustentacionis huius lutee mansionis comederet coram domino. Quomodo enim deo qui loca continet omnia competeret panem edere. per portam clausam intrare uel exire nisi racione limitate nature humane assumpte. Asseritur autem porta permanere clausa quia virgo sacra post partum permansit intacta

Isto quoque swadendi sunt iudei Quod cum messias excellentissimus hominum in scripturis sacris declaretur singulari utique natiuitate decorandus erat. ceterisque anteferri hominibus. Cum autem quatuor modi sint quibus hominum genus fieri possit. Unus ut fiat homo. nec de viro nec de femina ut adam factus est. Secundus ut homo fiat et ex viro et ex femina. quomodo communiter nascimur homines. Tercius ut homo fiat ex viro sine femina quali modo ipsa hauah id est eua facta est. Quartus profecto modus ipsi messie reseruatus est. ut ex femina fieret sine viri adminiculo. quod eciam nouum est quod dominus creauit super terram quia mulier circumdedit virum. de quo loquitur Jermaiahu xxxj capitulo ut supra deductum est etc.

PRedeterminatis hijs que nominata extitere. hoc quoque dubium soluendum reor Cum tanta reperiantur scripturarum testimonia de messiah quod venerit et quod deus existens homo futurus erat. aliisque de condicionibus eiusdem. Cur Judei ista legentes veritati fidei non assenciunt. Respondemus. huius facti multiplicem assignari posse racionem. Prima est Natura qua quisque hominum suis afficitur parentibus unde et fidei parentum assentire omnis pene homo promptus est. Secunda victus. quia ab inimicis fidei educati existunt. quorum amicicie vinculo astricti miro in modum in fidei xpiane odium excitantur. Tercia institucio qua per apuero introductas consuetudines oraculis instituuntur. libro non oracionum sed execracionum insertas ut rogent quod neque deus permittat eos xpianos fieri. in quo eciam libro benedicunt deum qui non fecit eos goim id est xpianos. quia asserunt xpianos ydolatras esse. quia panem et vinum adorant in sacramento altaris et quia faciunt ymagines et similitudines creaturarum easque ut asserunt pro dijs colunt. et isto pro swadent mulieres ac pueros et in odium xpianorum mirabiliter excitant Quartum studium. quia eis sacre scripture studio pretermisso. omnes talmud student. quem maioris dicunt autoritatis. quam sacram legem per moysen in scriptis datam. quamquam

scripturam pphetarum· cuius quidem erroribus imbibiti ad sinceritatem fidei xpiane intelligendam minus apti reddunt. Quinta est fortuna· quia eum eis pmittitur ex questu usurarum vivere· ac xpianos latenti tirannide exaccionari· quod eis tanquam xpianorum inimicis valde solaciosum est· ideo bonis eorum delicate nutriti ocio | in sua pmanent pfidia qua sine mime talia attemptare auderent. Sexta est infortunium quod eis ut in plurimum ex conversione accidit· si tamen vere convertantur aliqui· nam conversi spreti ab omnibus habentur omnique dignitate aut officio i habiles· noiantur etiam iudei conversi qui pocius neofiti appellandi essent· nec mirum· quia communiter girofagi aut lusores aut mimi aut lenones efficiuntur Septima ac ad pns ultima causa pfidie huius gentis est· excecacio huius gentis ac irremediabilis reprobacio· quia maliuolencias et detractiones· maledictiones· mortesque p patres suos in verum messiam confectas ratas habent· regique suo ac deo maledicunt ut scribitur ysaie octavo· Quid amplius dicendum restat nisi quod dns p pphetam Jesah Jah ·i· ysaiam eis dicta voluit vj capitulo cum misterium sanctissime trinitatis reuelatum accepisset·

Et audiui vocem | dni dicentis quem mittam et quis ibit

ys 6 Ve esmah et kol adonai omer et mi eslach vmi ielech

nobis Et dixi Ecce ego mitte me Et dixit Vade

lanu Va omar Hinneni selachani Va iomer Lech

et dices populo huic Audite audientes et nolite itelligere

ve amarta haham hasseh Simhu samoah ve al tabinu

et videte visionem | et nolite cognoscere | exceca cor populi huius

vru rao ve al tedahu Hasmen leb haham hasseh

et | aures eius | aggraua | et | oculos eius | claude | ne forte | videat

ve osnaf hachbed ve henaf hasah pen iireh

oculis suis | et auribus suis | audiat | et i corde suo | itelligat | et convertatur et

be henaf vb osnaf ismah vlbabo iabin va saf ve

lanem k   eum
modicer | vk ei
rafa   lo

Cum igit̃ generacio hec p̃uerſſima · p̃ gracie ſubtraccõm eoꝝ requi-
rentibꝫ demeritis repꝓbata ſit · nõ miꝝ ſi vł nulli vere vł pauci ad fidẽ
xp̃i ꝯuertant̃ · Nec opuſculũ noſtꝝ hac ſpe duximꝰ ꝯponendũ qꝛ multi
iudeoꝝ huiꝰ motiuo ꝯuertendi forent ſꝫ ut veritates fidei noſtre ſanctiſ
ſime efficaciꝰ ĩ auribꝫ tam rudis p̃p̃li clareſcãt vtq̃ꝫ ſecrete eoꝝ detrac
cões q̃s p̃ſepe · corã nr̃e fidei rudioribꝫ contra ſanctiſſimã fidem euomẽ
norũt veris reſponſionibꝫ ac obieccõnibꝫ effracte retundant̃ · ſicq̃ꝫ ſer
mo ꝓpheticꝰ p̃ Jeſahiah .i. yſaiã xxviij caplo dictus impleat̃.
et   erit   ſola   vexacio   intelligẽ faciet · auditũ ſcꝫ iudeoꝝ ·

Ve haiah rack ſeuahah   habin   ſemuah   ys 28

Cũ tam euidẽtiſſimas ꝓbacões ad noſtre fidei euidenciã ex ꝓprijs lig
wa ac volumibꝫ rõnabiliter ſenſerint adductas · fiatq̃ꝫ ut et ſi nõ oĩm · tñ
intellectus capaciores reddant̃ aliquoꝝ   Quod tũc leuius fieri pote
rit ſi autoritates in ligua hebraica poſite · a doctis nr̃is quoꝝ ſolũ eſt
iudeos pũgere · diligenter plecte · clare ad ſenſũ ac ſonũ verboꝝ inter
p̃tate efficaciterq̃ꝫ ꝯtra eoſdem deducte fuerĩt · Et ſi aliquẽ ex hebreis
aliquã diccõm a nobis interp̃tatã qui in omnibꝫ veſtigia diui Jeronĩ
ſequimur negare ꝯtigerit · alius in abſencia ſua interroget̃ hebreus ſic
q̃ꝫ eoꝝ diſcordia vera nos poſuiſſe p̃ſencies · Nichil em̃ ſcire nr̃o am
bigui reliquimus in ſignificacõibꝫ haꝝ que ꝓpoſite noſtre intencõm de
ſeruire viſe ſũt diccionũ ·   Habes igit̃ Reuerẽdiſſime pater · cla
riſſimas inſe noſtre fidei veritates · debili licet ingenio · euidencius tam̃
diuina coaſſiſtente gracia ꝓbatas · quibꝫ mentẽ tuam tempaliũ curis
reꝝ foris deductam · pauliſper retrahere poſſis · ſicq̃ꝫ ꝯtemplacõm ſũ
mi boni intimiꝰ vacare ·   Vt aũt opuſculum hoc q̃d manu ꝓpria
ſcriptum Reuerẽdiſſime paternitati tue · corrigendũ a ꝓbandũq̃ꝫ ob
tuleram · pluribꝫ ꝓdeſſe ac lacius diuulgari poſſit · Diligentiſſime cor
rectum arte impreſſoria in p̃ſencia mea figurari feci · ut in ſono ignota
rum diccionũ cerciores redderemꝰ quoſlibet ligue hebraice ñ peritos ·
Nulli itaq̃ꝫ impreſſoꝝ opuſculũ hoc imprimere liceat | niſi in liguis · he
braica latinaq̃ꝫ correctorẽ habeat ꝯpetenter inſtructum · Et ſi p̃egrina

ex causa quepiam tractatum hunc in confusionem orthodoxe fidei ac auctoris. viciose aut incorrecte imprimere contingat quod absit. de tanto crimine coram dyocesano proprio se conveniri dubitet minime qui margaritas resplendencie fidei avaricia ductus fedare non dubitavit.

Probatos igitur articulos cum in presencia prenominatorum in septem sermonibus. quolibet tempus trium horarum spacii occupante. non minus luculenter deduxissem. prenominate ecclesie prelatorum persuasus suggestionibus. publicam aut privatam ac in scriptis redigibilem doctissimis Judeorum rabinis. omni securitate ac protectione per brachium seculare munitis. indixi disputacionem quatuor aut sex mensibus aut eciam integro anno duraturam in presencia doctorum virorum qui veritatis cognoscende capaces essent eciam numerum Judeorum non excedencium. Dum itaque labentis anni revoluto circulo contra se propositis minime respondere nossent. eos tanquam a veritatis fidei probacionibus victos sicque falsitati erroris sui proterve adherentes publico sermone deprimxi. Acta autem sunt hec In inclita civitate Ratisponensi. Anno domini millesimo CCCC lxxiiij. tempore paschali

Explicit tractatus Ad Judeorum perfidiam extirpandam confectus per fratrem Petrum Nigri Ordinis predicatorum Universitatum Montispessulani in francia. salamantine in hispania. friburgensis ac Ingelstetensis In Alamania situatarum. Baccalarium In theologia formatum In lingua hebraica proficientem Qui et ipso corrigente Inpressus est per discretum ac Industrium virum Conradum Fyner de gerhusen. In Eslingen Imperiali villa. ac completus Anno ab Incarnacione domini. Millesimo cccclxxv die sexta Junij

74

In nomine domini amen.

Beschem adonai amen
Ista sunt principia librorum veteris testamenti . quibus intitulantur secundum hebreos .
In principio .

Bereschit. qui circa latinos nominatur. Genesis 1
Ista nomina

Elle schemot. Exodus 2
Et | vocavit

Va gikra. Leviticus 3
Et loqutus est.

Vaidabber. Numeri 4
Hec verba

Elle haddebarim. deutronomius 5
Et factū ē | post mortē | moysi liber Josue filij | nun

Vaihi ahare mot mosscheh/zefer Jehoschuah ben nūn
Et factū est | post mortē Josue liber iudicum 6

Vaihi ahare mot iehoschuah/ zefer softim
Et factū est | idiebꝫ iudicis iudicum liber ruth 7

Vaihi bime schefot hasschoftim/ zefer ruth.
Fuit vir | vnus | de ramathaim zofim liber samuelis 8

Vaihi isch ehad min haramataim zofim. zefer schmuel
Intitulatur liber iste circa hebreos . ſm latinos aūt diuiditur in primum et secundum libros regum.

Et rex dauid senuerat | liber regum. 9

Ve hamelech dauid saken/ Zefer melachim
Intitulat liber iste. quē latini diuidūt in terciū & quartū libros regū
Adam set enos qenan mahlalel

Adam schet enosch qenan mahlalel/ palipomenon 10
Et in āno pmo Cyri regis psarum hesdras

Vbischnat ahad lechores melech paraz Hesdra 11
Et factū | idieb9 | aschweri
est
Vaihi bime achaschueros. Hester 12
Vir fuit ī terra | huz | Jiob nomē ei9

Jsch haiah be erez huz Jiob schemo Job 13
Beatus | vir liber | laudiū

Aschre haisch. zefer tillim Psalterium 14
pverbia salomonis filij dauid

Mischle schelomoh ben dauid. Liber pverbiorum 15
Verba | eccliastes | filij | dauid regis ī iherusalem |

Dibre qohelet ben dauid melech biruschalaim. Eccle-siastes
Liber sapientie circa hebreos minime habetur Ecclesiasticū | q3 ego non vidi in omnib9 voluminib9 hebreorum.

Libri pphetarum maiorum. 16
visio psaie filij | amoz ysaias

Hason Jesah Jahu ben amoz. Jesah Jah.
verba Jermie filij helqie Jeremias

Dibre Jirme Jahu ben hilki Jahu. Jirme Jah.

Baruch circa hebreos non vidi ego | si alij viderint nescio.
Et factū est | in tricesimo āno ezechiel

Vaihi bischlosim sanah. Jehesqel
In āno tercio regis joachim

Bischnat schalos lemalchut iehoiakim. Daniel
Libri xii. prophetarum minorum continentur in vno libro ac pro vno cum ceteris numerantur distingwntur aūt secundū nomina autorum et sic incipiunt.
Verbum | domini | qd factū est ad oseam oseas

debar adonai asscher haiah el hoscheah hoscheah
Verbum | domini qd factū est | ad Johel johel

Debar adonai asscher haiah el iohel. Johel
Verba hamoz Amos

Difre hamoz Hamoz
Visio Abdie abdias

Hason hobad Jahu. Hobad Jah
Et factū est | verbum | domini | ad | jonam jonas

Vaihi debar adonai el Jona. Jona
Verbum domini qd factū est ad micheam | micheas

Debar adonai asscher haiah el micha Micha
Onus niniue liber visionis | naum helchesei Naum

Massa ninfe zefer hason Nahum haelqoschi. Nahum
Onus qd vidit habaquq Abakuq

Hammassa asscher hasah habaquq Habaquq

Verbū | domini qd factū est | ad sophoniam filiū chusi | sophonias

debar adonai asscher haiah el zefan Jah ben kusi. zefan Jah
In āno secundo darij regis Aggeus | In

Bischnat schetaim ledar Jaues hammelech. Haggai. Ba
mense octauo ināno secundo darij sacharias

hodes hasschemini bisnat schetaim ledar Jaues. sechar Jah
Onus verbi domini ad | ysrael | ī manu | Malachie Malachias

Massa debar adonai el iisrael beiad malachi. Malachi
Libri igitur veteris testamenti simul ꝯputati · vigintiduo sunt dum
ꝑmus et secundus regum pro vno et tercius ⁊ quartus ꝓ alio nume-
rētur fm ꝙ aput hebreos ī duos solum diuidunt quoꝝ ꝑm⁹ schmuel
.i. samuelis secundus melachim idest regum nominat · Libris eciam
psalmorum qui quatuor sunt ꝓ vno numeratis · Libris eciam · xij ·
ꝓphetarum ꝓ vno numeratis sic circa hebreos in vno ac ꝓ vno libro
habentur diuiso tn̄ indistinctas ꝑtes fm noīa autoꝝ · Et hoc mistico
sensu actū ē vt nūs libroꝝ equaret numero litteraꝝ Alfabeti hebraici
quibus lex que torat nominat in quiꝙ libris moijsi ꝯtenta scribit sine
pūctis que Esdras ꝓpheta | ⁊ zenhedrin .i. septuaginta seniores doctis
simi ex ijsrahel apposuere | quibꝫ pūctis ac linulis littere hebraice tāqꝫ
ꝯsonantes vocaliter specificātur vnde illa puncta ac linule ut vocales
habent circa hebreos | figure aūt alphabeti hebraici solum ꝓ ꝯsonātibꝫ
ponunt ī littera formata Sūt aūt ista nomina linulaꝝ ac punctorum
loco vocalium positoꝝ | qamez est linea ꝑua cum puncto sublitera po
sita ⁊ poīt ꝓ · a schwewico · patah ē linula sn̄ pūcto et ponit ꝓ a ijtalico
· zere sūt duo pūcta sublittera collateraliter posita ⁊ ponūt ꝓ e ijtalico
· zegol sūt tria pūcta triāgulariter ꝯpoīta sblittera et ponūt ꝓ E schwe
uico Hirīq ē vn⁹ punct⁹ sublittera poītus ⁊ significat I Holem est
vn⁹ punct⁹ supra litteram ad sinistrum latus posit⁹ ⁊ significat · O ·
scheba sunt duo puncta sub littera supra se posita ⁊ significant ŏ ·
schūriq sūt tria pūcta supra se linealiter sub littera posita ⁊ significāt · ŭ
Meluppum qꝫ est vnus pūctus post vaf īfra literam positus ⁊ signifi
cat · v · Sūt ⁊ alie tres vocales q̄ ꝓnūciant ī guttē vt hatef qamez

⁊ est A. schwewicum. hatef patah ⁊ ē a ytalicū ⁊ hatef zegol. ⁊ est E. schwewicū Sunt igitur xij vocales. puris ⁊ mixtis simul ꝯputatis. Consonātes aūt que in alphabeto ponūtur secundū figuras sūt xxvij scdm sonum autem. xxij. quaꝝ hee sunt figure ac nomina.

Tet durū	het stōchale	saen	vaf	he lene	dalet	gimel	Bet	Alef
T	H	S	V	H	D	G	B	A
ט	ח	ז	ו	ה	ד	ג	ב	א

nun ī fine	nun ī me°	mem in fine	mem ī me°	lamed	kaf ⁊ chaf k ⁊ cha ī fine	kaf ⁊ chaf k. ⁊ cha ī medio	jot
N	N	M m	M m	l			J
		clausū	apertū				
ן	נ	ם	מ	ל	ך	כ	י

qof	czadiq ī fine	czadiq ī me°	fe ⁊ pe ī fine	fe ⁊ pe ī medio	hain in: gutte	zsamech zsed
Q	z	z	.f.⁊.p.	f.⁊.p	H	
ק	ץ	צ	ף	פ	ע	ס

taff molle	schin esch	res
T		R
ת	ש	ר

Jeronim⁹ in epistola ad marcellam de hebraicis litteris. Jam ꝯplendū est qđ petisti vt sensum vniuscuiusqꝫ elemēti īterp̄tacō ānexa significet Alef. interp̄tatur doctrina. Bet. domus. Gimel. plenitudo. Dalet. tabularū. He. ista. Vaf. et. Saen hec. Het vita. Tet. bonū. jot. pñia:

pium Kaf. manus. lamed. discipline siue cordis Mem. ex ipsis. Nun sempiternū. zamech. adiutorium. Hain. fons siue oculus. Pe. os ab ore. zadiq. iusticie. Cof. vocacō. Res. capitis. schin. dencium. Taf signa Post interptacionē elementoꝝ intelligēcie ordo discendus est. Prima cōnexio est. Alef bet gimel dalet doctrina domus plenitudo tabularū. Que videlicet doctrina ecclesie que domus dei est. in librorum reppiatur plenitudine diuinoꝝ. Secunda cōnexio est. He vaf saen het. Ista et hec vita. Que enim alia potest vita esse q̄ʒ sciencia scripturaꝝ p q̄s eciam ipe xp̄s agnosciē qui ē vita credēcium. Tercia cōnexio habet Thet iot | bonum principiū | qz q̄ʒuis non sciamus vniūsa q̄ scripta sūt tamen ex pte ognoscimus et ex pte pplectamus. et nūc p speculū videmus in enigmate. cum aūt meruerimus esse cū xp̄o et similes angelis fuerimus tūc libroꝝ doctrina cessabit. Quarta cōnexio Caph lamech manus discipline siue cordis Manus in telligūtur in opere. cor et disciplina interptant insensu. quia nichil facere possumus nisi p̄us que facienda sint scierimus Quinta connexio est Mem Nun zsamech. ex ipsis sempiternum adiutorium hoc ex planacione nō indiget sed omni luce manifestius est ex scripturis eterna subsidia ministrari Sexta cōnexio habet. hain pe zadiq fons siue oculus oris iusticie scōm illud qd̄ in tercio numero exposuimus Septima onexio est que extrema. quo et i ipso q̄ʒ septenario numero sit misticus in tellectus res qof schin taf vocacio capitis dencium signa p dentes articulata vox pmitur Et hȳs signis ad capitt omnium qd̄ xp̄s est p uenitur per quem uenit ad regnū sempiternum Oro te quid hoc sacracius sacramēto Quid hac voluptate iocūdius Qui cibi que mella sūt dulciora. q̄ʒ dei scire prudenciam et adita eius intrare. sensum creatoris inspicere. et sermones domini tui qui ab huius mundi sapientibꝫ deridentur plenos docere sapiencia spirituali Habeāt sibi ceteri suas opes. gemma bibant. serico niteāt. plausu populi delectētur et per varias voluptates delicias seu diuicias suas vincere nequeant Nostre delicie sint in lege domini meditari die ac nocte pulsare ad ianuam patentem. panes trinitatis accipē et seculi fluctus domino preeunte calcare.

Hec sūt. x. precepta domini q̄ ponūtur be zefir Elle schemot idest in Exeodo xx capitulo.

et locutus est dn̄s omnes sermones istos dicens

Vai dabber elohim et chol haddebarim haelle lemor

Ego dominus deus tuus | qui eduxi te de terra egipti

Anochi adonai eloecha asscher hozeticha me erez mizraim
de domo | servitutis non | erunt | tibi dii alieni coram me

mibbet habadim/Lo ihieh lecha elohim aherim hal fanai
non facias tibi sculptile | et | omnem | similitudinem . eorum que

Lo tahaseh lecha fezel ve chol temunah asscher
in celis de super et que in terra deorsum et

baschamaim mimmahal ve asscher ba arez mitahat va
que in aquis sub terra non | adorabis ea

asscher.bamaim mitahat laarez/Lo tischtahaueh lahem
et | non | servies eis quia | ego dominus | deus tuus | deus | emulator visitans

ve lo tahabdem ki anochi adonai elohecha el kanna poqed
iniquitatem | patrum | super filios super | terciam et | super quartam

hauon abot hal banim hal schilleschim ve hal ribbehim
generationes | odiencium | et | faciens | misericordiam | in mille diligencium | et custodiencium me
me

dorim lesonai ve hoseh hezed laalafim leohabai vlschomre
precepta mea non | assumes | nomen domini dei tui in vanum quia non

mizfotai/Lo tissa et schem adonai eloecha lasschaf qi lo
insontem habebit | dominus qui assumserit | nomen eius frustra

ienaqqeh adonai et asscher iissa et schemo lasschaf/
Memento diei requiei sabbati ad sanctificandum Sex dieb9

Sachor et iom hasschabat lekaddescho / Seset iamim

opaberis ⁊ facies oĩa opera tuã et die [septima

hahabod ve hasita kol melachtecha ve iom hasschebii

sabbatum domino deo tuo Non. facias omne opus

schabat la adonai elohecha/ Lo tahaseh chol melacha

tu et filiꝰ tuꝰ. ⁊ filia tua. ſuuꝰ tuus ⁊ ancilla ⁊ iumẽtũ tuũ
tua

attah vbincha vbitteha habdecha va amatcha vbhemtecha

et pegnꝰ qui ĩ portis tuis qꝛ sex diebus fecit

ve gercha asscher bischharecha ki scheschet iamim hasah

deus celum et terram et mare et omne

adonai et hasschamaim ve et haarez et haiam ve et chol

qđ ĩ ipis |⁊ cessauit ĩ die septimo sup hoc bñdixit

asscher bam vaianah baiom hasscheby hal ken berach

deus diei sabbati vel ⁊ sctificauit eum Honora
requiei

adonai et iom hasschabat vaiqaddeschu/ Rabbed et

patrem ⁊ matrem tuã vt plongentur dies tui sup
tuum

abicha ve et immecha lemahan iaarichun iamecha hal

terra quam domiꝰ deus tuus dabit tibi Non

haadamah asscher adonai elohecha noten lach. Lo

occides nõ. mechaberis. nõ furaberis. nõ. loqueris ĩ pximum
tuum

tirzah. Lo tinaf. Lo tignof. Lo tahaneh be rehecha

testioꝰ. fłm nõ. ɔcupisces. domũ. pximi tui. ⁊ suũ eiꝰ. ⁊ ancillam
eius

hed saker. Lo tahmod bet rehecha ve habdo va amato

et bouẽ eiꝰ. ⁊ asinũ eiꝰ et omne. qđ pximi tui

ve schoro va hamoro ve chol asscher lerehecha.

Habent ex isto textu hebrei quo ↄtra xpianam religionem latrent. quoue potissimū simpliciores in pfidia sua retineant ac ↄfirmēt. quia xpifideles facere ymagines senciunt easq adorare. Quibus nos Respondemus | totam esse legislatoris intencōm ydolatriam gentiliū a pplo dei semouere nam pmittit. Non sint tibi dij alieni coram me | et oim rerum vetita silitudine fienda subdit. Lo tistahaue lahem velo tahabdem | idest non adorabis ea et non lives eis. Imaginēs eciā si vt quedam res sunt ↄsiderentur nullus eis exhibendus est honor sic nec lapidibꝫ vel lignis reliquis. Si aūt vt ymagines ↄsiderate hēanē pfecto vt deiforus ait. Basilius quem et johannes damascenus suo. li° 2° capitulo. 8. allegat honores ymaginū ad prthotipū referūt. i. ad ea q ymaginibꝫ figurata existunt. que cū distincte videlicet latria vel yperdulia vel dulia adoranda sint. modo ↄformi ⁊ ipe ymagines in quantū ymagines sūt venerande Ingni q tradimꝫ ymagines ↄburē das non qr ymagines. sz qr sicca pabula At dum deus nullo corpe vestitus erat. figurandus minime erat. cum aūt. nacā vestitussit hūana ymagine signandus reliquit. Ipe q rex messias se figuratū ymagine Abagaro regi colendum transmisit. Recta igitur racione ducti ymagines fm Tho. xpiani habent ⁊ colunt. Tum ad rudium instrucōem q libris odoceri nequeūt. Tū vt efficaciꝫ visu eciā icarnacōis misteria sanctorumq exempla memorie impmātur nr̄e. Tū qr licat quo magis addiuina nostre deuocōis assurgat affectus qui plerumq magis visis q3 mouet auditis. Nec ptereundum est q judei xpianos adolatrare false menciuntur insacramento altaris ac panem ⁊ vinū adorare ⁊ ob hoc vino a xpianis expresso minime vti volunt qr inhibitū sibi asserūt dicto psalmi. xvj. v. sic habetur.

Non libabo libamīa eoꝝ | de sagne ⁊ nō | assumaz noīa eorum

Bal azich nizkehem middam vbal essa et schemotam sup. labia mea

hal sefatai

Hoc maximum crimen false cristi fidelibus imponunt. qui non panē et vinum insacramento altaris adorant. sz verum deum et hominem xpm. sub sacramentalibus spēbꝫ veraciter ↄtentum.

Messiam legislatorem venturum Mosscheh .i. moyses pPha domi bezefer Elle debarim .i. in libro deutronomij ostendit dicēs caº xviij.
pphām | demedio tui | de frīb9 tuis | sic me suscitab^t | tibi dominus

Nabi miqirbecha me aheha kamoni iaqim lecha adonai
de9 tuus ipm audies sm omne | qd petisti a

elohecha elaf tismahun kechol asscher saalta mehim
domino | deo tuo in horef quando | cōcio ogre addicēd | nō adiciā
gata est
adonai elohecha behoref beiom haqqahal lemor lo ozef
ad audiend | vocē | domini dei mei | et ignem | maximum

lischmoah qol adonai elohai ve et haesch haggedolah
hunc nō | vide | vltra | ne moriar | Et | ait domin9 | mihi | bonū ē
am
hasot lo ereh hod ve lo amut Va iomer adonai elai hatibu
qd loqutisiit | pphām | suscitabo | ipsis de medio frūm suoꝝ

asscher dibberu/ Nabi aqqim lahem miqqeref ahehem
sicem tui | et dabo | verba mea | in ore | et loquet ipsis omnia
eius
kamoch ve natti debarai bepif ve dibber alehem et kol
que pcepero illi Et erit vir qui nō audiet

asscher azafennu/ Ve haiah haisch asscher lo iischmah
vba mea que loquetur i noīe meo ego requiram

el debarai asscher iedabber bischmi anochi edrosch
ab ipso certe pphēta qui arrogācia loquutus verbum
fuerit
mehimmo/ Ach hannebi asscher iasid ledabber dabar

ĩ noĩe meo quod nõ p̃cepi ei | ad loquẽdũ | et qui loquetur

bischmi et asscher lo zititi ledabber va asscher iedabber
in noĩe deoꝝ alienoꝝ interfi ꝓpheta ille Et si dixeris ciatur

beschẽm elohim õherim vmet hannabi hahu. Vechi tomar
in corde tuo quomõ ĩtelligã verbum quod nõ dixit ei

bilbabecha echa medah et haddabar asscher lo dibbero
dñs Quod loquet̃ ꝓpheta in nomine domini ⁊ nõ

adonai asscher iedabber hannabi beschem adoñai velo
erit dicet et non venerit ip̃m verbum quod

ihieh haddabar velo iabo hu haddabar asscher
nõ dixit ei dominus in tumore ꝑ dixit ꝓpheta nõ timebis supbia

lo dibbero adonai be sadon dibbere hannabi lo tagur
de ipso

mimennu.

Ex isto textu tria inferri possũt. Primũ. xp̃m fuisse ꝓphetam verũ. Tũ quia cogitacões hoĩm ꝯgnoscere valuit. qd̓ solum nat̃e diuine cõpetere potest. quo eciam ip̃m deum esse monstrat̃. Tũ quia passionem suam p̄dixit ac destructõm Jeruschalaim sp̃us sancti missionẽ ecclesieq̃ sue ꝑ secucõm. cetera eciã que sicut p̄dicta sunt facta fuere. Scd̃m infertur. xp̃m fuisse legislatorem. alias non similis moysi censendus eẽt qui et ꝓpheta et legislator exstitit. cui sim̃ez se deus suscitaturum ꝓmisit Terciũ ꝙ vlcõm diuinam in ppl̃m Judaicum eã ob causam seuire nouimus quia ꝓphetam messiam a deo missum veracissima docentez spreuerũt morteq̃ turpissima interemerũt.

Reꝓbacõm extremam gentis ysraelitice. ac deitatem messie hoscheah. ꝓpheta in primo sui libri capl̃o demonstrat dicens.
et ꝯcepit adhuc ⁊ peperit filiam ⁊ dixit ei Voca

Vattahar hod vattelech bat va iomer lo qera

nomē eiꝰ nō misericordia q̄ꝛ nō addicíā vltra miberi domui

schema lo ruhamah ki lo ozif hod arahem etbet
ysrahel sed obliuiōe obliui eos et domui iudah

scar

ysrahel ki nasso essa lahemVe etbet iehudah
mibebor et saluabo eos in messia deo suo.

adonai

arahem vehoschahtem be Jhvh elohechem.

Vbi dicit deus hod .i. vltra nō se velle misereri ysrahel in quo reꝓbacio ysrahelitice gentis clarius notaṫ. Ex si istū terminū hod nō sig̃ficare ꝑpetuitatem asserāt. hoc ꝑ nobis est ut superiꝰ deduximꝰ in tractatu nr̃o articulo tercio in Responsiōe ad terciū argumentū cōtra nos factum ex textu ysaie. caplo scdo posito Notaṫ eciam ibidem deitas messie in hoc q̄ vbi poniṫ nomen dei quatuor lr̃aꝝ ibi in Caldaico poniṫ messias. quia noīandus erat noīe dei quatuor lr̃aꝝ quo nulla creatura appellari potest. Mas auctoritates ꝑtextus submꝑnicre iussi quibꝫ vti poteris in locis suis.